

PEKKA ERVAST

AVIOLIITTO JA LAPSEN KASVATUS

HELSINGISSÄ 1948
RUUSU-RISTIN KIRJALLISUUSSEURA R.Y

*Hyvinkään Kirjapaino Osakeyhtiö
Hyvinkää 1947*

ALKULAUSE

Tämä Pekka Ervastian uusi teos, niinkuin muutkin hänen kuolemansa jälkeen julkaistut uudet kirjat, on laadittu hänen pikakirjoitetuista esitelmistään. Vain välttämättömät kielelliset korjaukset on tehty ja joitakin toistoja jätetty pois.

Toimittajat ovat tietoiset siitä, että P. E. ei itse olisi päästänyt kirjojaan painosta näin puutteellisessa ja vähän silotellussa asussa, mutta monesta syystä on pidetty parhaana ratkaisuna nyt käytettyä muotoa.

Toivomme ja uskomme kuitenkin, ettei P. E:n teosten nykyinenkään asu peloita aitoa totuudenetsijää, joka etsii asiaa — ja ymmärtää antaa anteeksi puutteellisenkin muodon.

Nämä esitelmät on pidetty talvella 1925-26 Helsingissä.

Helsingissä marraskuussa 1947.

Toimittajat.

SISÄLLYS:

- I Avioliitto
- II Avio-onni
- III Avioliitto ja lapsi
- IV Avioliitto ja henkinen kehitys
- V Kuinka lapsia olisi kasvatettava?
- VI Uuden kasvatuksen ihanne
- VII Lasten samankaltaisuus
- VIII Lasten erilaisuus
- IX Kolme sukupuolta
- X Kristus ja kasvatus

I

Avioliitto

Kaikki kristilliset kirkot ovat tunnustaneet, kuten tiedämme, että avioliitto on pyhä. Katolisissa kirkkoissa avioliitto on niin pyhä, että se kuuluu sakramenttien joukkoon: ja se, että se on sakramentti, vaikuttaa sen, ettei sitä voida purkaa. Tiedämme, että roomalaiskatolisessa kirkossa täytyy pyytää paavilta erikoislupa, jos tahtoo ottaa avioeron. Protestanttisessa kirkossa olemme, samalla kun pidämme avioliittoa pyhänä laitoksena, kuitenkin myös hyväksyneet avioeron pätevistä syistä, kuten sanotaan. Ja kun ajattelemme asioiden historiallista kehitystä, tiedämme, että tämä on johtunut siitä, että kun joku ihminen katolisessa kirkossa, oli hän mies tai nainen, tahtoo olla oikein pyhä ja puhdas Jumalan edessä, tahtoo pyrkiä viettämään pyhää elämää, niin hän ei ollenkaan mene naimisiin, vaan pyrkii luostariin. Katolisessa kirkossa ajateltiin täten, että niin pyhä kuin avioliitto onkin, oli kuitenkin olemassa vielä pyhempi elämä, se, jonka ihminen viettää yksin. Mutta kun sitten huomattiin, että tuo elämä, joka vietettiin yksin, ei läheskään aina ollut pyhä, ei edes niin pyhä kuin avioliitossa, nousi hengessä kapina näitä pyhyiden määritelmiä vastaan. Protestanttisessa maailmassa Lutherista alkaen on koetettu asettua luonnollisemmalle kannalle, arvostella ja ajatella kaikkia asioita yksinkertaisemmin. Ei ole pidetty avioliittoa niin pyhänä kuin katolisessa kirkossa, ei ole pidetty sitä aivan purkamattomana, eikä myöskään ole katsottu, että yksin eläminen olisi millään tavalla pyhempää ja puhtaampaa; päinvastoin protestanttisessa maailmassa on pikemminkin päädytty siihen, että munkkina tai nunnana olo on useimmissa tapauksissa epäpyhää, ja ainoa pelastus kaikesta epäpuhtaudesta ja epäpyhydestä on sittenkin elämä avioliitossa.

Tiedämme, että eri kansoilla on kuitenkin ollut ja on erilaisia käsityksiä avioliitosta. Tiedämme, että muhamettilaiset pitävät avioliittoa pyhänä, mutta eivät asetu yksiavioisuuden kannalle kuten kristityt, vaan sanovat, että ainoa tapa välttää kaikkea epäpuhdasta elämää on tehdä avioliitto moniavioisuudeksi. He sanovat, että on parempi, että miehellä on monta vaimoa, joista hän pitää huolta, kuin että hänellä olisi näennäisesti yksi vaimo ja sitten rakastajattaria. Ja muhamettilaiset katsovat pitkään kristittyjä, jotka samalla, kun he laissa hyväksyvät ainoastaan yksiavioisuuden, kuitenkin jokapäiväisessä elämässä ylläpitävät kaikkea epäsiveyttä, jopa tuomitsevat joukon naisia viettämään epäsiveellistä elämää. Tätä muhamettilaiset tuomitsevat hyvin ankarasti ja sanovat, että heidän maailmassaan ei voida naista niin loukata, ei pitää niin alhaisena olentona.

Meillähän on aivan toisenlaiset käsitykset, ja meidän täytyy myöntää, että jos kristikunnassa kohdellaan naista sellaisena olentona, jota voidaan käyttää epäsiveellisyyteen, niin toiselta puolen kristikunta on antanut naiselle sellaisen vapauden, jota muhamettilainen maailma ei osaa ajatellakaan. Kuten muhamettilaisilla, samoin hindulaisilla Intiassa on haaremsina. Jos taas menemme tiibetiläisten luo, niin huomaamme, että heillä avioliitto on aivan toisenlainen laitos kuin näissä toisissa maissa, sillä siellä vaimoilla on useampia miehiä.

Tällä tavalla — pysyäksemme nykyaikaisissa oloissa — huomaamme, että maailmassa on jyrkästi erilaisia siveellisiä käsityksiä avioliitosta, sen pyhydestä ja puhtaudesta. Jos tahtoisimme avioliittoa tutkia ja arvostella, silloin meidän on paras tarkastella sitä eri näkökannoilta, ei asettua jyrkästi jollekulle tietylle uskonnolliselle kannalle, ei millekään ennakkoluulolle, joka sanoo: tuo ja tuo on ainoa oikea tapa arvostella avioliittoa; kaikki muut ovat jo itsestään vääriä. Meidän on asetettava puolueettomalle, tieteelliselle kannalle. Viime aikoina kristikunnassa onkin esiintynyt tiedemiehiä, ajattelijoita, tutkijoita, jotka ovat koettaneet käsitellä avioliittokysymystä tieteellisenä kysymyksenä, sillä he ovat huomanneet, etteivät yksin ihmiset elä

avioliitossa, vaan että eläintenkin kesken on jotakin, joka muistuttaa avioliittoa. Sentähden he ovat ajatelleet, että avioliitolla, joka ihmisten kesken on jonkinlainen yhteiskunnallinen laitos, on perustansa eläinten maailmassa, jossakin aivan luonnollisessa asiassa. Ja mikä se on, josta uskonnollisissa ennakkoluuloissa ei ole tahdottu niin selvästi puhua? Se on se, että ihmiskunnan lisääntyminen tapahtuu kahden sukupuolen välityksellä. Ihmiset ovat jakautuneet kahteen sukupuoleen, ja ihmissuku ei pysyisi hengissä, elleivät ihmiset jatkaisi sukua. Tieteelliset tutkijat ovat koettaneet saada selville, millä tavalla avioliitto yhteiskunnallisena laitoksena on vähitellen kasvanut tästä luonnollisesta alusta. Ja he ovat silloin pakotetut, kuten mekin, tunnustamaan, että tätä kysymystä ratkaistaessa täytyy ottaa huomioon eri puolia: ensin tuo luonnollinen suvun jatkaminen, mutta sitten toisena seikkana tuo erikoisen tärkeä asia, joka johtuu suvun jatkamisesta, nim. lasten syntyminen maailmaan. Eläinten keskenhän useimmiten ei ole avioliittoa. Koiraat ja naaraat yhtyvät, minkä jälkeen koiraat eivät enää tiedä mitään naaraista. Poikaset syntyvät, ja ne ovat sitten tuon emän hoidossa niin kauan, kuin eivät itse pysty hankkimaan ruokaansa. Sen jälkeen on kaikki perhe-elämä lakannut. Ja kun emä uudestaan synnyttää poikasia, niiden isä voi olla aivan toinen kuin edellisellä kerralla.

Inhimillisessä maailmassa on otettu huomioon myöskin lapset, ja on tultu siihen, että lapset ovat ehkäpä tärkein momentti avioliitossa. Lapset ovat siinä niin tärkeitä, että heidän olemassaolonsa itse asiassa ehdottomasti määrää avioliiton pysyväksi institutioksi. Lapsia varten täytyy olla olemassa perhe ja koti. Lapsia ei saa synnyttää maailmaan, ellei heille voi tarjota kotia. Tällainen siveellinen näkökanta on voittanut enemmän alaa nykyaikana. Sentähden monet nykyajan ajattelijat koettavat etsiä toista ratkaisua tälle kysymykselle: eikö näistä lapsista voitaisi pitää huolta muulla tavalla? Voitaisiko ajatella, että jotkut laitokset ottaisivat lapset huostaansa. Silloin ei tarvittaisi perheitä, vaan kaikki ihmiset olisivat yhteiskunnan jäseniä. Mutta meidän ei tarvitse mennä kauemmaksi kuin omaan itseemme. Olisiko meistä ollut hyvä, jos olisimme kasvaneet jossakin kasarmissa ilman oman äidin hoitoa? Tuntuisiko meistä, että se olisi ihanampi kuin koti, josta me voimme luoda itsellemme kuvan, vaikkei meillä olisi sellaista kotia ollutkaan, nim. koti, jossa oikeus ja ymmärrys vallitsee? Minä luulen, että useimmat meistä vastaavat sillä tavalla, kuin useimmat tutkijat vastaavat: koti ja perhe-elämä on juuri lapsia varten sanomattoman tärkeä.

Mutta samalla silloin tulee esille kolmas puoli avioliitossa, nim. kysymys avioparin, isän ja äidin onnesta. Kokemus on nimittäin näyttänyt, että lapsille jää rikkinäinen sydän koko elinajaksi, jos he ovat omassa kodissaan nähneet vihaa, ylenkatsetta, kylmyyttä, tönkeyttä, jos ovat nähneet, että isä kohtelee äitiä kuin huonekalua, tai että äiti on isälle aivan kylmä ja pelkää hänen lähestymistään. Jos lapset ovat saaneet kokea sellaista, heille ei ole jäänyt ehjää kuvaa harmonisesta avioliitosta, vaan kynnillinen kuva koko elämästä ja kysymys: eikö ole mitään onnea, rakkautta maailmassa?

Kodin ja siis yhteiskunnallisen avioliittoinstitution yhteydessä on näin ollen erinomaisen tärkeä kysymys sopimuskumppanien, avioliittoparin onnesta. Jos he eivät ole onnellisia, silloin koti ei ole onnellinen, silloin lapset eivät saa, mitä tarvitsevat, ja silloin avioliitto yhteiskunnallisena laitoksena muodostuu kysymyksenalaiseksi. Sentähden näemme, että on olemassa maa, missä tämä avioliittokysymys on otettu yksinkertaisen käytännölliseltä kannalta; on ikäänkuin sanottu näin: jos kahden ihmisen avioliitto ei ole onnellinen, avioliitto on turha, se on ilman „raison d'être” (olemassaolon oikeutusta). Tämä maa on Amerikka. Siellä on tultu siihen, että avioeron saannin pitäisi olla mahdollisimman helpon. Näin yksinkertaisen käytännöllisellä tavalla on Amerikassa koetettu ratkaista tämä kysymys. Tätä kysymystä ei silti ole otettu aivan kevyenä ja pintapuolisena asiana; he eivät ole sitä näin ratkaisseet siksi, että he kynnillisesti halveksisivat koko ihmiskuntaa, vaan päinvastoin me näemme, että Amerikassa on se hyvä puoli, että siellä on koetettu mennä niin pitkälle, kuin on osattu, naisen kunnioittamisessa. He sanovat: näin helppo avioero johtuu siitä, että me kunnioitamme naista niin paljon, ettemme tahdo häntä lailla sortaa, emme tahdo lain varjolla polkea naisen vapautta. Vanhassa, mädässä Euroopassa naista sorretaan, siellä pidetään naista kuin kauppatavaraa, siellä mies sanoo: minulla on laillinen oikeus käyttää sinua esim. himojeni tyydykkeenä. Meillä nainen on vapaa, miehen täytyy avioliitossa olla hyvin varuillaan, ettei millään tavalla sorra vaimoaan; hänen pitää kunnioittaa vaimoaan, ihailia, pitää vähän kuin jumalattarena. Mies tietää joka hetki, että ellei hän ole hieno vaimoaan kohtaan, niin vaimo menee ja eroaa. Ja tilasto osoittaa, että Amerikassa avioerot

tapahtuvat enimmäkseen kaikista ylimmissä, upperikissa piireissä, joissa ihmiset ovat väsyneet, eivätkä ymmärrä, että maailmassa on muutakin kuin nautintoja; tämä nautinnonhalu aina kaipaa vaihtelua, sentähden he eivät kauan jaksa olla yhden ihmisen parissa. – Sitten on myös toinen luokka, neekerit, jotka käyttävät avioeroa hyväkseen. Mutta muuten muut ihmiset elävät verrattain onnellisissa avioliitoissa. Siellä ei ole niin hirveitä konflikteja kuin vanhassa Euroopassa, sillä miehen täytyy muistaa oma asemansa; hän ei ole sellainen herra kuin eurooppalainen. – Näin amerikkalaiset väittävät.

Mutta meidän emme tahdo tutkia avioliittokysymystä tavalliselta uskonnolliselta, ei myös jokapäiväiseltä eikä tavalliselta tieteelliseltä kannalta, vaan siltä kannalta, jota meidän on ollut tapana nimittää salatieteelliseksi, ottamalla siis huomioon myös näkymättömän maailman. Mutta silloinkin meidän on paras kuitenkin katsella tätä kysymystä eri puolilta ja tutkia siis avioliittoa: 1) yksilöiden onnen kannalta kysymällä: milloin kaksikin ihmistä voi olla onnellisia sisäisesti, näkymättömän maailman kannalta; 2) lasten kannalta kysymällä: mikä tehtävä avioliitolla on lasten kannalta, ja kuinka lasten kannalta avioliitto voi vastata tarkoitustaan; ja 3) kysymällä: mikä tehtävä ja tarkoitus avioliitolla mahdollisesti voi olla henkisen kehityksen kannalta, tavallaan siis uskonnolliselta kannalta. Sillä muistakaamme, että meidän oma Mestari ja Vapahtajamme, Jeesus Kristus ja samoin monet muut ihmiskunnan vapahtajaolennot ovat lausuneet jyrkkänä mielipiteenään, että avioliitto on niin pyhä, ettei sitä pidä purkaa. Tästä sitten esim. kristilliset kirkot ovat saaneet omat käsityksensä ja jyrkkyytensä. Meidän on siis velvollisuus kysyä, millä tavalla avioliitto voi palvella henkistä kehitystä, ja minkälainen avioliitto sitä palvelee, ja mitä varten avioliitto henkisen kehityksen kannalta mahdollisesti vaatii pysyvää uskollisuutta.

Olemme täten päätyneet kolmeen kysymykseen, joita meidän tulisi nyt pohtia. Mielestäni on paras aloittaa tuosta näkökohdasta, joka on saanut niin paljon jalansijaa Amerikassa ja joka myös elää ihmisten mielikuvituksessa kaikkialla, erikoisesti myös meillä kristikunnassa, nim. siitä, joka koskee avioliiton onnea. Koettakaamme sitä pohtiessamme olla aivan puolueettomia; koettakaamme käsitellä asioita aivan tieteellisesti; alkäämme hämmästykö mitään tieteellisiä johtopäätöksiä.

Koska kaksi ihmistä voi olla onnellisia, ja kuinka paljon sitä onnea pitää olla? – Jokaisen ihmisen sielussa elää se käsitys avioliitosta, että jos se on jotakin, sen pitäisi olla myös onnea. Minkä tähden minä perustaisin kodin toisen ihmisen kanssa, jos ei siitä koidu onnea? – Tämä onnen vaatimus avioliiton yhteydessä on nykyajan ihmiselle niin selvä, että hyvällä syyllä voimme sitä pohtia.

Avioliittohan perustuu siihen, että kaksi eri sukupuolta olevaa ihmistä liittyy yhteen. Onko tällaisella vastakohtien yhteenliittymisellä jokin sisäinen, näkymätön, niin sanoaksemme kosmisenkin kantavuus? Onko tämä kahtena sukupuolena olemisen ainoastaan ihmisen ruumiillinen ominaisuus, vai onko se syvemmällä? Luulen varmasti, että jokainen nykyajan ihminen sanoo: tämä ihmisten sukupuolinen erikaltaisuus ei rajoitu ainoastaan heidän fyysilliseen ruumiiseensa, vaan sillä on paljon syvemmät juuret. Mies sekä ajattelee että tuntee eri tavalla kuin nainen. Näin nykyaikana useimmat väittävät ja uskovat. Nykyaikana uskotaan myöskin siihen, että sukupuolisuudesta huolimatta me yksilöinä, inhimillisinä olentoina olemme hyvin toistemme kaltaisia. Jossakin minuudessamme me saatamme ajatella ja tuntea aivan samalla tavalla ja tuntea olevamme ainoastaan ihmiskunnan yksilöitä, tuntea olevamme ihmisiä, ei miehiä eikä naisia. Tämä on kuitenkin siksi syvällä meissä, että monet ihmiset eivät sitä inhimillistä minuutta edes löydä. Useimmat ihmiset ehkä tuntevat olevansa vain miehiä tai naisia. Ja mikä silloin on silmiinpistävä ominaisuutena miehissä ja naisissa, joka erottaa heidät toisistaan? Ylimalkaisesti sanoen mies on toiminnanhaluinen, itsetietoinen, ajatteleva, järkevä olento, työnhaluinen, taistelija, haavoittaja, hävittäjä, mutta myöskin rakentaja ja luoja. Nainen sen sijaan on enemmän tunteva olento, hellä, haavoja lääkitsevä, parantava, inspiroiva, joka ihailee, uskoo ja odottaa silloin, kun mies toimii. Ja tämä erilaisuus on siksi syvällä ihmisissä, että useimmille on vaikea löytää sitä inhimillistä, yleistä, sukupuolesta riippumatonta minuutta, joka on kaiken tämän takana.

Kun me katselemme ihmistä kokonaisuutena, ei ainoastaan näkyvänä, vaan myöskin näkymättämänä olentona, silloin tulemme siihen näkemykseen ja johtopäätökseen, että hyvin, hyvin syvällä on hänen samankaltaisuutensa, ja että melkein kohta, kun hän lähtee ulos varsinaisesta kodistaan, Isän Jumalan helmasta, hän jo muodostuu kaksinaiseksi. – Mikä on ihmisen kaikista syvin Itse? Me nimitämme sitä Jumalan Pojaksi. Sitä sanotaan ehkä myös Jumalan lapseksi, mutta minusta Jumalan Poika, jonka esim. Jeesus Kristus valitsi, on niin hyvä sentähden, että siinä nimessä jo kaikki sukupuolierotus häviää. Jos puhutaan, että kaikki ovat Jumalan lapsia, voidaan ajatella, että toiset ovat poikia, toiset tyttöjä.

Ihminen on siis syvimmissään Jumalan Poika eli, kuten sanomme, Kristus, vapahtajaolento. Hän on syntynyt Isästä. Se merkitsee, että hän on suuren, kaikkiallisen Elämän, suuren salaisuuden synnyttämä, yhtä se kanssa, aivan kuin osa siitä. Niinkuin Poika on lähtenyt Isästä, niin on ihmisen henki lähtenyt Jumalan Hengestä, ihminen on lähtenyt siitä suuresta mysteeriosta, suuresta Elämästä, joka on kaiken takana. Ihmisessä piilee siis kaiken olemassaolon salaisuus; ihminen on alkuperältään, sisimmässään Jumalan Poika. Hän elää autuuden maailmassa. Jumalan, itse Elämän helmassa ei voi olla mitään muuta kuin autuutta ja harmoniaa, sentähden kaikki Jumalan Pojat ovat Isässä yhtä; kaikkien kesken vallitsee täydellinen sopusointu. Mutta ihminen, joka on Jumalan Poikana syntyisin Isästä, on kokematon, ei tunne itseään. Hän elää autuuden tilassa, mutta hän ei mihinkään pysty. Hän ei siis oikeastaan ole tietoinen onnesta, ei ole itsetietoinen. Hän ei voi tehdä työtä onnensa puolesta, ei onnellistuttaa toista. Hän ei siihen kykene; hän vain on, koska hän on Jumalasta syntynyt. Mutta elämän tarkoitus on, että tämä jumalallinen olento, henki, Jumalan Poika, oppisi tuntemaan itsensä, tulisi tietoiseksi omasta olemuksestaan, toisin sanoen oppisi rakastamaan ja tekemään työtä maailmankaikkeudessa. Sentähden Jumalan Poika astuu alas maailmaan, sentähden henki, joka on Jumalasta syntynyt, ilmenee jumalallisessa maailmassa, pukeutuu aineeseen, kuten sanotaan. Jumalassa ei ole ainoastaan tämä hengen salaisuus ja hengen synnyttämisen salaisuus, Jumalassa on myöskin olemisen salaisuus, ilmenemisen salaisuus; sentähden maailmaa aina luodaan. Jos olisi vain tuo suuri Elämä yhtenäisenä ja kaikki olennot siitä syntyisin yhtä sen kanssa, ei olisi mitään ilmennystä, maailmaa. Mutta siinä piilee toinen salaisuus, aineen, ilmennyksen salaisuus. Sentähden aine ja henki yhdessä ilmentävät maailmaa. Ja aine on juuri tuo jumalallisessa elämässä piilevä ilmennyksen taikavoima. Ei se ole mitään iankaikkisia pieniä palloja tai hiukkasia, jotka yhdessä muodostaisivat aineen; ainetta ei siinä merkityksessä ole olemassa. Aine on juuri jumalallisen elämän ilmennyksen taikavoima. Se on aineen salaisuus, jota me opimme käyttämään, mutta emme ratkaisemaan. Sentähden nuo kuolemattomat, iankaikkiset Jumalan Pojat, jotka Isän helmassa syntyvät, laskeutuvat aineeseen, menevät siihen jumalalliseen ilmennykseen, maailmaan, joka voi heitä opettaa työtä tekemään ja rakastamaan, työllään auttamaan, luomaan onnea ympärilleen. Heidän elämäntapaileensa on pitkä, ennenkuin he ovat pukeutuneet niihin muotoihin, joita nimitämme ihmisiksi. Ihminen on vihdoinkin se muoto, jossa Jumalan Poika, Kristus, voi saavuttaa tietoisuuden. Vasta ihmisen, ristiinnaulitun Vapahtajan ruumiillisessa muodossa Jumalan Poika voi päästä tietoiseksi itsestään ja Isästä. Sentähden ihmistä on sanottu luomakunnan kruunuksi; sentähden ihmisen muoto on niin tärkeä.

Kun me katselemme ihmistä kokonaisena olentona, sekä näkyvänä että näkymättömänä, huomaamme, kuinka hän ilmennyksessä muodollisena olentona on moninkertainen ja kuinka hänessä silloin on heti jo sisällä korkealla ikäänkuin sukupuolinen erilaisuus. Teosofisessa kirjallisuudessa puhutaan ihmisen seitsemästä periaatteesta, mutta niistä alkava teosofinen tutkija ei ole useinkaan saanut mitään kokonaista kuvaa. Koetan antaa tässä ihmisestä kuvan, joka mielestäni on helpottajuinen ja yksinkertainen, mutta samalla sisältörikas.

Jos ihminen sisimmässään on Jumalan Poika, niin on, kuin tuota Jumalan Poikuutta ympäröisi hänen kolminkertainen inhimillinen henkensä. Tämä kolminaisuus on tuttu kristikunnalle. Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että ihminen tajuisena olentona tahtoo, tuntee ja tietää. Tämä kristillinen kolminaisuus on aivan sama kuin teosofisissa kirjoissa tavattava itämaalainen kolminaisuus: aatmaa – tahto, buddhi – tunto, manas – tieto. Ihminen on tahtova, tunteva ja tietävä olento. Tämä on hänen psykologinen kolminaisuutensa, ja se on jo ulkopuolella tätä Jumalan Poikaa hänessä, sillä Jumalan Poika on tämän sisällä, takana, kuin

jonkinlainen ydin kuoressa. Mutta ihminen ei ole pelkkä psykologinen henkiolento; hän on ilmennyt ruumiillinen olento. Me huomaamme, kuinka nuo kolme perusominaisuutta hänessä pukeutuvat aineeseen, ympäröivät kukin itseänsä jonkinlaisella verholla. Me näemme, kuinka tuo ihmisen tietopuoli pukeutuu verhoon, jota nimitämme älyruumiiksi, ja kuinka silloin tämä ihmisen psykologinen ajattelu, tietämisominaisuus, on aivan kuin elävänä, henkenä, tuossa mentaalisisessa verhossa eli älyruumiissa. Sitten me heti, kun katselemme ihmistä näkymättömänä olentona, huomaamme hänen tietopuolessaan kaksi puolta, hänen ajattelevan minänsä elävänä sekä sen verhon, johon se on pukeutunut. — Me puhumme verhosta kuin jostakin aineellisesta, mutta muistakaamme aina, että aineellisuus on ainoastaan Jumalan ilmennyksen taikavoima.

Sitten otamme ihmisen psykologisen olemuksen toisen puolen, buddhin eli hänen tuntopuolensa. Me huomaamme, kuinka siinäkin on heti kaksi eri asiaa, nim. tunto itse elävänä elävänä ja sitten jonkinlainen astraalinen verho, aineellisuus, joka sitä ympäröi. Ja samoin kuin tuo manaselämä on heikkona mentaalisisessa käyttövälineessään, samoin buddhinen on astraalisisessa käyttövälineessä.

Sitten on kolmas, aatmaa, tahto, joka sekin on laskeutunut aineeseen; ja se on ihmisen fyysillinen ruumis; mutta hänen tahtonsa on heikko, heikko salaisuus sen sisällä ja takana. Se on jotakin niin heikkoa, ettei ihminen ole siitä paljonkaan tietoinen. Hän on tietoinen ainoastaan tästä fyysillisestä ruumiista käyttövälineenä, ja se on oikeastaan kaikista kehittynein käyttöväline.

Sentähden me voimme sanoa, että jos ihminen on kristusolento eli Jumalan Poika, kuin tähti tuossa kaikista sisimmässään, niin sen ympärillä on hänen kolminaisuutensa, tahto, tieto ja tunto, mutta se on sitten heijastunut alas aineeseen, että itse asiassa voimme erottaa vaikka kuusi heijastusta: ensimmäinen aatmaan, tahdon heijastus tässä fyysillisessä ruumiissa; ja aatmaa silloin, joka on tuolla ihmisen henkiolemuksessa omalla tasollaan, on tässä fyysillisessä ruumiissa heikkona salaisuutena, vaikkakin elämän ylläpitäjänä. Toiseksi buddhi, tunto, on laskeutunut astraaliruumiiseen, mutta siinäkin on buddhi itse salaisuutena, siemenenä vain. Ja kolmanneksi sitten manas, ajatus tieto, joka on ilmennyt mentaalisisessa ruumiissa, mutta siinäkin todellisuudessa vain heikkona salaisuutena, kuin liekkiä, joka lepattaa. — Täten saamme, jos tahdomme olla tarkat, vaikka 10 prinsippiä. Mutta käytännössä emme tarvitse puhua kuin 6:sta. Näiden takana on seitsemäs, jonka sisin olemus on Kristus. Nämä ihmisen kuusi prinsippiä ovat: ensin tietolinjaa pitkin hänen älyruumiinsa — ylempi ja alempi puoli — sitten tuntopuolella astraaliruumis, jossa on alempi ja ylempi astraaliruumis — alemmaa nimitetään himoruumiiksi, ylempää tunneruumiiksi — ja sitten tahtolinjaa pitkin on fyysillinen, toiminnan ruumis ja sen näkymätön puoli eetteriruumis, jossa tahto on salaisuutena kätöksä.

Kun nyt pidämme tämän ihmisen rakenteen mielessämme — muuten emme ihmistä ymmärrä emmekä osaa arvostella —, silloin me myöskin voimme tehdä sen havainnon, että kaikissa elämän puolissaan tässä omassa olemuksessaan ihminen etsii vastakohtaansa ollakseen onnellinen. Kaksi ikuista jumalolentoa voi olla onnellista ainoastaan siinä määrin, kuin he voivat sulautua toisiinsa. He etsivät siis omaa vastakohtaansa.

Mutta sen sijaan kaikissa noissa elämänpuolen ilmauksissa, käyttövälineissä, ihminen etsii samaisuutta. Tästä laista on erotettava ainoastaan hänen sisin Jumalan poikuutensa, jota myös monadiksi sanotaan, ja hänen näkyvä fyysillinen ruumiinsa; ne jäävät vähän ulkopuolelle tätä jaoittelua. Me tulemme kohta ymmärtämään näitä suhteita, kun mainitsemme esimerkkejä.

Kaksi nuorta ihmistä, poika ja tyttö, molemmat siinä iässä, että ovat sukupuolisesti kypsiä, helposti rakastuvat toisiinsa sukupuolisesti. Me tiedämme, että jos nuori mies on kauan erillään koko naissukupuolesta ja sitten tulee maailmaan, missä on naisia, niin hän rakastuu ensimmäiseen naiseen, minkä näkee. Hän osaa sitä vähemmän valikoida, mitä enemmän hän on uppoutunut sukupuolisuuteen. Sukupuolivoimat ovat hänessä voimistuneet yksin ollessa. Nuoruudessa on juuri tavallista, että nuori mies

ja nainen rakastavat toisiansa sillä tavalla, ihastuvat toisiinsa, vaikka eivät tiedä, miksi. Ja mitä silloin heidän mielikuvituksensa tekee? Se ei kykene muuta, kuin luomaan ihannetta tuosta toisesta. He ovat sukupuolivoiman suggestion alaisia, ja silloin he tietysti näkevät ihanteen toisissaan. Sentähden on nuorten rakkaus niin runollinen, niin tuore, raikas, välitön, viaton; he eivät tunne maailmaa eivätkä toisiaan. Mutta mikä on tavallisesti seurauksena, jos he pääsevät naimisiin? Jonkin ajan perästä tapahtuu ihmeellinen herämys, sillä he ovat inhimillisinä, ajattelevina ja tuntevina olentoina rakastuneetkin omaan ihannekuvaansa, joka heitä viehätti; se, mikä pakotti heidät yhteen, oli sukupuolinen voima. Nyt, kun he ovat naimisissa, he huomaavat, ettei toinen vastaakaan ihannetta; heidän ajatuksensa käyvät aivan eri suuntiin; koko heidän käsityksensä elämästä on aivan erilainen; he heräävät suurimpaan onnettomuuteen, kuten he sanovat, ja koko avioliitto on mennyt rikki.

Sentähden viisaat ihmiset sanovatkin, ettei koskaan pidä mennä naimisiin tuon ensimmäisen rakkauden kohteen kanssa, vaan pitää odottaa, sillä on tavallista, että jonkin ajan perästä tuo ensi rakastuminen haihtuu itsestään. Nuori poika ihmettelee, kuinka hän saattoi olla niin ihastunut tuohon tyttöön, ja samoin tyttö pojasta. Ja jos he eivät olleet ennättäneet mennä naimisiin, he olivat päässeet kuin onnettomuudesta. Ja jos kaksi ihmistä joutuu yhteen ja tekevät sen huomion jonkin ajan kuluttua, että he olivat menneet naimisiin luonnonvoiman pakoituksesta, mutta tuntematta toisiaan, niin koska heillä on avioliittovelvollisuus edessään, he saavat mukautua. Ja sitten, kun he koettavat mukautua ja sopeutua toisiinsa, he huomaavat, että heillä on yhtymäkohtiakin, jotka tekevät lopulta heistä kaksi ystävää. Ja itse asiassa pidetään erittäin onnellisena avioliittona sitä, jossa aviopuoliset löytävät toisensa ystävinä. Useimpien ihmisten mielestä on haihtunut olemattomiin ajatus sukupuolisuuteen perustuvasta, ylimaallisesta onnesta, joka kyllä elää nuoren ihmisen sielussa. Nuori ihminen kuvittelee sellaista rakkautta, joka tekee hänet niin onnelliseksi, että hän aina on kuin morsian tai sulhanen. Mutta useimmat vanhat ihmiset ovat tulleet siihen, ettei sellaista onnea ole olemassa. Romaaneissa sitä kyllä on, mutta ne, viisaasti kyllä, aina loppuvat siihen, että ihmiset saavat toisensa, sillä jos verhoa nostettaisiin ylös vähän ajan perästä, ei olisi enää niin kaunista kuvaa.

Vanhat ihmiset sanovat: tuota runollista onnea ei ole olemassa, mutta se on jotakin, kun kaksi ihmistä on ystäviä, kun he oppivat luottamaan toisiinsa, huomaavat, että heillä on yhteinen päämäärä; mies hankkii rahoja ja nainen käyttää niitä oikein; siinä on yhteinen harrastus ja se varmasti luo onnea, jos miehellä ei ole mitään muuta harrastusta kuin koti, eikä myöskään naisella; siitä syntyy yhteinen luottamus ja onni.

Nyt minä lausun sen ihmeellisen väitteen, että nuo nuoret ihmiset nuoruutensa ensimmäisissä unelmissa eivät ole erehtyneet, vaan sellainen onni, josta he uneksivat, on mahdollinen. Sitä ei ole vielä paljon maan päällä nähty, mutta sitä tullaan enemmän näkemään. Mitkä sellaisen onnen ehdot ovat, ja miten niiden ihmisten tulee toisiinsa suhtautua?

II

Avio-onni

Avio-onnea, avioliiton tuottamaa rauhaa ja tasaantuneita olosuhteita arvatenkin jokainen ihminen odottaa mennessään naimisiin. Miksi muuten avioliittoon mentäisi? Kuitenkin näemme, että ihmiset menevät avioliittoon kaikenlaisista vaikuttimista. Voidaanhan solmia avioliitto sentähden, että se on yhteiskunnallisesti ja maailmallisesti katsoen edullista, tai se on edullista rahallisesti. Voi olla monia n.s. järkisyitä, miksi avioliittoon mennään. Ja kun tällä tavalla järkisyistä, etujen takia, laskelmoiden mennään avioliittoon, luullaan ja ajatellaan, että täten myös parhaiten yhteiselämän onni on turvattu. „Minähän olen niin järkevänä ja täysin ajattelevana ihmisenä mennyt naimisiin, että totta kai minun avioliittoni tulee onnelliseksi ja hyödylliseksi sekä itselleni että toiselle.”

Kuitenkin huomaamme, että verraten harvat avioliitot ovat onnellisia. Useinkin, kun pääsemme tutkimaan aviopuolisoiden sydämiä, huomaamme, että heitä painaa jokin taakka. Ihmiset ajattelevat: mistä tämä johtuu; miksei kaksi ajattelevaa ihmistä voi elää sovussa ja tehdä elämänsä onnelliseksi? Siihen täytyy silloin heti sanoa, että avioliittoon menneet ovat ehkä erehtyneet siitä pohjasta, jolle avioliitto on rakennettava. Voidaan esimerkiksi ajatella näin: „Mehän olemme erittäin hyvät ystävät; emmekö me voisi olla onnelliset avioliitossa?” Kun sitten huomataankin, ettei niin olekaan laita, kysytään hämmästyneenä, mistä se johtuu.

Meille täytyy olla selvillä, mikä avioliiton pohja on, onko se kahden ystävän liitto, onko se liitto kahden ihmisen välillä, jotka ajattelevat ja tuntevat samalla tavalla ja jotka perustavat yhteisen kodin? Onhan useita tapauksia, jolloin mies ja vaimo harrastavat samoja asioita ja voivat keskenään elää sovussa; heillä on yhteinen, harmoninen ja rauhallinen koti, mutta ihmeellistä, hurmaavaa onnea siinä ei ole. Silloin saatamme kysyä, miksei siinä ole sitä hurmaavaa onnea, jota jokainen ihminen avioliitolta odottaa. Se, että onni on niin harvinainen asia, johtuu siitä, ettei avioliittoa ole ymmärretty juuriaan myöten. Se ei suinkaan ole sama kuin ystävyysliitto. Avioliitto on onnellinen ainoastaan silloin, kun se tapahtuu rakkaudesta. Mutta rakkautta meidän ei pidä käsittää liian haaveelliselta kannalta. Meidän täytyy käsittää, että avioliitto on liitto myöskin kahden fyysillisen ruumiin välillä. Siinä on avioliiton syvin viisaus. Tämä ei merkitse ollenkaan mitään kevytmielistä. Sanon tässä heti: meidän fyysillinen ruumiimme on meidän vanhin prinsippimme, kaikista kokenein, viisain. Fyysilliseen ruumiiseemme sisältyy koko kehityksemme elämän viisaus. Kaikki meidän onnettomuutemme johtuvat kokonaan siitä, että me emme osaa omaksua ruumiimme viisautta, emme osaa kuunnella sen ääntä. Me luotamme enemmän tunne- ja ajatusruumiiseemme, jotka ovat paljon nuoremmat, emmekä etsi viisautta fyysillisestä ruumiista, joka on vanhin ja meidän todellinen vihkiijämme. Fyysilliseen ruumiiseen kätkeytyvät elämän salaisuudet tässä näkyvässä maailmassa. Siksi avioliitto on niin vakava asia, koska se on liitto kahden ruumiin välillä; sentähden se liitto on pyhä, todellinen sakramentti, todellinen rakkauden liitto. — Me tulemme pian näkemään, mitä se merkitsee.

Kun me muistelemme tapauksia elävästä elämästä, huomaamme, kuinka avioliitossa ei riitä se, että vain toinen ymmärtää syvemmin, mitä avioliitto on, että vain toinen osaa rakastaa. Ei tule vielä siitä onnellista avioliittoa, että vain toinen rakastaa. Tietysti siitä voi tulla harmoninen, rauhallinen koti, mutta avioliiton onneen tarvitaan kaksi, jotka rakastavat toisiaan. — Ajatelkaamme seuraavaa tapausta. On nuori mies ja nainen, ja tämä nainen on luonnostaa sellainen olento, joka osaa rakastaa. Hän rakastaa tuota miestä koko sydämestään, ja hän kuuntelee silloin ruumiinsa ääntä, joka sanoo: rakkaudessa annetaan kaikki; rakkauden pyhyys on siinä, että se on epäitsekkäs, ettei se ajattele omaa itseään. Ja siis tuo nainen, tyttö, joka osaa

rakastaa, antautuu tuolle miehelle. Mutta jonkin ajan kuluttua mies sanoo hyvästit, eikä välitä enää työstä, joka hänelle antautui. Hän ei mene naimisiin tytön kanssa, vaan jättää hänet. Tyttö on epätoivon partaalla, sillä hän on antanut kaikkensa. Mitä hänestä nyt tulee? Hänestä tulee ehkä prostituoitu nainen, jos hän on köyhä. Kun keskustelemme prostituoitujen kanssa, niin saamme kuulla, että useimmat ovat tällaisia rakkautteen kykeneviä petettyjä naisia. Hyvin harva prostituoitu on lähtenyt omasta himostaan miesten halujen tyydyttäjäksi. Useimmat ovat joutuneet siihen siksi, että se, jota he rakastivat, hylkäsi heidät. He eivät syystä tai toisesta tehneet silloin itsemurhaa, mutta heidän elämänsä pursi ajoi silloin karille. Niin voi tapahtua silloinkin, kun nainen ei ole köyhä. Tiedän tapauksen, jolloin nainen oli jokseenkin varakas, kehittynyt, vapaamielinen olento, ja mies, joka rakastui häneen, oli liikemies. Nainen sijoitti rahansa miehen liikkeeseen ja teki työtä siinä, niin että liike alkoi menestyä erinomaisesti. He elivät yhdessä, ja heillä oli lapsi, mutta he eivät menneet kirkolliseen avioliittoon, sillä nainen oli vapaamielinen. Eräänä päivänä mies tuli sitten ja sanoi vaimolleen: „Saat tänään korjata luusi täältä ja viedä lapsen mukana, sillä minä menen huomenna naimisiin ja tuon rouvan taloon.” Silloin tuo nainen lähti lapsineen aivan tyhjänä, sillä hän oli liian hienotunteinen huomauttaakseen rahoistaan, jotka hän oli antanut miehelle. Lapsi tarvitsi ruokaa, ja kun ei hänellä ollut rahoja, hän antautui prostituoiduksi.

Samalla tavalla saattaa nainenkin menetellä miestä kohtaan. Mies ja nainen rakastavat toisiaan, ja nainen lupautuu menemään naimisiin miehen kanssa. Sitten jonakin päivänä nainen sanoo miehelle, joka on rakentanut koko elämänsä rakkautelleen tuohon naiseen: „Minä en ole ymmärtänyt vielä tähän asti, mitä rakkaus on. Olen nyt todella rakastunut toiseen.” Silloin mies voi tuntea, kuinka hänen elämänsä on aivan lähellä kuoleman kuiluja, kuinka se vaappuu kuin ohuen langan varassa.

Tällaisissa tapauksissa, voisimme sanoa, toinen noista kahdesta osasi rakastaa, toinen oli kylmä, itsekäs, laskelmoiva. Kummallinen karma oli ajanut heidät yhteen. Teosofeina voimme ymmärtää, että heillä oli edellisistä elämistä joitakin suhteita, jotka heidän nyt täytyi sovittaa. Heille annettiin tilaisuus. Osasivatko he sitä käyttää, vai ei, on toinen asia. Näin me voimme yksilöinä lohdutautua, mutta me tiedämme, ettei siinä mitään onnea ole. Avio-onneen tarvitaan kaksi, jotka rakastavat toisiaan niin, että he koko olemuksessaan tuntevat, mitä rakkaus on.

Koettakaamme ymmärtää tätä rakkautta, mikä se on, kuinka se toimii, niin sanoaksemme, mitä vaatimuksia sillä on. Sitä varten muistelkaamme, kuinka edellä koetimme selvittää, mikä ihminen on. En nyt uudestaan ryhdy sitä yksityiskohtaisesti selittämään, muistutan vain mieliin, että käsitimme ihmisen sisimmässään jumalalliseksi, Kristus-olennoksi, joka ilmenee kolminaisena: tahtovana, tietävänä ja tuntevana. Tämä heijastuu kolmeen erilaiseen ruumiiseen ja kolmeen erilaiseen elämänvirtaan, joten saamme kuusi prinssiä. Ne ovat silloin kuusi perusosaa ihmisen olemuksessa. Ne ovat fyysillinen ruumis, astraaliruumis, ja mentaaliruumis eli toisilla nimityksillä: tahtoruumis, tunneruomis ja ajatusruumis. Ihmisen psykologinen kolminaisuus, hänen tahtonsa, tuntuensa ja tietonsa, heijastuu täten muodollisesti näihin kolmeen käyttövälineeseen. Tahto saa ilmauksensa fyysillisessä ruumiissa, tunto astraaliruumiissa ja tieto, ajatus, mentaaliruumiissa. Mutta tämä ei ollenkaan tyhjennä asiaa: nämä ovat asian muodollinen puoli, mutta sisällä on elämänvirta. Silloin saamme, että ihmisen psykologinen kolminaisuus heijastuu myös kolmena elämänvirtana näissä käyttövälineissä. Siten ihmisen tietävä, ajatteleva minä heijastuu elämänä kausaali- eli syyruumiiseen: joka on mentaali- eli ajatusruumiin korkeampi, sisempi puoli, ja muodollisesti mentaaliruumiiseen. Ihmisen tunteva minä heijastuu elämänä ja muotona: astrali- eli tunneruumiissa tulee siten olemaan kaksi puolta, ylempi ja alempi. Ihmisen tahtoelämä, hän itse tahtovana minuutena, heijastuu tähän fyysilliseen ruumiiseen kahdella tavalla siten, että tämä näkyvä ruumis muodostaa muodon, ja näkymätön puoli, eetteriruumis, on tahtovan ihmisen elämän ilmaus. Jos katselemme todellisella astralisella selvänäöllä ihmisen astraaliruumista, niin näemme muotona tuon alemman astraaliruumiin, ja ylempi muodostuu elämäksi siinä alemmassa. Samalla tavalla ihmisen ajatusruumis muodollisesti on nuo ajatukset, älyruumis, mutta siinä on sisäisenä puolena syyruumis, jossa ei ole muotoja samassa merkityksessä.

Kun siten tutkimme rakkauden probleemia, meidän täytyy itse asiassa ottaa huomioon koko tämä ihmisen rakenne. Minkä huomion me voimme silloin tehdä? Voimme tehdä sen huomion, kun okkultisesti tutkimme kahta rakastavaa, että ihmisessä nuo elämänvirrat, siis korkeampi mentaaliruumis eli syyruumis, korkeampi astraaliruumis ja n.s. eetteriruumis, silloin, kun kaksi ihmistä rakastaa toisiaan, vaativat vastakohtaansa. Toisin sanoen, jos toinen heistä on positiivinen, aktiivinen, toisen täytyy olla negatiivinen, passiivinen. Mutta kun sitten katselemme kahden rakastavaisen muodollisia periaatteita, silloin näemme, että alemman älyruumiin, alemman astraaliruumiin ja alemman eetteriruumiin pitää olla heissä harmonisia, saman luontoisia. Mitä tämä merkitsee? Sen huomaamme selvemmin, jos otamme esimerkiksi ensin tuon astraaliruumiin. Kun sanomme, että ylempään astraaliruumiin pitää olla vastakkaisen ja alemman samankaltaisen, homogeenisen, kahdessa rakastavaisessa, niin tämä merkitsee sitä, että ylempässä astraaliruumiissa asuu tunteen elämä, siis rakkaus tunteellisenä intohimona, rakkauden haluna, se rakkaus, joka tahtoo tehdä hyvää ja ottaa vastaan hyvää. Huomaamme silloin, että kun kaksi ihmistä rakastaa toisiaan, niin tässä ylempässä astraaliruumiissa on aina toisella halu antaa ja palvella, halu rakastaa ja olla onnellinen juuri siinä, että voi osoittaa hellyyttä, toisella taas kyky mukautua toisen hellyyteen, ottaa vastaan rakkautta toiselta. Ei se ole niin merkittävä ero, mutta täytyy olla tuollainen vastakohtaisuus, jotta nuo kaksi voivat sulautua yhteen. — On hyvin suuri taito ottaa vastaan rakkautta. Mehän tiedämme, että jos avioliitossa toinen tahtoo osoittaa hellyyttä toiselle ja toinen pysyy kylmänä tai torjuu luotaan, niin silloin hieno, henkinen onni häiriintyy. Kuinka moni nainen kertookaan ystävälleen, kuinka hänestä on vaikeaa, kun hän osoittaa hellyyttä miehelleen, niin tämä ei sitä ymmärrä, vaan torjuu luotaan ja sanoo: „Älä ole lapsellinen”; ja taas toisella kertaa luulee, että hän pyrkii fyysilliseen yhdyselämään. Tämä loukkaa äärettömästi silloin rakastavaa naista. Hänestä tuntuu, ettei hänen miehensä ymmärrä, mitä rakkaus on. „Minä tahdon osoittaa hänelle, että hän on minun rakas mieheni, ja silloin hän on kylmä tai hän luulee, että minä lähestyn häntä himoissani.” Tämä rikkoo avio-onnen. Samanlainen asia voi tapahtua miehen puolelta, vaikka luulen, että tavallisempaa on, että se on mies, joka ei ymmärrä. — Tästä näemme, kuinka ylempi astraaliruumis on tärkeä rakkauden onnessa, kuinka siinä täytyy olla hieno sulautuminen, ymmärtäminen, hellyyden käsittäminen.

Kääntäkäämme sitten huomiomme alempaan astraaliruumiiseen, himoruumiiseen. Sen suhteen on välttämätöntä, jotta siitä koituisi onnea, että molemmissa aviopuolisoissa herää samalla kertaa yhteenvetävä himo. Jos vain toinen on himon vallassa ja toinen jää kylmäksi, silloin nuo himoruumiit eivät ole harmonisia. Sentähden täytyy alempien astraaliruumiiden olla toistensa kaltaisia. Jos ne ovat erilaisia, silloin onni rikkoutuu, mutta jos ne ovat samanlaisia, silloin himon aiheuttama yhteen sulautuminen on täydellistä harmoniaa, sellaista värähtelyä molemmissa, että se tuntuu suurelta autuudelta.

Nyt voimmekin helpommin ymmärtää, kuinka nämä asiat ovat älyruumiin suhteen. Alemman mentaaliruumiin täytyy molemmissa puolisoissa olla samanlainen, toisin sanoen, heidän ajatuksiensa täytyy käydä samaan suuntaan; heidän älynsä täytyy olla niin samanlainen, että he ajattelevat samanlaisia ajatuksia tässä käytännöllisessä elämässä. Heidän täytyy olla samassa vireessä, niin että he ymmärtävät toisiaan, sillä muuten ei ole keskinäistä luottamusta. Jos he eivät ymmärrä tätä käytännöllistä elämää samalla tavalla, syntyy aina ristiriitoja. Jos toinen esim. ajattelee, että täytyy äärettömästi säästää, ja toinen taas, että elämä on sitä varten, että annetaan rahojen mennä, niin siitä syntyy vaikeita ristiriitoja. Lapsena katselin erästä perhettä suurella ihastuksella ja hämmästyksellä, sillä kaikki ajattelivat siinä suhteessa samalla lailla. Kun isä tuli kotiin ja toi sata markkaa, niin kaikki menivät yhdessä ulos syömään päivällistä ja sitten Ruotsalaiseen Teatteriin ja lopuksi vielä johonkin ravintolaan illalliselle. Vaikka sitten kahtena seuraavana päivänä ei ollut mitään syötävää, niin kaikki olivat kuitenkin tyytyväiset. — Alemmassa mentaaliruumiissa vaaditaan siis onnea varten homogeenisuutta. Ja meidän täytyy sanoa, ettei ole mitään niin ihanaa yhteiselämässä, kuin juuri sellainen täydellinen ymmärtäminen ja täydellinen luottamus. Aivan kuin entinen lukkari-isä, joka aina teki parhaiten. Hän meni markkinoille myymään hevosta, mutta kotiin tullessa hänellä oli sen sijaan vain kana. Ja äiti oli ihastunut, kun isä kertoi kaikki merkittävät seikkailunsa: „Voi, kuinka viisaasti sinä teit!” Tuollainen on jaloa ja kaunista, ja siitä tulee onnea.

Ylemmän mentaaliruumin, syy- eli kausaaliruumiin, joka on ajatuksen, älyolemuksen elämä, täytyy rakastavilla olla erilainen, positiivinen ja negatiivinen, kuin kaksi vastakohtaa, jotka sopivat yhteen. Ja mitä se merkitsee? Sehän on aatteiden, filosofian, totuuden etsimisen ja näkemisen käyttöväline. Sen pitää olla erilainen, jotta nämä kaksi, jotka rakastavat toisiaan, voisivat auttaa, tukea, inspiroida toisiaan. Jos kaikissa aatteissa toinen ainoastaan matkii toista suu auki, niin se on hedelmätöntä; he eivät pääse sen pitemmälle. Jos mies on filosofi ja nainen istuu kuuntelemassa, niin se on kyllä kaunista, mutta se ei hedelmöitä miestä ajattelijana. Jos molemmat ovat totuudenetsijöitä, niin se etsiminen tulee näkyviin alemmassa mentaaliruumiissa, mutta ylemmässä se on totuuden näkemistä, ja siinä ei voi toisiaan hedelmöittää, jos ei näe asioita eri kulmilta, niin että toinen näkee kuin ylhäältä päin alas, lähtee Jumalasta ja tulee vähitellen maan päälle, ja toinen taas lähtee alhaalta ylöspäin ja huomaa lähimpiä asioita heti alussa ja osaa tuoda ne toisen näköpiiriin. Siten he voivat auttaa toisiaan.

Sitten tulemme fyysilliseen ruumiiseen ja sen näkymättömään puoleen, eetteriruumiiseen. Eetteriruumiissa eroitamme kaksi puolta, korkeammassa pitää olla vastakohtat ja alemmassa samankaltaisuus. Korkeampi on heijastunut tähän näkyvään, fyysilliseen ruumiiseen, sentähden voimme myöskin sanoa, että tässä fyysillisessä ruumiissa pitää olla vastakohtaisuus ja näkymättömässä samankaltaisuus.

Mitä merkitsee rakkaudessa tämä fyysillis-eetterinen erilaisuus ja samankaltaisuus? Fyysillinen ruumis on vanhin prinsippimme. Siltä meidän tulee oppia viisautta, sen ääntä kuulla. Jos tahdomme kehittyä eteenpäin, meidän täytyy ensin ratkaista fyysillisen ruumiin salaisuus. Sentähden sanotaankin, että ensimmäinen suuri vihkimys, mikä ihmiselle tapahtuu, avaa hänelle tämän fyysillisen tason elämän. Se antaa hänen ymmärtää käytännöllisesti, okkultisesti, fyysillisen tason elämän ja fyysillisen ruumiin salaisuuden.

Kun kaksi ihmistä rakastaa toisiaan kokonaan, niin että heidän fyysillis-eetteriset ruumiinsa muodostavat pohjan tälle rakkaudelle, muodostavat rakkauden syvimmän ja suurimman salaisuuden näkyvässä maailmassa, silloin se merkitsee ensiksikin, että korkeammassa eetteriruumiissa, joka tavallisesti heijastuu tähän näkyvään käyttövälineeseen, on vastakohtat, positiivisuus ja negatiivisuus, maskuliinisuus ja feminiinisyys, miessukupuoli ja naissukupuoli. Nämä vastakohtat täytyy olla olemassa. Ei mitään todellista aviorakkautta voi syntyä ilman sitä vastakohtaisuutta, että toinen on mies, toinen nainen. Tämä vastakohtaisuus vaikuttaa sen, että mies on urhoollisuuden perikuva ja nainen inspiration, uskon ja kauneuden ruumistuma. – Mutta paitsi tätä, vaaditaan lisäksi, että nuo alemmat eetteriruumiit ovat samankaltaisia.

Siinä oikeastaan piilee rakkauden salaisuus, sillä tässä vastakohtaisuudessa piilee joka tasolla luomisen salaisuus. Mehän sanoimme, ettei kaksi rakastavaa pysty luomaan, jos molemmat ovat samanlaisia korkeammassa älyruumiissaan. Samalla tavalla korkeamman astraaliruumiin pitää olla erilainen, jotta he voisivat luoda, jotta heidän elämänsä olisi hedelmällinen, jotta elämästä olisi hyötyä. Samalla tavalla täytyy myös fyysillisen ruumiin ja samalla korkeamman eetteriruumiin olla erilainen, jotta voitaisiin luoda, saataisiin tuloksia aikaan. Mutta itse rakkausruumis on tämän meidän fyysillis-eetterisen käyttövälineemme alempi eetteriruumis. Samalla tavalla voimme sanoa, että alempi mentaaliruumis on suloisen yhteisymmärryksen, rakkauden ja sopusoinnun ruumis, ja samalla tavalla alempien astraaliruumiiden tulee olla samanlaisia, jotta olisi yhteisymmärrys himossa, että se heräisi molemmissa samalla kertaa, jotta se olisi pyhää.

Mitä on eetterinen rakkauden ruumis? Tämä rakkauden ruumis on hyvin korkea ja salaperäinen asia. Se on epäitsekkyuden, kunnioituksen, itsensä unohtamisen, itsensä kieltämisen voima. Se on toisen rakastamista, korkealle asettamista, kunnioittamista, pyhänä pitämistä. Ilman sitä fyysillinen ruumis ei tiedä mitään pyhydestä, sakramentista. Eetteriruumiin tämän salaisuuden pitää tulla ilmi rakastavaisissa; he eivät saa ajatella itseään. Tämä sama seikka antaa avaimen kaikelle fyysilliselle yhdyselämälle. Jos ei eetteriruumis ole mukana yhdyselämässä, se on prostitutiota. Kun aviopuolisot keskenään yhtyvät aviollisesti, eetteriruumiin täytyy värähdellä, ja se tapahtuu silloin, kun he eivät ajattele itseään. Siis toisin sanoen heidän aviollinen yhtymisensä on oleva pyhä ja puhdas. Ja jos he osaavat kuulla oman fyysillisen ruumiinsa ääntä,

eikä järkevän, laskelmoivan mentaaliruumiin, ei himokkaan astraaliruumiin, niin se sanoo heille: minä en voi mitään ottaa, jos ei toinen tahdo antaa, enkä voi mitään antaa, jos ei toinen tahdo ottaa; hän, jota rakastan, on minulle pyhä; hän on se, joka määrää. – Molemmat ajattelevat näin ja silloin käytäntö näyttää kummallekin, mitä tapahtuu. Ja molemmat, jos he ovat valistuneita ihmisiä, tietävät, että heidän yhdyselämänsä hyvin merkillinen hetki on se, jolloin he käyttävät fyysillisen käyttövälineensä voimia luodakseen, kutsuakseen taivaasta jonkun ihmisolennon luokseen syntymään maailmaan. Tämä ja lapsen syntyminen on hyvin merkillinen asia, mutta siitä tulemme puhumaan myöhemmin.

Onko ihmisiä, jotka voisivat näin rakastaa? – Siihen tekisi mieleni vastata: jos ei vielä ole kuin joitakuita harvoja, niin me olemme täällä myöskin sitä varten, että tätä kaikkea oppisimme. Ainakin yksi puoli n.s. kaksoissielujen salaisuudesta on siinä, että kaksi ihmistä voi näin oppia rakastamaan toisiaan elämien vieressä, että he yhä enemmän sulautuvat toisiinsa, että heistä muodostuu kuin kaksoissieluja; yhdessä he ovat autuaita; he tulevat voimakkaiksi, onnellisiksi nähdessään toisensa. Tämä on hyvin merkillinen seikka. Ja sillä on niin suuri okkultinen tarkoitus elämässä, että maailman pelastus riippuu paljon siitä, että ihmiset oppivat näin rakastamaan toisiaan. Kun kaksi ihmistä muodostuu aivan kuin kaksoissieluksi kulkien käsi kädessä monen elämän aikana, luottaen, rakastaen toisiaan, iloiten ja riemuiten toistensa olemassaolosta, silloin heidän liittonsa ei ole ainostaan yhden fyysillisen elämän pituinen, vaan se solmitaan henkimaailmassa, ei taivasten valtakunnassa, josta Jeesus sanoi, ettei siellä naida eikä mennä miehelle. Me voimme kyllä puhua runollisesti, että näiden ihmisten häät tapahtuivat taivaissa, että avioliitto solmittiin enkelien kesken. Se on totta, ja sen ihmeellinen merkitys on siinä, että he voivat olla avioliitossa henkimaailmassa huolimatta siitä, ovatko he täällä fyysisessä maailmassa liitossa vai ei. Tällä on niin suuri merkitys, että kaikki pahat olennot, kaikki Jumalan työtä vastustavat olennot maailmassa vavisten pelkäävät sellaista liittoa. Sillä niiden ihmisten voima on niin suuri hyvässä, että he yhdessä lähettävät auringonsäteitä ulos, jotka saattavat pahat henget vapisemaan. Sillä on aivan kosmillinen merkitys. Se avioliitto on jotakin, jota meidän tulee oppia rakentamaan, ja meidän pitää luoda näitä kaksoissieluja.

III

Avioliitto ja lapsi

Jos nuori naimaton mies tulisi jonkun luo, joka omaa teosofisen elämänymmärryksen, kysymään neuvoa avioliittoasioissa: „Mistä minä tiedän, osaanko valita itselleni oikean aviokumppanin? Minkälainen aviokumppani minun tulisi itselleni valita?” –, niin silloin tuo teosofisen elämänymmärryksen omaava epäilemättä ensin vastaisi: „Sinun tulee ensiksikin rakastaa sitä ihmistä, jonka kanssa aijot mennä naimisiin. Älä mene avioliittoon ilman rakkautta.” – „Mutta mistä minä tiedän, rakastanko häntä? Olenhan nähnyt niin monia koteja, joissa aviokumppanit ovat menneet rakkaudesta naimisiin, mutta joissa onni ei vallitse. Mistä tiedän, että onni on pysyvä? Mistä tiedän, että se, jota rakastan, rakastaa minua? Kuinka voin päästä siitä selville? Pitääkö minun luottaa vain siihen ihastukseen, siihen voimakkaaseen tunteeseen, mikä minulla on?” – Ja kun tuo nuori mies osaa kysyä näin syvällisesti, silloin tuo meidän teosofimme epäilemättä vastaisi: „Niin, useimmissa tapauksissa ihmisellä ei ehkä ole muuta neuvonantajaa kuin tuo voimakas tunne, tuo voimakas sukuvietti, mikä hänessä on herännyt. Useimmissa tapauksissa on epäilemättä näin, ja siten on myöskin valinta ollut oikea. Mistä syystä? Siksi, että hyvin useissa tapauksissa on niillä ihmisillä, jotka joutuvat toistensa kanssa naimisiin, vanhaa yhteistä karmaa, kuten sanotaan teosofisesti. He ovat aiheuttaneet jossakin entisessä elämässään sen, että heidän tiensä nyt kohtaavat toisensa, että heidän täytyy maksaa joitakin vanhoja velkojaan toisilleen. Jollei heitä siis yhdistäisikään niin erinomaisen syvä ja suuri rakkaus, niin heitä voi yhdistää vanha karma. Me olemme olemassa sitä varten, että oppisimme ja opettaisimme jotakin. Ja kun kaksi ihmistä joutuu avioliitossa hyvin läheisiin tekemisiin keskenään, niin se merkitsee, että he voivat oppia toisiltaan ja opettaa toisilleen sangen paljon. Heidän voivat olla kaksi aivan yhteen soveltumatonta luonnetta, joilla on vanhoja velkoja toisilleen. Heidät on karma määrännyt yhteen, että he oppisivat kärsivällisyyttä, hyvää tahtoa, rakkautta ja lempeyttä. Heidän suuri läksynsä on silloin oppia ystävyyttä, oppia toisiaan sietämään, kärsimään, palvelemaan. Sinä on sangen monien avioliittojen tarkoitus.”

Näin vastaisi epäilemättä meidän teosofimme, ja tuo nuori mies menisi ehkä lohdutettuna pois ja ajattelisi: „Miksi olisin huonompi muita; uskaltavathan toisetkin ottaa sen edesvastuun itselleen? Ehkä minäkin tulen toimeen, vaikka rakkauden ja onnen unelmani olisikin vain harhaa.” – Mutta jos tuo nuori mies ei heti lähtisikään pois, jos tuo vastaus ei häntä tyydyttäisi, niin hän kysyisi: „Etkö sinä kokeneempana ja viisaampana ihmisenä voisit neuvoa minulle, miten voisin itsestänikin tietää, rakastanko häntä, ja voiko minun ja hänen välillään, jota luulen rakastavani, syntyä onnea ja sopusointua.” – Jos hän näin paljon kysyisi, jos hän osoittautuisi näin henkeväksi nuorukaiseksi, silloin tuo teosofisen elämänymmärryksen omaava sanoisi näin: „Niin, sinun täytyy ajatuksissasi koettaa vapautua kaikesta siitä aistillisesta viehätystä, mikä on niin luonnollinen, kun olet ihastunut morsiameesi; hän on niin kaunis, nuori, täynnä suloa. Sinä et voi ehkä vastustaa sitä nyt. Mutta koeta tutkia itseäsi, onko hänen viehätöksensä puhunut yksinomaan sinun aisteillasi, koeta ajatella ja kuvitella, rakastaisitko häntä, jos hän olisi vanha ja ruma, tai vain ruma. Koeta tiedustella sitä omalta sydämeltäsi, sillä jos sinä rakastat, niin sinä rakastat sydämelläsi. Rakkaus ei asu aisteissa; niissä asuu ainoastaan sukupuolinen viehätys, rakastuminen; itse rakkaus asuu sydämessä. Koeta siis tutkia omaa sydäntäsi, koeta kysyä siltä, rakastatko tuota toista. Äläkä tyydy kysymään ainoastaan sydämeltäsi, vaan myöskin järjeltäsi; anna järkevän ajatuksesi myös vastata kysymykseen. Anna sen sanoa ja selittää sinulle, minkä tähden rakastat häntä. Eihän rakkauden pitää olla sokea, eihän tosi rakkaus pelästy sitä, että sille tehdään kysymyksiä. Voi olla, että tosi rakkaus sanoo: ei ole olemassa mitään syytä; minä rakastan ilman syytä; rakastan siksi, että rakkaus asuu sydämessäni. Näin kyllä rakkaus vastaa, mutta se ei pelkää ajattelua, järkeä; se antaa järjen vahvistaa itseään. Sillä kun järki ja ajatus

tekevät työtä rakkauden nimessä, silloin ne vain vahvistavat rakkautta. Kun sinä kysyt, rakastatko morsiantasi, niin anna myös järkesi vastata järkevillä syillä: minä rakastan häntä siksi, että hän on niin hyvä, järkävä, että sovimme niin hyvin yhteen. Ja ennen kaikkea tutki, sinä nuorukainen, onko sinulla jonkinlainen elämänymmärrys, maailmankatsomus, usko, ja tutki myös morsiantasi, onko hänellä elämänymmärrys, usko, maailmankatsomus. Te luulette nykyään, että tämä asia merkitsee niin vähän, mutta teosofina minä sanon sinulle, että merkitsee paljon, hyvin paljon, minkälainen maailmankatsomuksesi on, ja hyvin paljon merkitsee se, että teillä molemmilla on sama usko. Nykyään tätä ei ymmärretä yhtä paljon kuin ennen. Ennen tämä ymmärrettiin selvästi. Vanhojen uskontojen aikana ihminen ei saanut mennä naimisiin toisen uskonnon kannattajan kanssa siitä yksinkertaisesta syystä, että jos kahdella sielulla, jotka menevät yhteen, on erilainen elämänymmärrys, usko, niin tämä estää heidän yhteiselämänsä korkeammilla tasoilla, korkeammassa maailmassa. He ovat kuin yhtä ihmistä määrättyyn kohtaan saakka, mutta ei sen yläpuolella. Sentähden on erittäin tärkeää, että aviopuolisoilla on sama usko, elämänymmärrys. – Kun nuorukainen ja neitonen menevät naimisiin, he katsokoot, että molemmat ymmärtävät elämää samalla tavalla, että yleensä ymmärtävät elämää jollakin tavalla. Sillä jos he eivät vielä ole ajatelleet elämää, se tulee joskus heidän eteensä, toisen eteen voi tulla varhemmin kuin toisen, ja silloin tulee herämys: meidän emme kuulukaan toisillemme; meidän yhteiselämämme on rajoittunut fyysillisiin ja astraalisiin asioihin, mutta ei ole noussut korkeampiin maailmoihin. – Tämä tuo disharmoniaa, onnettomuutta mukanaan. Opi siis ajattelemaan ja kysymään eläältä, mitä se on, ennenkuin menet naimisiin, taikka sitten, jos menet, etkä mitään ajattele, ole myös valmis ottamaan vastaan, mitä eteesi tulee.”

Näin puhuisi tuo teosofisen elämänymmärryksen omaava ja hän jatkaisi vielä: „Jos olet ajatteleva ihminen, niin silloin, kun menet naimisiin, sinun pitää ajatella erästä tärkeää asiaa, nim. lapsia. – Nuoret ihmiset ehkä hyvin vähän ajattelevat saavansa lapsia. Naimisiin mennessä he ehkä aivan epämääräisesti kuvittelevat, että saavat tietysti lapsiakin; ne ovat kodin kaunistuksena ja ilona; mutta ehkä eivät sen tarkemmin ajattele asiaa. Todellisuus näyttää meille, vuosisatojen ja -tuhansien kokemus, että ihmiset naimisiin mennessään sängen vähän ovat ajatelleet lapsia, sillä jos he olisivat ajatelleet heitä, silloin heidän ensimmäinen ajatuksensa olisi: voimmeko antaa lapsillemme kodin? Tämän ei tietysti pidä merkitä sitä, että heillä pitää olla niin ja niin monta tuhatta tuloja, jotta he sen voisivat tehdä, sillä kodin onni ei ole näissä tuhansissa. Ja lapsista sanotaankin oikein, että he tuovat mukanaan oman elatuksensa; heillä on merkillinen siunaus kodissa, niin että he tuovat mukanaan sen, mitä tarvitsevat. Sentähden nuorten ei pidä ajatella, että heillä pitää olla niin ja niin paljon varallisuutta, ennenkuin he voivat mennä naimisiin. Me näemme usein, että ihmiset lykkäävät avioliittoon menoa juuri sentähden, että heillä ei ole tuota taloudellista pohjaa. Mutta älkää luottako liian paljon aineeseen, vaan siihen, että rakkaus luo. Jos te rakastatte, jos sovitte yhteen, jos olette kuin kaksi sielua, jotka muodostavat yhden kokonaisuuden, silloin taivas teitä siunaa, silloin voitte huoletta mennä naimisiin. Taivaan siunaus riippuu siitä, että teidän sielunne sopivat yhteen, että tahdotte palvella toisianne, uhrautua toistenne hyväksi, että tahdotte palvella ihmiskuntaa, antaa sielulle mahdollisuuden syntyä tähän maailmaan. Kun nuoret ajattelevat tällä tavalla rohkeasti, silloin heidän käy hyvin.”

Kun minä nuorena poikana vaelsin Lapissa, meillä oli oppaana ukko, joka oli 70-vuotias, ja kuitenkin hän käveli kuin nuorukainen. Minä kysyin häneltä: „Kuinka te olette niin nuorekas?” Hän vastasi: „Miksi en olisi; minun elämäni on kuin yhtä laulua.” – „Oletteko naimisissa?” – „Olen tietysti. Olin kuudentoista ikäinen, kun menin naimisiin. Mitään muuta ei minulla silloin ollut kuin kirves olallani, ja vaimollani ei ollut mitään, mutta me läksimme korpeen. Neljätoista lasta meillä on ollut. Kaikki elävät ja ovat terveitä. Me olemme eläneet onnellisina yhdessä yli viisikymmentä vuotta.” – Silloin minä ymmärsin, ettei onni riipu rahoista, vaan rakkaudesta.

Mitä merkitsee, että pitää ajatella lapsia? Muistuttakaamme vähän mieleemme, minkälaisia käsityksiä ihmisillä on ollut lapsista. On ajateltu, ja kuka ties vieläkin ajatellaan, että lapset ovat vanhempien omaisuutta. Vanhemmat saavat tehdä lapsilleen mitä haluavat, kohdella heitä, miten tahtovat; heillä on oikeus tehdä suunnitelmia lastensa elämän suhteen; heillä on oikeus jopa uhrata lapsiaan. – Vanhoilla

juutalaisilla oli Jerusalemin ulkopuolella Hinnomin laakso ikuisesti palavine tulineen, joka hävitti kaiken roskan ja saastan, mitä siihen Jerusalemissa vietiin. Mutta oli aikoja, jolloin juutalaiset pitivät sitä myös pyhänä uhritulena, joka ei tyytynyt ainoastaan jätteisiin, vaan joka vaati uhria, ja silloin vanhemmat saattoivat viedä lapsensa Molokille uhriksi heittämällä heidät siihen tuleen. – Siitä tulesta on muuten johtunut käsitys helvetistä ja gehannasta. – Juutalaiset siis käsittivät, että heillä oli täydellinen valta lasten yli. Samanlainen käsitys voi olla vielä tänä päivänä joillakin kansoilla. Esimerkiksi kiinalaiset voivat jättää lapsensa, jota eivät tahdo pitää, heitteille ja kuolemaan.

Tällainen käsitys on ollut ihmisillä, ja joskaan se ei meillä ole ottanut samaa muotoa, se on saattanut pukeutua toiseen muotoon. Esimerkiksi keskiajalla voitiin ajatella jostakin lapsesta, että se oli uhrattava Jumalalle, t.s. lapsi oli kasvatettava munkiksi tai nunnaksi. Se ei saanut elää omaa elämäänsä; siitä täytyi tulla munkki tai nunna, koska vanhemmat niin tahtoivat. – Ja me tiedämme, että täällä kristikunnassa vanhemmat ovat usein päättäneet lastensa avioliitoista. Kaksi perhettä saattoi sopia siitä, että heidän tyttärensä ja poikansa menevät naimisiin, että siten omaisuus lisääntyisi. Heillä oli siis rakennuksista ja pelloista suurempi käsitys kuin lapsista, jotka olivat vain välikappaleita. Intiassahan on aina ollut tapana, että vanhemmat määräävät lastensa avioliiton, ja he voivat tehdä sen jo lastensa ollessa kätkyessä. Vieläpä siellä, kuten tiedämme, on ollut sellainenkin näkökanta, että avioliitto, joka solmitaan lemmentunteesta, ei ole mikään oikea avioliitto, se on vain deevojen ja alempien jumalien aikaansaama avioliitto. Pyhä ja puhdas avioliitto solmitaan sillä tavalla, että vanhemmat määräävät lastensa aviopuolison. Poika ja tyttö eivät siellä saa edes nähdä toisiaan, ennenkuin he ovat naimisissa. Tästä ei Intiassa suinkaan ole ollut seurauksena, että kaikki avioliitot olisivat onnettomia, pikemminkin päinvastoin. Mutta mistä se on johtunut? Se on johtunut siitä, että tyttöjä on Intiassa aina kasvatettu erillään toisesta sukupuolesta *zenamaa*, naisten osastoa varten kodissa. He elävät yksinomaan miestä varten *zenanassa*. He eivät näe ketään muuta miestä kuin omansa. Heistä ei voi tulla muuta kuin miestensä ihailijoita, rakastajia; mistään muusta he eivät tiedä. He ovat erinomaisen suloisia naisia, niin vakuuttavat ne, jotka ovat heihin tutustuneet. He ovat sellaisia ihann naisia, joista monetkin miehet voivat uneksia, sillä heillä ei ole muuta ajatusta, kuin: „minun mieheni, minun mieheni”. Ja ennen maailmassa oli Intiassa tapana, että kun mies kuoli, niin vaimo meni vapaaehtoisesti samalle polttorviolle, millä miehen ruumis poltettiin. Mutta tämän rinnalla on tietysti kulkenut naissuvun täydellinen älyllinen kehittymättömyys, ja siksi emme voi ihailla tätä asiain tilaa.

Meidän täytyy myöntää, kun ajattelemme ihmiskuntaa, joka on kokoonpantu ei ainoastaan miehistä, vaan myöskin naisista, ettei ole edullista, että toinen sukupuoli kasvatetaan tietämättömyydessä. On tärkeää ja luonnollista, että kaikkia yksilöitä kasvatetaan niin, että he kaikki voivat tulla yhdenvertaisiksi. Meillä länsimailla on noussut naisasialiike, joka on tahtonut vapauttaa naiset miesten holhouksesta. Naiset ovat nousseet yhdenvertaisiksi miesten kanssa, ja se on länsimaisen kulttuurin ansio. Täytyyhän meidän sittenkin enemmän ihailla vapaita, itsenäisiä ihmisiä kuin kauniita nukkeja. Eihän rakkauskaan voi oikein puhjeta kaikilla tasoilla, elleivät ne, jotka rakastavat toisiaan, ole yhtä kehittyneitä olentoja.

Sentähden lapsikysymyksen täällä länsimailla saa toisen muodon. Itämailla on kyllä uskottu ja uskotaan yhä vieläkin jälleensyntymiseen, mutta heidän olonsa ovat toisella tavalla järjestetyt. Meillehän tämä jälleensyntymisajatus tuli viime vuosisadalla uutena ajatuksena, jonka olimme välillä unohtaneet. Kristikunnassakin se oli vallalla ensimmäisinä vuosisatoina, mutta sitten se unohdettiin, kun eräässä kirkolliskokouksessa päätettiin, että sellainen oppi on kirottu. Teosofinen liike on tuonut meille tuon ihanan ajatuksen jälleensyntymisestä, siitä, että ihminen on henkiolento, joka syntyy tänne yhä uudelleen. Sentähden jokainen ihminen on oma itsensä, tasa-arvoinen elämän edessä. Voimme olla ruumiiltamme lapsia, keski-ikäisiä tai vanhoja. Se on vain harhaa, sillä ihmisinä me emme ole lapsia, emme keski-ikäisiä, emmekä vanhoja. Me olemme kuolemattomia olentoja, jotka synnymme tänne, pukeudumme milloin yhteen, milloin toiseen muotoon, esünnymme milloin miehinä, milloin naisina. Me synnymme tänne maan päälle kuin kouluun. Sentähden me emme voi lapsiamme omistaa; me voimme heitä vain palvella.

Kun siis ajattelemme lapsia jälleensyntymisen kannalta, se merkitsee, että me voimme saada kotiimme jonkun henkiolennon, jota saamme palvella. Jokaisen naisen ja myös jokaisen miehen sydämessä elää halu osoittaa rakkautta jollekin heikommalle, jollekin, joka on meistä riippuvainen. Ja jos meidän täytyy kulkea elämän läpi ilman, että olemme saaneet palvella jotakuta, silloin emme ole vielä saaneet tuntea, mikä elämässä on suurin ja inhimillisin tunne, mitä siinä on ylitsevuotavaa autuutta, jumalallista, taivaallista. Mutta sellainen autuus ja suurenmoinen onni on kaikille ihmisille suotu. Eihän huolenpitomme kohteen tarvitse välttämättä olla meidän oma lapsemme, ei edes välttämättä lapsi, pääasia on, että saamme omistaa rakkautemme jollekulle, että saamme palvella. Me emme ole oppineet jokapäiväisen elämän läksyä, ellemme ole saaneet tilaisuutta palvella. Ja kaikista luonnollisin tilaisuus tähän on perheessä lapsen palveleminen. Se on tilaisuus, joka tarjoutuu luonnon puolesta. Meidän ei tarvitse olla ihmeellisen viisaita olentoja. Luonto sanoo meille: sinulla on tilaisuus palvella ja tehdä hyvää; mene naimisiin ja ajattele, että sinun luoksesi voi tulla taivaasta henkiolentoja, joita sinä saat auttaa ja palvella, joille saat tehdä hyvää, joille saat opettaa kaikkea hyvää. – Ihmisinä me olemme alttiit opettamaan myös pahaa, syntiä toisillemme. Kuinka usein juuri nuoret ihmiset, nuorukaiset ja neitokset, opettavatkaan toisille pahaa ja syntiä. Mutta missä on se ihminen, mies tai nainen, nuorukainen tai neitonen, joka ei tahtoisi antaa parastaan omalle lapselleen. Elämä, luonto itse on järjestänyt koko tämän olemassaolon sellaiseksi suureksi mysteerioksi, että se vetää ihmisen sydäimestä esille, mitä siinä on parasta, vilpittömintä ja puhtainta. Sentähden lapsikysymys avioliitossa on niin tärkeä asia. Sillä kun kaksi ihmistä menee avioliittoon ja toivoo lapsia itselleen, niin he myös toivovat, että heidän lapsistaan tulisi hyviä ja viisaita, rehellisiä ja kunnon ihmisiä. Eiväthän isä ja äiti soisi, että heidän lapsensa olisivat rikoksentekijöitä, huonoja olentoja. Voiko äidillä olla suurempaa iloa kuin nähdä, että hänen poikansa on kunnon ihminen?

Sentähden nuoret ihmiset voivat syystä kysyä: millä tavalla me voimme saada hyviä lapsia? Jolleivät he lainkaan ajattele tätä kysymystä, silloin kaikki on sattuman varassa. Luonto valitsee meidän puolestamme, jollemme itse tahdo valita. Mutta voimmeko valita, kutsua luoksemme hyviä ihmisiä, kehittyneitä sieluja, kunnon henkiolentoja, enkeleitä? Voimmeko sen tehdä? Eikö se ole ainoastaan luonnon, karman kädessä? – Niin, se on tietenkin karman, luonnon kädessä, jos jätämme kaiken sattuman varaan. Silloin karma huolehtii siitä, saammeko rumia, ilkeitä, pahoja lapsia, vai hyviä, ihania olentoja. Sillä mistä nuo lapset tulevat? He tulevat henkimaailmasta, jonka asukkaita he ovat. Tulevatko he suoraan taivaasta? Harvoin. Kun katselemme noita henkiolentoja, jotka ovat valmiit syntymään, niin he ovat jo astuneet ulos taivaasta ja ovat jo kääntäneet katseensa tänne maan puoleen. Ja nuo sielut eivät ole kaikki samanlaisia. Sisimmässään jokainen sielu, henkiolento on tietenkin Jumalan enkeli, mutta kun katselemme jälleensyntymään pyrkiviä sieluja, näemme, kuinka he jakautuvat eri luokkiin. Korkealla tasolla, joka on lähellä taivasta, näemme henkiolentoja, jotka ovat verhonneet itsensä loistavilla verhoilla; he ovat enkeleitä. Mutta sitten alhaalla näemme niitä, jotka ovat sisimmässään Jumalan enkeleitä, mutta ovat verhonneet itsensä sellaisella karman verholla, jossa on paljon pimeyttä ja saastaa. Ja keskivälillä näemme niitä sieluja, joilla on mahdollisuuksia sekä hyvään että pahaan, suurempia aina pahaan. Vaikka he eivät ole erikoisen pahoja sieluja, heillä on mahdollisuuksia itsekkyyteen. Nuo keskellä olevat ovat kaikista suurin joukko, mutta pelottavan suuri on myös alhaalla oleva. Ylhäällä oleva joukko on vielä pieni.

Kun katselemme miestä ja naista, joista on tuleva isä ja äiti, niin me näemme, kuinka heidän luoksensa pyrkii sielu henkimaailmasta. Tuo sielu kulkee niin sanoaksemme sitä linjaa pitkin, jossa on vähiten vastustusta; se tuntee vetovoimaa toisten sielujen luo, jotka elävät maan päällä. Se hakeutuu jonkun tulevan isän tai äidin luo tai molempien. Tuo sielu voi aivan kuin muodostaa ihmeellisen vetovoiman kahden sielun välille. Hyvin paljon on n.s. sukuvietti, joka vie kahta ihmistä yhteen, sitä, että sielu tahtoo syntyä ja on aivan kuin valinnut nuo kaksi vanhemmikseen. Ja kun vanhemmat eivät ajattele, eivät valitse itse, kun he jättävät kaiken elämänsä sattuman varaan, niin se sielu, joka heidän kauttaan voi syntyä, voi olla yhtä hyvin alhainen kuin keskinkertainen. Sentähden voi perheeseen syntyä aivan merkittäviä olentoja, pahankurisia lapsia. Se on silloin karmaa, sillä karman varaan on kaikki jätetty. Vanhemmat eivät ole ymmärtäneet, että ihmisen pitää olla yhtenä karman tekijänä. He ovat olleet vain kuin jonkinlaisia automaatteja.

Me elämme nyt verraten merkillistä aikaa, sillä henkimaailmassa tuntuu, niinkuin eivät ainoastaan nuo keskinkertaiset sielut olisi etualalla tänne pyrkimässä, vaan että myös nuo ylhäällä olevat henkiolennot tahtoisivat tänne syntyä, ja hyvin paljon on niitä syntynyt ja yhä syntyy ja tulee syntymään. Se merkitsee, että samalla kun hyvät olennot pyrkivät tänne syntymään, pyrkivät myös alimmalla tasolla olevat pahat, sillä aina kun hyvä pyrkii esiin suurella voimalla, pyrkii myös paha. Sillä on myös paljon kehittymättömiä sieluja, sangen pahoja ja saastaisia, jotka tahtovat syntyä. On suuri joukko pahoja sieluja, pimeä joukko, joka nyt tahtoisu syntyä tänne Suomeenkin. – Pimeitä sieluja. Mitä se merkitsee? Se merkitsee ennen kaikkea itsekkäitä olentoja, materialisteja, jotka eivät usko mihinkään hyvään. – Mutta tuolla ylhäällä on siis samalla hienoja, loistavia henkiolentoja, jotka niin ikään tahtovat laskeutua maan päälle. Nyt silloin kysytään jokaiselta nuorelta avioparilta: osaatteko valita, vai annatteko vain sattuman määrätä? Ja mitä meidän täytyy vastata siihen? Hyvän valitseminen on mahdollinen ainoastaan silloin, kun isä ja äiti todella rakastavat toisiaan, jos heidän yhtymisensä on pyhä yhtyminen, jos he silloin, kun he ajattelevat lasta, valmistavat itseään kuin pyhään toimitukseen, rukoilevat ja mietiskelevät, jos heidän sielunsa on niin samassa vireessä, että silloin, kun heidän ruumiinsa yhtyvät, heidän henkensä nousee niin äärettömän korkealle, että ei kumpikaan heistä yksin olisi voinut sellaista taivaallista korkeutta kokea. Sillä luomisprosessi, tuo kahden ihmisen, miehen ja naisen ruumiillinen yhtyminen, on salaperäisin, pyhin ja puhtain, mitä fyysillisellä tasolla voi tapahtua. Se on niin merkillinen asia, että enkelit laulavat hoosiannaa taivaassa, jos vanhemmat ymmärtävät, mitä se on. Silloin todella kaksi henkiolentoa käsi kädessä nousee korkeisiin taivaisiin, ja siellä he aivan kuin ottavat syliinsä ihmisen, henkiolennon, jonka vanhemmiksi he saavat tulla.

Me täällä kristikunnassa olemme, meidän täytyy se tunnustaa, hyvin tuomitsevasti katselleet ihmislapsen sikiämistä ja syntymistä. Me olemme pitäneet sitä jonkinlaisena saastaisena tapahtumana. Ja me olemme tahtoneet, että sen Vapahtajan, joka meille edustaa kaikkea pyhää ja puhdasta, on täytynyt syntyä toisella tavalla kuin ihmiset, t.s. Hän ei ole tyytynyt siihen, mitä jumalallinen elämä on saanut aikaan. – Miksi sitten Jumala on luonut tämän maailman tällaiseksi, jos se merkitsisi, että tämä maailma on ruma, huono ja saastainen? Ei, meidän oma tuntemme ja mielikuvituksemme on tehnyt kaiken saastaiseksi. Salaperäinen elämä ei voi olla muuta kuin pyhää; sille on kaikki puhdasta. Sentähden sikiäminen ja syntyminen tänne maan päälle on pyhä mysteerio, jonka salaisuutta me ihmiset emme ole ollenkaan vielä ratkaisseet. Niin paljon me olemme ymmärtäneet, että kun me kutsumme henkiolentoja tänne maan päälle, heille on valmistettava koti. Sentähden huomaamme esim. meidän kristikunnassamme, että rakastavaisten pitää mennä avioliittoon, unohtaa itsensä lasten takia. Ja vaikka he sitten eivät olisikaan täydellisesti onnellisia, lapsilla pitää olla koti. Sentähden avioliitto heille on kuin kontrahti kahden ihmisen välillä. – Todellinen avioliitto ei ole minkään kontrahti, mutta vasta kaukaisten aikojen perästä voivat ihmiset mennä todelliseen pyhään avioliittoon, jossa ei ole mitään soraääniä. Vasta pitkien aikojen perästä me olemme kasvaneet niin hyväksi, että voimme mennä avioliittoon Jumalan edessä. Niin kauan meillä täytyy olla tämä nykyinen avioliitto, jossa meidän täytyy luvata: minä olen sinulle uskollinen, minä seison sinun vierelläsi; vaikka saisimme kulkea helvetin laakson kautta, niin kulkekaamme yhdessä. Ja se sisältää suuren lupauksen. Se tekee meille mahdolliseksi kasvattaa itseämme kaksoissieluiksi. Meidän pitää niin oppia rakastamaan, uskollisesti, kauniisti ja puhtaasti, että kun olemme toistemme omia, muodostamme kokonaisuuden yhä korkeammilla tasoilla.

Siis, kun ajomme ottaa aviokumppanin, älkäämme ajatelko, että hänen pitää olla täydellinen, niinkuin nuoret mielellään kuvittelevat. Kuinka me niin voisimme ajatellakaan, millä me olisimme ansainneet, että joku täydellinen olisi meidän kanssamme? Ei, me olemme täällä oppimassa veljeyttä, oppimassa antamaan anteeksi toisillemme. Siis eräs rakkauden läksy on se, joka on saanut niin kauniin ilmauksen tässä inhimillisessä avioliittosopimuksessa: minä olen sinulle uskollinen, tahdon sinua auttaa ja palvella, vaikka olisit huono ja syntinen. Kuinka minä voisin vaatia toiselta täydellisyyttä, kun olen itse kaukana kaikesta täydellisyydestä? Ehkä Jumala näyttää minulle, että minun aviokumppanini on paljon parempi minua, armahtakoon hän silloin minua. Ja jos minä näkisin, että aviokumppanini on puutteellinen ja heikko, niin minun iloni on kantaa hänen taakkaansa.

IV

Avioliitto ja henkinen kehitys

Henkinen kehitys on yksilöllinen asia, jokaisen ihmisen yksityisasiana; se on hänen oma suhteensa Jumalaansa. Toiset ihmiset eivät voi olla minään sisäisenä tekijänä hänen henkisessä elämässään ja kehityksessään, joka itseasiassa on hänen suhteensa kehittymistä Jumalaan. Sentähden on luonnollista, että ihmisen mieleen hyvin herkästi tulee kysymys: eivätkö oikeastaan kaikki tämän elämän suhteet, varsinkin sellainen kuin avioliitto, ole omiaan estämään ja ehkäisemään ihmisen henkistä elämää?

Kun käännämme katseemme oman kristikuntamme historiaan, huomaamme, että tuo käsitys avioliitosta henkisen elämän esteenä on hyvin vanha. Se on lähtöisin aivan kristinuskon alkuajoilta. Tiedämmehan n.s. kirkkoisien puhuvan selvin sanoin, että jos ihminen tahtoi elää henkistä elämää, jos hän tahtoi elää Jumalalle, oli parasta, melkein välttämätöntä, ettei hän mennyt naimisiin, vaan eli yksin. Ja muistamme, että Paavalikin eräessä kirjeessään huomauttaa siitä, kuinka mies, joka menee avioliittoon, keskittää huomionsa, jos ei enemmän, niin ainakin yhtä paljon, omaan aviopuolisoonsa kuin Jumalaan, ja Jumalan asia jää pian toiselle sijalle, sillä ihmisen täytyy silloin huolehtia enemmän maallisista velvollisuuksistaan. Ja me emme lainkaan ihmettele, kun tällainen käsitys pääsi vallalle jo varhaisimmassa kristinuskossa, että roomalais-katolinen kirkko järjesti tämän ulkonaiseksi asiaksi sanoen: kaikki maallikot menkööt naimisiin, mutta papisto, joka on antautunut Jumalalle, pysyköön naimattomana.

Tällä tavalla järjesti Rooman kirkko Jumalan valtakunnan maan päälle. Mutta mikään kirkko ei tietenkään osaa lahjoittaa pyhää elämää, jumalallista, sisäistä kanssakäymistä Jumalan kanssa kaikille papeille. Ja me tiedämmekin historiasta, kuinka paljon huonoja puolia oli tässä roomalaiskatolisessa järjestelmässä. Jos jokainen ihminen joka antautui papiksi, olisi ollut aivan erikoinen olento, silloin hän olisi ehkä voinut kulkea tietä, jonka kirkko viitoitti. Mutta kun pappeja tarvittiin hyvin paljon, oli luonnollista, että tarjonta oikeassa merkityksessä ei vastannut kysyntää. Pappien kesken täytyi olla paljon sellaisiakin, jotka olivat paremminkin kuin susia lammasten vaatteissa eivätkä suinkaan oikeita paimenia. Meidän täytyy kuitenkin tunnustaa, että roomalaiskatolinen kirkko on löytänyt suuren ja merkillisen joukon pyhiä ihmisiä, pyhimyksiä. — Onhan heillä ollut myöskin munkki- ja nunnalaitos. Ihmiset, jotka tahtoivat vetäytyä viettämään taivaallista elämää, menivät luostariin. Mutta me tiedämme, ettei se laitos läheskään onnistunut.

Me huomaamme siis, kuinka kristinuskossa on pitkin matkaa ajateltu, että henkinen elämä, täydellinen elämä Jumalan yhteydessä on mahdollinen ainoastaan yksinäiselle ihmiselle. Ja se tuntuu ensi näkemältä luonnolliselta. Mutta meidän täytyy kuitenkin ottaa huomioon eräs historiallinen seikka. Voisimme melkein sanoa, että Rooman kirkko jonkin verran erehtyi omien kirkkoisiensa suhteen, sillä joskin he puhuivat sukupuolisesta elämästä ja siitä, kuinka ihmisen täytyi siitä pysyä erillään, jos hän tahtoi elää Jumalalle otollista elämää, niin kuitenkin on otettava huomioon, että kirkkoisat elivät ja puhuivat aikana, jolloin avioelämä oli sangen rappeutunut. Kun kristinuskoko tuli maailmaan, Rooman valtakunnassa oli verrattain alhaiset käsitykset avioliitosta. Roomalaiset käsittivät koko sukupuolielämän vallan toiselta kannalta kuin kristinuskoko. Heistä sukupuolielämä oli olemassa sitä varten, että heillä olisi nautintoja. Rooman valtakunnassa yleensä pyrittiin nauttimaan elämästä. Sukuvietti oli omiansa tarjoamaan ihmiselle mitä suurinta aistillista nautintoa; siis roomalaiset arvelivat, että ihmisen tulee koettaa nauttia sukupuolielämästä niin paljon kuin mahdollista. Ja tämä suureksi osaksi vei Rooman valtakunnan rappiolle. Sillä jos luullaan, että olemassaolo on sitä varten, että me voisimme saada siitä mahdollisimman paljon nautintoja ja hauskuutta, silloin me olemme vajonneet käytännölliseen materialismiin, eläimelliseen nautintoon. Se ei

merkitse, että eläimet niin tekevät. Me olemme vain ajatelleet, että eläimet eläisivät niin. Mahdollisesti ne eläimet, jotka ovat eläneet ihmisten yhteydessä, voivat alentua etsimään sukupuolista, aistillista nautintoa. Luonnon tilassa eläin ei niin tee. Siksi sana „eläimellinen“ ei ole oikein valittu. Ihmiselle on mahdollista mennä eläimen alapuolelle ja tulla epäinhimilliseksi, alentua niin, että tekee sukuvietistä nautinnon välineen.

Tällaista elämänfilosofiaa ei ollut ainoastaan Rooman valtakunnassa. Sitä on ollut kaikkina aikoina. On aina ihmisiä, jotka eivät jaksaa ymmärtää elämää muulta kannalta.

Kun kirkkoisät puhuivat sukupuolinnautintoja vastaan, heillä oli mielessä Rooman rappeutunut tila. He eivät puhuneet suorastaan avioliittoa vastaan, sillä silloinhan he eivät olisi kuvanneet avioliittoa pyhäksi sakramentiksi, niinkuin he tekivät ja sanoivat, että siitä sakramentista pitäisi kaikkien ihmisten yrittää tulla osallisiksi.

Kun näitä asioita ajattemme, me voimme jakaa ihmisen sukupuolielämän ilmennykset kolmeen luokkaan. Ensimmäiseen, alimpaan luokkaan kuuluu käsitys, että sukupuolielämä on oleva nautinnon välikappale. – Voimmehan sanoa tässä ohimennen, että sitä käsitystä ei tavata ainoastaan avioliiton ulkopuolella, vaan myös avioliitossa. Ei merkitse paljonkaan, onko ihminen näennäisesti ja virallisesti avioliitossa vai ei, sillä nämä asiat ovat ihmiselle tavallaan yksilöllisiä. Ihminen voi elää avioliitossa ja kuitenkin ajatella, että sukupuolielämä on nautintoa varten, tai hän ainakin käsittää sen niin alhaiseksi, ettei hän osaa sijoittaa sitä avioliittoon. Avioliittoonhan mennään monenlaisista syistä, ja jos siihen on menty muista syistä kuin rakkaudesta, se on laillistettua prostituutiota, huoruutta, kun puoliset elävät aviollista yhdyselämää. Mitä muuta se olisi, kun ihminen myy ruumiinsa toiselle ilman rakkautta. Jos joku myy ruumiinsa toiselle rahasta tai jostakin muusta hyvästä, silloin ihminen ei elä avioliitossa, vaikka hän näennäisesti siinä eläisikin; hän prostituoi silloin itsensä. Sillä avioliitto on aivan inhimillinen laitos, ja meidän on tehtävä siitä täysin inhimillinen laitos.

Toiseen luokkaan kuuluu avioliitto, joka on perustettu kahden ihmisen rakkaudelle ja uskollisuudelle. Oikea avioliitto ei ole nautinnon etsimistä, vaan uhrautumista, auttamista, toisen tukemista ja palvelemista. Avioliiton, ollakseen sitä, mitä se voi olla, täytyy olla kahden ihmisen mitä hellintä uskollisuutta ja luottamusta. Se ei ole lainkaan mahdollinen, elleivät aviopuoliset kokonaan luota toisiinsa, antaudu toisilleen, ole kokonaan toistensa omia. Avioliiton täytyy tehdä kahdesta ihmisestä kuin yksi, ja sen yhden symbolina on silloin kolmas, lapsi. Avioliitto, joka täten perustuu rakkaudelle, ei ole varsinaisesti tekemisissä sukupuolielämän kanssa nautintona. Jos avioliitto tuottaa nautintoa, se on onnen ja autuuden tunnetta, kahden ihmisen toisilleen suoma onnea, rauhaa, ei suorastaan pelkkää aistillista nautintoa. Pelkkä aistillinen nautinto, jonka perustana on ihmisen sukupuolivoima, ei riitä avioliiton pohjaksi.

Sentähden me ymmärrämme hyvin, että avioliitto inhimillisenä institutiona on pyhä, sakramentti. Katolinen kirkko on oikeassa, kun se on käsittänyt avioliiton sakramentiksi. Se on pyhä. Ja me näemme sen pyhyden esim. kuolemanjälkeisessä elämässä. Muistanette, kuinka jotkut tulivat Jeesuksen luo ja sanoivat: „Miten on taivasten valtakunnassa? Jos mies kuolee, niin vaimo saa juutalaisen lain mukaan hänen veljensä miehekseen; näin hänellä tulee olemaan useampia miehiä. Kenen kanssa hän taivasten valtakunnassa on sitten naimisissa?” Silloin Jeesus vastasi tähän kysymykseen, jonka piti olla hänelle ansa: „Taivasten valtakunnassa ei naida eikä mennä miehelle.” Mitä se merkitsee? Se merkitsee, että taivasten valtakunnassa, siinä henkisessä, veljellisessä elämässä, mistä Jeesus puhui, ei sillä tavalla mennä naimisiin. Jos Jeesus olisi puhunut heille kuolemanjälkeisestä elämästä, hän olisi käyttänyt toisia sanoja. Tämä raamatun kohta ei siis koske kuolemanjälkeistä elämää, vaikka se tavallisesti siten ymmärretään. Luullaan, että kun ihminen joutuu autuuden tilaan, hän on yksin. Se on tavallaan totta, mutta se ei koske kuolemanjälkeistä elämää, vaan se on lopullinen saavutus. Sillä jos tutkimme kuolemanjälkeistä elämää avioliiton kannalta ja kysymme, kenen kanssa siellä on naimisissa ihminen, joka on maan päällä ollut useamman kanssa naimisissa, niin huomaamme, kuinka luonto ratkaisee sen yksinkertaisella ja luonnollisella tavalla. Se näet kysyy heti ihmiseltä: oletko sinä rakastanut, vai oletko vain nauttinut aistillisesti? Jos ihmisen avioliitto on ollut

tavallista aistillista nautintoa, perustunut ainoastaan fyysilliseen yhteyteen, silloin ihmisellä kuoleman jälkeen ei ole mitään yhteyttä aviopuolisoidensa kanssa. Hänen pitää päinvastoin erota heistä, ja hän joutuu kärsimystilaan. Mutta jos joku noista henkilöistä, joiden kanssa hän on ollut naimisissa, on herättänyt hänen sydämensä tunteet, jos hän on todella rakastanut jotakin heistä, silloin hän kohtaa hänet ilossa kuoleman jälkeen. Ihminen on ensin kärsimystilassa ja sitten taivaassa, ja juuri tuossa taivaallisessa ilon tilassa ihminen on niiden kanssa, joita hän on rakastanut ihmisinä. Jos hän on rakastanut useampia, ne kaikki ovat hänen kanssaan taivaassa, ja heillä on yhteinen ilo siitä. Tämä riippuu sydämen rakkaudesta, ja se ei juuri ole mahdollista muulloin kuin silloin, kun aviopuoliso toisen kuoltua ei ole mennyt uudelleen naimisiin. – Elämässä voi sattua niin, että ihminen joutuu nuorena naimisiin ja huomaa sitten jonkin ajan kuluttua, että hän onkin mennyt avioliittoon esim. aistillisesta syystä ja ettei todellista rakkautta olekaan hänen ja hänen puolisonsa välillä. Myöhemmin hän kohtaa toisen, johon heti rakastuu. Jos hän on kunnollinen ihminen, hän ensin kauhistuu omaa tunnettaan. Sisässään hän ensin tuntee, että hänen pitää olla uskollinen omalle aviopuolisolleen. Hän taistelee ensin itsensä kanssa, mutta sitten hän tulee siihen johtopäätökseen, ettei hän voi tukahduttaa sydämensä ääntä, hänen sydämensä puhuu tuolle toiselle. Ja hän joutuu vielä suurempaan ja vaikeampaan ristiriitaan, jos myös tuo toinen rakastaa häntä, sillä heidän eteensä astuu silloin kysymys, eivätkö he voisi mennä yhteen. Se on henkisesti ja sisäisesti katsoen merkillinen konflikti. Ennen maailmassa esim. roomalais- ja kreikkalaiskatolisessa kirkossa ratkaistiin tämä aina sillä tavalla, että ihmisen täytyi olla uskollinen omalle aviopuolisolleen, ja sanottiin: minkä Jumala on yhdistänyt, sitä eivät ihmiset saa erottaa. Tässä samaistettiin väärin Jumala ja kirkko, kun sanottiin, että Jumala on yhdistänyt, kun olisi pitänyt sanoa, että kirkko on yhdistänyt. Jumala ei yhdistä muita kuin ne, jotka todella rakastavat toisiaan. Jos kaksi ihmistä hetkellisessä huumauksessa meni naimisiin ja sai kirkon vahvistuksen, ei Jumala vielä ollut heitä yhdistänyt. Kirkko asettui Jumalan tilalle, ja ajatteli olevansa Jumalan edustaja: „Minkä minä siis sidon, se on sidottu.” Siinä kirkko nojaa Jeesuksen sanoihin Pietarille: „Minkä sinä sidot, se on sidottu taivaassa j.n.e.” Ja katolinen kirkkohän sanoo polveutuvansa suoraan Pietarista. – Mutta tämä on ollut erehdys. Kirkon ei olisi pitänyt, jos se olisi tahtonut olla Jumalan edustaja, liittää yhteen kahta ihmistä, joista se ei tietänyt, että he todella rakastivat toisiaan. Mutta kirkko on sen tehnyt. Ja silloin nuo kaksi sopimuspuolta saivat kieltäytyä uudesta mahdollisuudesta, joka heille saattoi tulla myöhemmin, ja elää vaikeaa elämäänsä. Ja tehtiin se huomio, että kun ihmiset yrittivät täyttää ulkonaiset velvollisuutensa yhteiskunnassa, niin heidän elämänsä oli sentään jotenkin tyydyttävä ja he olivat tavallaan onnellisiakin.

Meidän aikamme on tultu toiseen käsitykseen. On enemmän ajateltu sitä, ettei avioliitolla saa olla valheellista, väärää pohjaa. Jos kirkko on yhdistänyt, mutta ei Jumala, silloin tuo liitto ei merkitse mitään Jumalan edessä. Kaunokirjailijat, jotka ovat ajatelleet elämää ja koettaneet tuntea elämän sydämen sykettä, ovat melkein aina asettuneet rakastavien puolelle. He ovat yleensä asettuneet sille kannalle, että tuo avioliitto, joka ei perustunut rakkauteen, oli väärä. Ihmisen pitää vapautua siitä, kun hän kohtaa toisen, jota hän tuntee todella rakastavansa, ja saada hänet, eikä jatkaa tuollaista typistettyä elämää. Meidän aikamme vanhasta taikauskosta vapautuneet ihmiset noudattavat tätä uutta periaatetta ja menevät yhteen uuden kanssa, joka lupaa heille rakkautta. Joskus tämä on voinut onnistua, mutta ei läheskään aina.

Pitääkö ihmisen sitten erota vai eikö? – Mitä minä vastaan tuohon kysymykseen? Mitä sanoisin, kun ihminen tulisi onnettomana luokseni ja sanoisi tahtovansa erota huomattessaan, ettei hän rakastakaan aviopuolisoansa, vaan toista ihmistä? Neuvoisin hänelle: „Rakas veli (tai sisar), sinun pitää oppia katselemaan elämää toiselta kannalta, sinun pitää ennen kaikkea, koska tämä näkyvä elämä tarjoaa sinulle ratkaistavia problemeja, tulla totuuden etsijäksi. Jätä pois kaikki ajatukset omasta onnestasi. Ajattele pikemminkin: ehkä minä en olekaan olemassa sitä varten, että olisin onnellinen. Älä kysy, millä tavalla voit olla onnellinen. Älä edellytä, että sinun pitää olla onnellinen, vaan kysy ensin, mikä on elämän totuus, mitä varten olet olemassa. Ja kun sen nojalla, että olet täynnä ristiriitoja, alat etsiä totuutta, silloin ymmärrät, että elämä ei ole tehty sinun persoonallista onneasi varten. Kun tottelet elämän ääntä, tulet kyllä onnelliseksi ja autuaaksi, mutta sinä et saa itse edeltäkäsini määrätä, mitä sinun onneesi kuuluu. Jos saat tietää, mitä varten olet olemassa, silloin myöskin jaksat kärsiä. Kun ihminen etsii elämän totuutta, hänelle selviää, että elämä on koulu, että me ihmiset olemme lähetetyt tänne oppiaksemme, viisastuaksemme, kehittyäksemme. Silloin

„On muutamia, jotka jo äidin kohdussa ovat valmiit taivasten valtakuntaa varten, jotka osaavat kieltäytyä taivasten valtakunnan tähden.” Jokaiselle ihmissielulle tulee joskus sellainen vaihe, jolloin hänen tulee nousta kaiken sukupuolielämän yläpuolelle. Mutta silloin, kun hän tulee tähän vaiheeseen oikealla tavalla, hän on jo ratkaissut avioliiton probleemin molemmissa merkityksissä; hän on silloin myös oppinut rakastamaan. Tällainen ihminen on luonnostaan aivan kuin kylmä. Hänellä ei ole erikoisen voimakasta sukuviettä. — Se ihminen, joka ei halua avioliittoon vain siksi, että on kylmä sukupuolisesti ei ole vielä mikään yli-ihminen. — Yli-ihminen on täynnä lämpöä, rakkautta, hellyyttä, ystävyyttä ja veljellisyyttä, täynnä kaikkia rakkauden mahdollisuuksia, kieltäymystä, antaumusta ja joka kuitenkin kykenee hillitsemään itsensä. Hän aavistaen tietää, että hyvin merkillinen asia odottaa ihmistä. Hän voi tietää, että hänellä voi olla kaksoissielu, Mestari, johtaja, josta hän saa olla kuin osa. Hän voi aavistaen tietää, että ihmistä odottavat sanomattoman syvät mysteerit, joista emme vielä voi puhua, niinkuin Raamatussa sanotaan: „Mitä silmä ei ole nähnyt, mitä korva ei ole kuullut, on Herra valmistanut niille, jotka häntä rakastavat.” Ne selviävät meille silloin, kun olemme ratkaisseet yli-inhimillisellä tavalla kysymyksen rakkaudesta ja puhtaudesta. Puhtaus ei ole mitään kuun hohdetta, hopeaista puhtautta, joka välkkyä kuin timantti, joka tekee ihmisestä kuin palvottavan jumalan; vaan puhtaus henkisessä merkityksessä on niinkuin auringon kultaa, täynnä lämpöä, elämää, voimaa, joka ei lumoa eikä petä niinkuin kuun valo, vaan joka antaa elämän niinkuin aurinko, joka loistaa ja lämmittää. Puhtaus on samaa kuin rakkaus. — Tämä on myöskin mysteerio.

Meidän on vielä ymmärrettävä eräs seikka ihmisen henkisen kehityksen suhteen. Ihmisen henkinen kehitys ei ole sitä, että hänessä kehittyisi jokin puoli yksipuolisesti. Henkinen kehitys muovaa hänen kaikkia eri olemuspuoliaan. — Jos katselemme sisäisillä silmillä ihmisen fyysillistä ruumista, joka on kaksipuolinen, fyysillinen ja eetterinen, astraaliruumista, joka on myös kaksiosainen, sekä mentaaliruumista, silloin näemme selvästi, milloin hän on ratkaissut elämän arvoituksen. Kun katselemme sellaisen ihmisen ajatusruumista, joka ei ole vielä erikoisemmin kehittynyt, näemme, kuinka tuo prinsippi on täynnä tuhansia, miljoonia kuvia ja ajatuksia. Mutta kun katselemme hänen ajatusruumiinsa ylempää puolta silloin, kun se on voittanut alemman, silloin näemme, että kaikki nuo miljoonat ajatuskuvat lepäävät hiljaisina, siemeninä, eivätkä häiritse hänen älyruumiinsa rauhaa. Hänen älyruumiinsa on silloin keskittymistä, totuuden näkemystä, arvostelukykä. Hänen ajatusruumiinsa nimenä on silloin totuus.

Katselkaamme ihmisen astraaliruumista. Ensin kehittymättömänä se on himoitsemista, tavoittelemista, haluamista. Siinä myrskyt käyvät. Sitten, kun ihminen on kouluttanut tunneruumistaan, niin että ylempi puoli on voittanut alemman, silloin hänellä on tuosta alemmasta puolesta himon koko voima, joka on muuttunut hänessä voimaksi, tahdoksi, ja sen nimenä on rakkaus. — Ja jos katselemme ihmisen fyysillistä käyttövälinettä, sekä fyysillistä puolta että eetteriruumista, näemme, kuinka fyysillinen ruumis on tässä näkyvässä maailmassa väline, jonka avulla hän työskentelee ja touhuu. Se oppii tekemään työtä. Sitten, kun sisäinen puoli, eetteriruumis, on päässyt valtaan, tullut eläväksi, näemme, että fyysillisen kaksoisruumiin salaisuus on luominen. Ja me tiedämme, että ihminen ei voi luoda sukupuolisesti edes fyysillisen ruumiinsa välityksellä, ellei hän sillä hetkellä ole hiljaa, keskittynyt. Luonto itse on asettanut niin, että se vaatii koko hänen huomionsa ja tunteensa, herättää hänen himonsa ja halunsa. — Kun hänen fyysillinen ruumiinsa on tullut eläväksi, silloin ihminen on luoja. Ja luominen ei tapahdu ainoastaan fyysillisellä tasolla, vaan millä tasolla tahansa. Hän on luoja ajatusmaailmassa ja rakkauden maailmassa.

Ihmisen henkinen kehitys on sitä, että hän oppii asettamaan ensiksikin ajatus-, älyruumiinsa oikeaan suhteeseen elämään nähden; koko ajatuselämän täytyy tulla totuudenmukaiseksi, totuuden täytyy ottaa asuntonsa hänen älynsä; hänen älynsä pitää kuvastaa kuin peili jumalallista maailman järkeä. Sitten toiseksi tunneruumiin täytyy muodostua rakkauden ruumiiksi. Se on oleva yhtä ainoaa rakkautta. Ja kolmanneksi, viimeinen saavutus on hänen fyysillisen käyttövälineensä muuttuminen luojaksi. Sentähden sanomme, että fyysillinen ruumis on vanhin ja viisain prinsippimme, meidän vihkijämme. Me emme aina ymmärrä, että fyysillinen ruumis ei ole himoruumis. Fyysillinen ruumis on Jumalan luoma taideteos. Sen olemme saaneet luonnolta lahjaksi. Sen ääntä meidän täytyy kuunnella. Ainoastaan tämä ulkonainen kuori meissä on siten vasta inhimillinen. Astraali- ja älyruumis eivät ole vielä tulleet siksi. Ilmennyt Jumala on Jumalan

Poika, ja Jumalan Poika on ihminen. Sillä on ihmisen muoto. Sentähden tämä fyysillinen ruumiimme on Pyhän Hengen temppeli. Ja meidän tehtävämme on rakentaa myös noista toisistakin käyttövälineistä, ajatus- ja tunneruumiista, ihmisiä. Ajatusruumis tulee ihmiseksi, siis Jumalan kuvan muotoiseksi silloin, kun se on totuuden täyttämä, ja tunneruumis silloin, kun se on jumalallisen rakkauden täyttämä. — Fyysillisen ruumiin läksyn olemme oppineet silloin, kun meistä on tullut luojia.

Kuinka lapsia olisi kasvatettava?

Lasten kasvatus on luullakseni nykyajan kiintoisimpia, mutta samalla vaikeimpia kysymyksiä. Elämme epäilemättä murrosajassa; vanhat muodot ovat alkanee horjua, ja uusia ei ole vielä löydetty. Nykyään tuntuu olevan vaikeampi kuin koskaan ennen kasvattaa lapsia. Ja meidän aikanamme on ehkä enemmän sanoisinko huonosti kasvatettuja lapsia kuin ennen. Tuntuu siltä kuin lapset olisivat ottaneet ohjaket omiin käsiinsä. He eivät tyydy tulemaan kasvatetuiksi siten, kuin vanhemmat ihmiset toivovat; ja heidän käsityksensä kasvatuksen tarkotuksesta on se, että mahdollisimman suuren vapauden pitäisi vallita.

Kun me, jotka olemme vanhan polven ihmisiä, ajattelemme omaa lapsuuttamme ja nuoruuttamme, niin muistamme, että meissä heräsi silloin – ainakin allekirjoittanut kuuluu niihin – tyytymättömyyttä silloiseen kasvatustai koulujärjestelmään. Minun mielestäni koulussa tuhlatiin paljon aikaa. Siellä ei opittu niin paljon kuin olisi pitänyt oppia. Ja siellä opetettiin paljon sellaista, joka oli mielestäni turhaa, ja liian vähän sellaista, josta todella olisi ollut hyötyä. Muistan, kuinka ajattelin: „Mitä tässä oikein opin? – Opin kirjoittamaan ja laskemaan. Mutta mitä muuta opin? – Mielestäni ei ollut mitään oppia se, mitä opittiin muistamaan ulkoa, kuten historiallisia tietoja ja vuosilukuja, tietoja kristikunnan vaiheista, eläinten ja kasvien nimiä y.m. Ja se, mitä opittiin vieraista kielistä, oli epäkäytännöllistä; kukaan ei oppinut puhumaan ja täydellisesti ymmärtämään niitä.” – Sentähden tunsin hyvin voimakkaasti, että koulujen opetusjärjestelmä oli epäonnistunut. Minkälainen uudistus sitten oli oleva, siitä minulla oli vain hämärä aavistus lapsuudessani.

Se tyytymättömyys, joka tuli esille 80-90-luvuilla, on nyt tullut esille. Lapset toiselta puolen ovat oppiniskaisempia kuin ennen, ja vanhat ihmiset toiselta puolen ovat ymmärtäneet, että kasvatuksessa on puutteellisuuksia, jotka voisi korjata. Koulualalla onkin koetettu uusia kasvatustapoja ja ohjelmia, kuten esimerkiksi Montessori-järjestelmiä. Ja teosofisissa ja antroposofisissa piireissä on useita menetelmiä, joilla saavutetaan hyviä tuloksia lasten kasvatuksessa. Pyritään individualismiin, lapsia koetetaan kasvattaa yksilöllisesti. Ennen opetus oli joukko-opetusta. Siinä ei lainkaan otettu huomioon lapsia yksilöinä. Tavoteltiin vain jotakin tiettyä päämäärää. Jokaisen lapsen täytyi siihen mukautua; joka ei mukautunut, oli paha ja ilkeä. Ja rangaistusta käytettiin paljon. Mitä enemmän menemme ajassa taaksepäin, sitä ankarammat olivat opettajat, ja kuta enemmän taas lähestymme nykyaikaa, sitä enemmän rangaistusmenetelmistä luovutaan ja aletaan ymmärtää, etteivät lapset sentään olekaan pahoja, vaan ehkä yksilöllisiä olentoja, sieluja, joista kukin tuo jotain tänne tullessaan ja joita kutakin erikseen täytyy kasvattaa hieman eri tavoin. Sentähden kaikki uudenaikaiset kasvattajat koettavat katsella lapsia yksilöinä.

Ne, jotka ovat pohtineet kasvatuskysymystä, ovat huomanneet ja myöntäneet, että lasten kasvatuksen heikkoutena on ollut se, että se suurimmaksi osaksi on ollut jaettuna kahtia. Koulussa ei varsinaisesti ole kasvatettu. Siellä on koetettu herättää vain lasten huomio-, keskittämisen- ja ajattelukykyä, sekä muistia. Koulukasvatus on siten kohdistunut järkeen ja ymmärrykseen. Mutta ihminen ei ole ainoastaan järkiolento, vaan myös tahtova ja tunteva olento. Koti on huolehtinut näiden toisten puolten kehittämisestä. – Kasvatuksen uudistuspyrkimyksissä on yritetty ratkaista tämäkin vaikeus. On ajateltu sekä kodin että koulun kasvatuksen yhtenäistämistä siten, että koulun olisi pyrittävä kasvattamaan ei ainoastaan lapsen järkeä ja ymmärrystä, vaan myös hänen mielikuvitustaan, tunteitaan ja tahtoaan. Jonkin verranhan vanhassa koulujärjestelmässä pidettiin niistäkin huolta, kun opetettiin uskontoa. Mutta kun uskonnonopetuksella koetettiin herättää siveellistä tahtoa ja mielikuvitusta ja muilla opetuksilla järkeä, niin järki tuli ajan pitkään oppiniskaiseksi. Lapset saivat kuulla luonnontieteen tunnilla asioita, joiden vastakohtia he kuulivat

uskonnon tunnilla. Kun siten ihminen myöhemmin halusi saada itselleen elämänymmärryksen, hän ei voinut tyytyä siihen, mitä oli koulussa kuullut, vaan hänen täytyi käydä monien sieluntuskien läpi, ennenkuin hän pääsi ratkaisuun ja rauhaan. Sentähden vanha kouluopetus ei saavuttanut hyviä tuloksia. Uusissa pyrkimyksissä on koetettu ottaa tämä seikka huomioon. On koetettu opettaa lapsille uskontoa siten, ettei se ole ristiriidassa tieteellisten totuuksien kanssa.

Mutta me elämme kuitenkin vielä ylimeno-, murrosaikaa. Minun mielestäni me emme vielä ole löytäneet uutta kasvatustietoa, vaan me vielä sitä etsimme. Vanhalla koulu- ja kotikasvatuksella – jos menemme kyllin kauas ajassa taaksepäin – oli se hyvä puoli, että se oli varma. Silloin ei ollut suuria ristiriitoja uskonnollisten ja tieteellisten totuuksien välillä. Tieteellisiä totuuksia ei niin selvästi opetettu silloin koulussa. Ihminen tottui yleensä ajattelemaan, että oli totta, mitä uskonnossa opetettiin. Sentähden vanha kasvatustietäminen omaa latuaan vakuuttuneena omasta oikeudestaan. Vasta sitten, kun tämä uusi aika tuli, kun teosofinen liike ja monet muut henkiset liikkeet syntyivät, ihmiskunta alkoi ajatella ja epäillä. Kaikki vanha alkoi mennä nurin. Kaikilla aloilla koetetaan jotain uutta.

Mikä on sitten kasvatuksen tarkoitus? Jos ajattelemme vanhempaa aikaa noin sata vuotta sitten ja enemmän, niin huomaamme, kuinka ihmiset silloin tässä kristikunnassa olivat varmoja kasvatuksen päämäärästä: kasvattaa ihmisiä tuntemaan oman inhimillisen heikkoutensa ja syntisyytensä ja pyrkimään turvautumaan Jumalan apuun ja armoon. Se oli hyvä ihminen ja kunnan kansalainen, joka tiesi, että hän ja muut ihmiset olivat synnissä sinneet ja syntyneet ja olivat pahan orjia, elleivät omaksuneet Jumalan armoa.

Tämän näkemyksen valossa oli kovin helppo arvostella ihmisiä, oli helppo sanoa jostakin lapsesta: hän on liian ylpeä, liian itsekeskeinen, hänen täytyy oppia näkemään oma syntisyytensä, puutteellisuutensa, kaipaamaan Jumalan armoa. Toisesta taas sanottiin: hän on nöyrä ja kiltti; hän tietää, miten puutteellisia olemme. Ja hyvin helppo oli sanoa: nuo ja nuo asiat ovat pahoja; niistä täytyy luopua; ihmisen täytyy pyrkiä hyveisiin. – Päämäärä oli, että ihminen sitten vanhaksi tultuaan autuaasti kuolisi.

Tässä murroskaudessa, joka alkoi viime vuosikymmenellä, tieteellinen tutkimus otti suuria edistysaskelita. Käsitteet totuudesta alkoivat muuttua ja kasvatustieteen suhteen kaikki muuttui vähitellen epävarmaksi. Kun tiede teki uusia keksintöjä, tuo vanha varmuus ei enää pysynyt entisellään. Ihmiset alkoivat epäillä: ovatko asiat niin, kuin uskonnossa opetetaan, vai toisella tavalla? – Ja silloin oli luonnollista, koska ihminen pohjimmiltaan on rehellinen ja totuuteen pyrkivä, että koulukasvatukseen hyväksyttiin tuo tieteellinen näkemys, ymmärrettiin, että koska meillä on sentään jonkinlainen vastuu lapsista, me emme voi opettaa heille mitä tahansa, vaan ainoastaan sitä, minkä tiedämme todeksi. Tieteellisen tutkimuksen tuloksia ei saa peittää lapsilta. Mutta silloin syntyi ristiriitoja, kun tieteellinen johtopäätös tuli toiseksi kuin uskonnonopetus. Ja me ihmiset seisomme noloina tämän ristiriidan edessä: meidän velvollisuutemme oli ilmoittaa lapsille, mitä tiesimme, mutta uskonnon opetusta täytyi myös jatkaa. – Ja on hyvä, ettemme kasvataneet lapsia sokeassa uskossa; on luettava ihmiskunnalle kunniaksi, että päätettiin opettaa lapsille maantieteen, luonnontieteiden, tähtitieteen ja muitten tieteiden totuudet. Lasten täytyi oppia tuntemaan myös ihminen sillä tavalla, kuin tiede hänet tuntee. – Tämä kaikki oli samalla luopumista siitä varmuudesta, mikä ennen oli ollut kasvatustieteen päämäärästä. Me tunnustimme, ettemme tiedä, mikä on ihmisen päämäärä, emme tiedä, mikä hänestä on tuleva. Sentähden meidän täytyy olla vain rehellisiä; me annamme sitä uutta totuutta, minkä olemme löytäneet; mutta myöskin sen vanhan elämänymmärryksen, mikä aina on ollut kristikunnalla. Lapset saavat tulla itse toimeen niin hyvin, kuin voivat. Me jätimme sen tulevien polvien ratkaistavaksi. Ja itse asiassa silloin muodostui aivan kuin uusi käsitys kasvatuksesta. En tiedä, ovatko kaikki ne, jotka harrastavat uusia kasvatustietoja, täysin selvillä siitä, että heidän pyrkimyksiinsä sisältyy aivan uusi käsitys kasvatustieteen päämäärästä, mutta sen voimme huomata. Heillä on sellainen käsitys kasvatuksesta ja sen päämäärästä, että se on kuin seikkailua. Me emme tiedä, mikä on päämäärä, mitä varten ihminen on olemassa. Meidän täytyy kohdella jokaista lasta yksilönä ja odottaa, mitä siitä tulee. Me emme uskalla asettaa aivan jyrkästi uskonnolliselle kannalle ja sanoa aivan varmasti, että niin ja niin pitää lapsia kasvattaa ja että siihen ja siihen päämäärään tulee pyrkiä. Me kyllä voimme sanoa, että ihmisen pitää tulla kunnan

ihmiseksi, omantunnon tarkaksi olennoksi, hänen pitää kehittää tunteensa jaloiksi, etteivät ne vie mihinkään erehdyksiin j.n.e., mutta me emme uskalla vielä sanoa, että se ja se on kaiken kasvatuksen päämäärä.

Juuri se, ettei meillä ole virallisesti tietoa siitä, mikä on kasvatuksen päämäärä, osoittaa, että me elämme murrosaikaa. Tietysti jotkut voivat määritellä oman mielensä mukaan tätä päämäärää: uskonnolliset ihmiset sanovat omalla tavallaan, epäilijät taas omallaan j.n.e., mutta kukaan heistä ei ole ratkaisustaan niin varma, että se kelpaisi muille. Me seisomme kysyvinä elämän edessä, emmekä osaa muuta kuin kertoa rehellisesti lapsille mitä tiedämme ja odottaa, mitä tulevaisuus tuo mukanaan.

Sentähden meidän on ensimmäiseksi ratkaistava, onko kasvatuksella päämäärää ja mikä se on. — Kun ajattelemme tuota vanhaa kasvatusmuotoa, niin voimme sanoa, että siinä näkyy jonkinlainen välttämättömyyden palvonta. Uskotaan, että elämällä on tietty päämäärä, että kaikkien ihmisten pitää tulla sellaisiksi ja sellaisiksi. Mutta nyt ajatellaan: „Kuka tietää, mitä ihminen voi yksilönä tuoda esille. Jos oikein kohtelemme ihmisyksilöä, sielua, kenties hän tuo mukanaan jonkinlaisen ratkaisun. — Ehkä voi syntyä enemmän neroja maailmaan, jos emme liiaksi sorra lapsia. — Itsenäisyys katoaa, jos koetamme panna kaikki samoihin muotteihin. Kuka ties tulee paljon sellaisia ihmisiä, jotka avartavat näköalojamme, jos kohtelemme ihmisiä lapsesta saakka yksilöinä, salaperäisinä olentoina, salaisuuksina, joista emme tiedä, mitä heihin kätkeytyy.”

Silloin edessämme oli seuraava kysymys: onko meidän otettava huomioon vain tämä vapaus, vai pitäisikö meidän palata takaisin tuohon vanhaan välttämättömyyteen; tai voisiko nuo molemmat näkökannat ehkä yhdistää? — Jos on otettava huomioon ainoastaan vapaus, silloinhan on selvä johtopäätös se, ettei voi olla mitään kasvatusta, ettemme lainkaan kasvata lapsia. Ja kun ajattelemme, että me kaikki olemme ihmisiä, meidän täytyy sanoa: kuinka me osaisimme ketään toista henkiolentoa kasvattaa? Kasvatuksen salaisuushan on siinä, ettemme kasvata muita, vaan itseämme. Ainoastaan itseämme kasvattamalla voimme kasvattaa muita, sillä kasvattamalla itseämme voimme näyttää esimerkkiä siitä, millä tavalla ihminen voi kasvattaa itseään. — Mutta toiselta puolen me huomaamme myös, kun olemme tekemisissä pienten lasten kanssa, ettemme sentään voi jättää heitä täydelliseen vapauteen. Sillä jos heidät jätetään täydelliseen vapauteen, vain katselemaan meidän esimerkkiämme, saattaa käydä niin, etteivät he viitsikään ottaa siitä vaarin. Onhan lapsia, jotka huomattessaan, että olemme heille liian lempeitä, käyttävät väärin hyvyttämme. Me tyydymme matkimaan vanhoja ihmisiä, ja meidän päähämme ei olisi pälkähtänytkään valehdella, mutta uuden ajan lapsissa on paljon sellaisia, jotka pyrkivät itsekkäisiin nautintoihin, vetävät meitä nenästä, valehtelevat. On siis epäilemättä väärin, jos kasvatamme heitä täydellisessä vapaudessa, jos emme kasvata heitä ollenkaan. Silloinhan he tuskin viitsisivät mennä kouluunkaan; vetelehtisivät vain jossakin kadulla ja valehtelisivat kotona olleensa koulussa. Nykyajan lapsissa on paljon tällaista, jota ei ollut ennen maailmassa. Se, että on saanut syntyä sieluja, joissa jo lapsena on tullut esille paljon pahuutta ja ilkeyttä, osoittaa, että itse luonto, nykyinen aika, asettaa nyt ihmisten eteen tuon kysymyksen: onko kasvatusta oleva siinä, ettei ole mitään kasvatusta eli kasvatusta vapauteen vaiko kovakouraista kasvatusta välttämättömyyteen, tai voisiko nämä molemmat näkökannat jotenkin yhdistää?

Kun seuraamme kristikunnan historiaa, huomaamme, kuinka uusia kysymyksiä itsestään astuu etualalle. Virallinen opetus keskiajalla kuului tietyille yhteiskuntaluokalle, sillä oikeastaan vain pappisluokka ja jotkut ylempät aateliset saivat koulusivistystä. Koulusivistys oli siten ennen tietyn yhteiskuntaluokan etuoikeus, mutta nyt se kuuluu kaikille, sillä yhteiskunnissa on kuljettu yhä suurempaa tasa-arvoisuutta kohti. Tämä on eteenpäin menoa.

Kun katselemme keskiaikaa, huomaamme, että ne ihmiset, jotka syntyivät etuoikeutettuihin luokkiin, eivät olleet ihmisinä parempia kuin ne suuret kansanjoukot, joiden elämäntehtävänä oli heitä palvella, elättää, kantaa käsillään. Päinvastoin, ne kirkkoruhtinaat ja maalliset herrat, jotka saivat kaikkea hyvyttä osakseen, useimmiten halveksivat muita, ja käyttivät muita omaksi hyödykseen. Jos kaikki nuo etuoikeutetut yksilöt olisivat olleet toisten yläpuolella henkisesti, olisimme ehkä jääneet sille kannalle; jos yhteiskunta olisi voinut

olla kauniisti järjestettynä, hierarkisena laitoksena, joka nousee kuin pyramidi, siten, että kaikkein korkeimmalla huipulla olisi paras ihminen, niin kaikki olisi mennyt hyvin. Mutta historia osoittaa, ettei niin ollut. Siten oli luonnollista, että syntyi mullistuksia. Ja nyt pyritään siihen, että kaikille ihmisille on annettava yhtäläinen sivistys.

Me emme vielä ollenkaan ole edes inhimilliseltä kannalta osanneet ratkaista kysymystä, mikä on kasvatuksen päämäärä, sillä jos sillä olisi päämäärä, sen täytyisi ottaa huomioon kasvatuksen kaikki puolet. Kasvatus ei saa olla niin yksipuolista, että se kehittää ainoastaan yhtä puolta, vaan sen on kasvatettava ja kehitettävä ihmistä jokapuolisesti, tuntevana, tahtovana ja ajattelevana olentona. Jos me aivan yksinkertaisesti ja vilpittömästi muistellemme omaa nuoruuttamme ja kasvatustamme, ja sitä, mitä oikeastaan kaipasimme, niin silloin varmaan sanomme: emme olisi välittäneet niin paljon siitä, että meidän päämme ahdettiin täyteen kaikenlaista muistitietoja ja että saavutimme kaikenlaisia taitoja, vaan siitä, että itse elämä olisi tullut meille selväksi, että olisimme tienneet, miten pitää olla ja elää tässä maailmassa. Me kaipasimme, että meitä olisi kasvatettu ihmisiksi, että olisimme saaneet tietää, mikä on elämän tarkoitus, että meissä olisi herännyt selvä tieto, tunto ja tahto, että jokaisessa tilanteessa olisimme aina voineet tietää, miten menetellä oikein ja viisaasti, jotta täyttäisimme elämän tarkoituksen. Sillä vaikka olisimme tulleetkin sellaisiksi, että aina ajattelemme, mikä meille on edullista – ja täytynee tunnustaa, että koko yhteiskuntaelämä perustuu siihen –, niin meillä jokaisella on hetkiä, jolloin tunnemme sisässämme, ettei ole oikein aina vain ajatella, mikä on edullista meille kunnian, hengen, rikkauden, rakkauden puolesta? Se ei varmasti ole korkeinta. Niin me tunnemme. Ja meidän täytyy ihmetellä, miksi meitä ei ole sen paremmin kasvatettu, miksi meille ei ole annettu sellaista pohjaa, että tietäisimme ilman muuta, että näin meidän ei tule suhtautua asioihin. Useimmat ihmiset yrittävät ratkaista asiat juuri oman edun kannalta, ja sille, joka ei niin tee, melkeimpä nauretaan nykyisessä yhteiskunnassa; surkutellaan, ihmetellään ja voitotellaan, että mitähän tuollaisestakin ihmisestä tulee. Niin huonosti meitä on kasvatettu. Ja se johtuu siitä, ettei kasvatuksella ole mitään päämäärää, ei tiedetä, mihin on pyrittävä.

Meidän täytyy kuitenkin myöntää, ettei aina ole ollut näin. Kristikunnankin historian kuluessa on ollut aikoja, jolloin kasvatuksella oli selvä päämäärä. Ja se päämäärä ei silloin ollut, kuten myöhempinä aikoina, vain järjen kehitys, vaan ihmisen jokapuolinen kehitys. Ajattelen erästä merkillistä keskiaikaista laitosta, jota kyllä kannatta muistella ja verrata nykyaikaan. Se on välttämätöntäkin, jos tahdomme saada selvän käsityksen kasvatuksen päämäärästä. Tämä vanha institutio, ritarilaitos, oli keskiajan loistava tähti. Meidän ei tarvitse muuta kuin muistutella mielimme, mitä historia kertoo siitä meille, kun meissä herää aivan kuin kaipaus siihen aikaan. Meidän nykyinen ristiriitainen aikamme joutuu hirmuiseen valoon, kun sitä vertaamme ritariaikaan. Ritariajallakin oli tietenkin omat varjopuolensa, mutta siinä oli jotakin, joka meiltä puuttuu.

Ritarikasvatuksesta eivät tietenkään kaikki päässeet osallisiksi. Ainoastaan aatelisista saattoi tulla ritareita. Ja ajateltiin yleensä, että aatelistojen päämäärä oli kasvaa ritareiksi. Ja mitä merkitsi ritarius? Se ei merkinnyt nykyajan pankinjohtajaa, kenraalia tai pappia. Pankinjohtaja määrää, kenelle on annettava rahaa. Kenraali allekirjoittaa kaikenlaisia asiapapereita ja sodassa komentaa sotilaat taistelemaan. Pappi suorittaa tutkintonsa ja sitten voi puhua kansalle, että kun uskoo niin ja niin, niin tulee autuaaksi. Tuo tuollainen on yksipuolista, luopumista ihmisyydestä. Ihmisyyden ei tule esille sellaisessa, joskin sotaan lähdössä on enemmän inhimillistä, sillä siinä tulee kysymykseen uhrautuminen, vaikka olemmekin alkaneet huomata, että koko sotalaitos on järjetön. Meidän mielestämme ei ole inhimillistä, että joku mies on vannonut valan ja sitten opettaa toisille sellaista, jota hän ei itsekään oikein usko. Jotkut kuulijat voivat ajatella minusta, että kaikkea tuo uskoo. Ei sekään siis ole täysin inhimillistä. Ihminen ei tule kokonaisuudessaan esille meidän yhteiskunnassamme.

Ritari oli aivan toisenlainen olento. Hänet oli kasvatettu käsitykseen siitä, että ihmisen oli maan päällä puolustettava kaikkea hyvää, kaikkia heikkoja ja sorrettuja, orpoja ja leskiä, sairaita ja vanhuksia, sekä autettava heitä. Ihmisen tuli myös puolustaa uskontoa, koska se puhui totuudesta, ilmoitti Jumalan ihmisille.

Ritarin tuli olla jalo, luotettava ihminen. Ritarin sana oli luotettava. Hänen sanallinen lupauksensa oli enemmän arvoinen kuin tuhannet paperit ja sopimukset. Jos esimerkiksi ritari otettiin vangiksi sodassa, niin hän pääsi vapaaksi, kun hän lupasi, että hän palaa silloin ja silloin tai menee sovittuun paikkaan. Ritari oli siis ihanteellinen ihminen. Ja kaikista kauneimpia puolia tässä ritariudessa oli se, että naisia kunnioitettiin aivan erikoisella tavalla. Koskaan ei ritari olisi voinut loukata naista. Hyvin monet heistä olivat vaeltavia ritareita, jotka eivät menneet naimisiin. Tällaisella ritarilla saattoi olla joku nainen, rouva, ihanteenaan, sydämensä daamina, ja hän käytti sen rouvan värejä ja puolusti hänen kunniaansa, mutta hän ei koskaan ajatellut, että hänen olisi pitänyt jotakin saada häneltä. Roomalaiskatolinen kirkko otti oppia tästä ritariudesta ja muodosti opin Neitsyt Mariasta, jota piti palvoa.

Ritarius oli jalointa ihmisyyttä, ja ritariksi ei tullut ilman kasvatusta. Minkäläinen oli se kasvatusta, joka annettiin niille aatelisille, joista piti tulla ritareita? Ensimmäiset 7 vuotta aatelispoika vietti omassa kodissaan äitinsä luona. Sanottiin, että pieni lapsi seitsemän vuoden ikäiseksi tusti arvitsi äidin kasvatusta ja läsnäoloa. Hänen ei tarvinnut vielä silloin nähdä mitään miehisiä toimia; hänen piti vain saada sydämeensä painetuksi kuva äidin inhimillisestä naisellisuudesta. Hän oppi siten helläksi, nöyräksi, iloiseksi ja palvelevaksi. Sitten, kun hän oli täyttänyt 7 vuotta, hän tuli johonkin ritarilinnaan, jonkin ritarin luo, jota kunnioitettiin ja jonka luo hän saattoi päästä. Siellä hän oli hovipoikana, paashina, 14:n ikävuoteen saakka. Se merkitsi, että hän oli tuon ritarin kamaripalvelijana, auttoi häntä pukeutumisessa, sillä ritarin vaatteisiin ja varusteisiin oli hankala pukeutua, sekä palveli pöydässä ritarin syödessä ja juodessa. Paashi sai oppia lukemaan ja kirjoittamaan. Hänelle teroitettiin kaikkea hyvää. Hän sai kuulla kertomuksia, lauluja, katsella hovielämää, oppia hienoja tapoja, oppia olemaan kuin kunnioittava palvelija ainakin, joka ei koskaan aseta itseään röhkeästi näytteille, kuten aikamme lapset perheessä niin monesti tekevät. Nykyajan lapset ovat hyvin tärkeänä osana, kun vieraat tulevat. Heidän pitää kiittää ja ihmetellä lapsia. Siitä saa sen vaikutelman, ettei meillä ole minkäänlaista kasvatusta. Ritarilinnassa lapset saivat oppia palvelijan velvollisuuksia, oppia pitämään suunsa kiinni. Heidän tuli vain katsella, ei asettaa itseään näytteille.

Sitten kun aatelisnuorukaiset olivat täyttäneet 14 vuotta, heistä tuli, kuten muistamme, aseenkantajia, asemiehiä. Silloin he saivat oppia käyttämään aseita, satuloimaan hevosia, käyttämään miekkaa, harjoittamaan ruumiinsa voimia, silmiensä tarkkuutta, käsiensä nopeutta. Heidän tuli seurata ritareita näiden matkoilla ja sotaretkillä, mutta eivät saaneet aluksi itse taistella, ei ainakaan nostaa asetta ketään ritaria vastaan. Kun ritari taisteli, nämä aseenkantajat seisoivat takana, ja jos ritari kadotti jonkin varusteistaan, aseensa tai hevosen, aseenkantaja antoi uuden tilalle. Sitten myöhemmin aseenkantaja sai ottaa osaa taisteluun, ja vasta sen jälkeen, kun hän oli taistelussa kunnostautunut, hän pääsi ritariksi. Tavallisesti hän pääsi ritariksi 21-vuotiaana, mutta se saattoi tulla kysymykseen aikaisemminkin, jos hän oli esimerkiksi osoittanut urhoollisuutta taistelussa. Ritariksi ei tullut kukaan aatelinen ilman muuta, vaan ainoastaan omasta ansiostaan. Ritariksi lyöminen oli yleensä hyvin juhlallinen tapaus; yksinkertainen se saattoi olla ainoastaan silloin, kun ritarin tai kuninkaan mieleen tuli lyödä aseenkantaja ritariksi taistelukentällä. Muuten oli hyvin suuria juhlallisuuksia linnassa ja kirkossa.

Joka tapauksessa tämä ritarikasvatusta oli tietoinen päämäärästään, jona oli jalo, kehittynyt, henkevä, ylevä ihminen.

Jos me siis tahtoisimme luoda itsellemme kuvan jostakin uudesta kasvatuksesta, meidän täytyy ensimmäiseksi ratkaista kysymys tämän uuden kasvatuksen päämäärästä. Meidän täytyy palata takaisin ritariaikaan ja saada yhtä ehjä käsitys ihmisen tehtävästä maan päällä, ja se käsitys muuttuu silloin välttämättömyydeksi, jota meidän täytyy tavoitella. Kun ajattelemme ritaria, meidän täytyy sanoa, että hän oli ihanneihminen, mutta samalla kuitenkin yksipuolinen, sillä hänen täytyi aina olla sotilas. Se oli siis kuitenkin luokkakasvatusta, vaikka sillä oli selvä inhimillinen päämäärä. Nyt meidän pitäisi löytää sellainen selvä inhimillinen päämäärä, joka soveltuisi kaikille ihmisille. Tuo päämäärä muuttuu silloin välttämättömyydeksi, mikä herättää kysymyksen: onko siinä yksilöllisellä vapaudella sijaa?

VI

Uuden kasvatuksen ihanne

Nykyään on puhuttu etupäässä ritarilaitoksen nurjista puolista ja sanottu, että ritarit olivat ryöväreitä, jotka asuivat linnoissaan ja niistä ahdistelivat muita ihmisiä. Meidän täytyy kuitenkin myöntää, että ritarikasvatus ja käsite „ritari” on saanut tuloksia aikaan, sillä ritarilaitoksesta ovat kotoisin meidän aateliset sukumme. Ja vaikka aatelisista demokraattisena aikamme ei paljon pidetä eikä heille anneta suurta arvoa, niin kuitenkin puolueettoman tutkijan täytyy tunnustaa, että aatelislaitos on kasvattanut merkittäviä ihmisiä. Puhe aatelisesta verestä ei ole tuulesta temmattu. Kun ihmisessä on „sinistä verta”, hänen luonteessaan on jotakin ylevää, jaloa, yksilöllistä. Ennen Ranskan vallankumousta oli aatelismiehen tunnusmerkkinä se, että hänen sanaansa saattoi luottaa. Hän ei koskaan valehdellut eikä hän liioin antanut lupauksia turhaan. Aateliset ihmiset arvostivat kunnian erittäin korkealle, joka vaati, että todellinen aatelinen ei tehnyt mitään häpeällistä tekoa, ei esim. osoittanut silmiinpistävää itsekkyyttä. Hänen tuli olla jalo, ajatella ensi sijassa toisten ihmisten etua. Todellinen aatelinen oli siis sekä epäitsekkäs että rehellinen, totuudenmukainen ja luotettava. Sääntöä ei tietenkään ole ilman poikkeuksia, mutta pitäkäämme tuosta säännöstä kiinni. Silloin meidän on tunnustettava, että ritarilaitos sai tuloksia aikaan.

Nyt meillä ei ole mitään tuollaista selvää ihannetta, jota kohti lapsia kasvattaisimme. Meillä ei ole selvää käsitystä ihmisestä ja hänen tehtävästään. Sentähden meidän kasvatuksemme on hataralla pohjalla. Ensin olisi siis saatava ihanne, kuva siitä, minkälaisiksi ihmisiä olisi yritettävä kasvattaa. Ja silloin meidän täytyy muistaa, ettei ihannetta koskaan voi asettaa liian korkealle. Kun asetamme sen korkealle, silloin myös pyrimme korkeallem ja silloin meidän saavutuksemme nousevat kohti korkeutta.

Kun teosofisina tutkijoina, jotka olemme omaksuneet teosofisen elämänymmärryksen, kysymme, minkälainen voisi olla se ihanne, mihin päin tulevaisuudessa voisi ihmisiä alkaa kasvattaa, silloin vastaamme, että olemme saaneet heti teosofisen liikkeen alkaessa, kun Madame Blavatsky rupesi levittämään tätä uutta elämänymmärrystä, uudenlaisen käsityksen ihmisestä. Vanha käsitys ihmisestä oli joko materialistinen tai sitten teologinen, uskonnollinen, joka rajoittui siihen, että ihmisellä oli sielu, mutta se oli syntinen, joka oli lunastettava. Teosofian mukaan ihminen on olento, joka voi kehittyä, ja hänen elämällään on päämäärä, joka on saavutettavissa. Tämä tarkoitus on toteutunut muutamissa elävissä ihmisissä, jotka elävät salassa, näkymättömissä, meille tuntemattomina, vaikka he eläisivät meidän keskellämme, mutta jotka ovat silloin tällöin historian kuluessa esiintyneet silmin nähtävinä ja korvin kuultavina olentoina. Ne ovat niitä, joita Madame Blavatsky teosofisen liikkeen alusta saakka nimitti adepteiksi, mestareiksi, mahatmoiksi ja joihin kuuluvina hän mainitsi historian aikana esiintyneet suuret vapaatajoelennot, Jumalan Pojat, suuret viisaat, kuten Laotsen, Zarathustran, Buddhan, Mooseksen ja Jeesuksen. Nämä kaikki ovat olleet täydellisyyden saavuttaneita ihmisiä, jollaisiksi meidän kaikkien on kerran tultava. Sentähden olemme teosofiselta liikkeeltä saaneet uuden ihanteen, n.s. mestari-ihanteen.

Mikä on mestari? — Hän on ihminen, joka on kehittänyt sopusuhtaisesti kaikkia olemuspuoliaan. — Ihminenhan on tietävä, tahtova ja tunteva olento. Mestarin järki, tietokyky, on kasvanut totuutta käsittämään, tietämään. Mestariolennolle eivät ole salattuja ne asiat, jotka muuten ovat meiltä ihmisiltä peitossa. Eivät ole salassa häneltä kuoleman salaisuudet, eikä mikään tässä aurinkokunnassamme: hän tietää elämän ja kuoleman salaisuudet, ei sillä tavalla, että olisi niistä lukenut ja kuullut, vaan omien havaintojensa nojalla, kokemuksensa perusteella. Hän tietää, mitä kuolema on, siksi, että hän on käynyt

kuolemanvaltakunnassa. Hän tietää, miten vainajat elävät, ja kykenee heitä auttamaan. Mestari on olento, joka tietää.

Länsimailla on viime vuosisatoina kehittynyt käsitys tieteellisestä tiedosta, joka suuresti eroaa siitä, mitä esimerkiksi keskiajalla pidettiin tietona. Keskiajalla voitiin pitää tietona sellaista, joka ei ollut muuta kuin aivan hullunkurista uskoa. Sentähden saatamme järjellämme hyvin käsittää, mitä mestarien tieto on. Se on tietoa, joka perustuu tieteellisiin tutkimuksiin, havaintoihin ja kokemuksiin.

Kun sanomme, että mestarilla on tunne kehittynyt, niin se merkitsee, ettei mestarin sydän ole jäänyt kylmäksi, vaan se on täynnä lämpöä, rakkautta, ei ainoastaan ihmiskuntaa, Jumalaa, olemassaoloa kohtaan, vaan myös jotakin tiettyä työtä ja tehtävää kohtaan. Mestari on siinä mielessä rajoitettu olento hänkin, että hänellä on oma työalansa, tehtävänsä. Mutta siinä hän on kehittänyt itsensä todella taiteilijaksi, oli hänen työnsä millä alalla tahansa. Hän osaa työnsä.

Jos ajattelemme kolmatta puolta, tahtoa, niin mestari on olento, jossa tahto elää. Jos katselemme meidän aikamme ihmisiä ja itseämme, niin huomaamme, ettemme ole vielä tahtovia olentoja. Meidän „tahtomme” on himojen, tunteiden ja ajatuksien ilmausta. Me nimitämme sitä tahdoksi, vaikka tahto on aivan toista. Maailmassa on vain yksi tahto, ja se on jumalallinen tahto. Se ihminen, joka todella osaa tahtoa, tahtoo sitä, mitä maailma, elämä, Jumala tahtoo; hän tahtoo sitä, mikä on oikein, hyvää, totta – ja ainoastaan sitä. Hänen tahtonsa ei ole millään tavoin kohdistunut hänen omaan persoonallisuuteensa, vaan se on siitä vapaa, – se ei ole oman itsen sitoma. Mestarin tahto on siis sellainen voima maailmankaikkeudessa, että se voi saada aikaan asioita, jotka ovat meidän silmissämme ihmeitä, siksi, että hänen tahtonsa on vapaa, että hän hillitsee itsensä täydellisesti. Jos mestari elää fyysisessä ruumiissa, se ei sido ja estä häntä; hän jättää sen, jos tahtoo; hän käyttää sitä käyttövälineenään silloin, kun tahtoo; sillä ei ole mitään himoja, ajatuksia ja haluja, jotka olisivat ulkopuolella hänen tahtoaan jumalallisena henkiolentona, Jumalan Poikana.

Mestari-ihanne avaa meille aivan uusia ja ihmeellisiä näköaloja. Ihminen voi kehittyä niin pitkälle, että hänen tietonsa käsittää asioita, jotka ovat meille nyt salaisuuksia, ja hänen tahtonsa voi kehittyä sellaiseksi, että se on omasta itsestään vapaa ja todella saa aikaan ihmeitä. – Se on ihmisen ihanne, se päämäärä, jonka hän voi saavuttaa.

Kun siis ajattelemme, minkälaiseksi meidän pitäisi kasvattaa ihmisiä, itseämme ja toisia, mikä olisi kasvatuksen päämäärä, niin me ymmärrämme heti, että se on oleva ihminen, joka tietää, taitaa, rakastaa ja tahtoo. Kun käytännöllisesti koetamme sitä ymmärtää, se sisältää, että ihmisen päämääränä on tieto. Ja niinkauan kuin hänellä ei ole tietoa jostakin asiasta, hän on täynnä kunnioitusta kaikkea tietoa kohtaan. Kun ajattelemme aikamme ihmisiä, niin huomaamme, kuinka helposti he tulevat yksipuolisiksi. Jokin tiedemies, joka tietää luonnontieteellisiä tosiasioita, luulee, että kaikki tieto rajoittuu hänen tietolinjaansa; hän tulee ahdasmieliseksi; hän ei saata ymmärtää, että tiedolla ei ole mitään rajoja. Jos siis kasvatamme lapsia tiedon ihannetta ajatellen, niin meidän täytyy antaa heille sellainen kuva, että ihmisen pitää kyllä tietää, mutta että tieto on niin laaja, ettei ihminen voi tietää kaikkea. Ihmisen täytyy pitää sydämensä avoinna kaikelle mahdolliselle tiedolle ja ajatella, että hän tietää niin vähän. Kunnioitus tietoa kohtaan on kaikista tärkein.

Ihmisen täytyy myös tulla taitavaksi työssään. Hänen pitää kehittää työnsä, olkoon se mikä tahansa, taiteeksi, kohdistamalla rakkautta siihen. Lapsessa on herätettävä rakkautta työhön, työn taitoon. Yksikään ihminen ei voi olla taituri joka alalla; hän voi osata paljon, mutta jos hän osaa vähän kaikkea, hän ei ole missään mestari. Ihmisen täytyy kohdistaa työnsä jollekin määrätylle alalle ja saavuttaa siinä taitoa, mutta samalla hänen on opittava kunnioittamaan kaikkea hyvin tehtyä työtä.

Kasvatuksen tärkein puoli liittyy tahtoon, sillä siihen pohjautuu siveellinen ihanne. Tahdon kasvatusta on oleva kaiken pohjana, koska ihmisen käsite, ihminen kehittyvänä henkiolentona perustuu siveelliseen,

vapaaseen tahtoon. Ritarikasvatus pohjautui juuri tahdon kasvatukseen. Silloin ei tietoa ja taitoa monella alalla ollut niin paljon saavutettavissa kuin nyt. – Tahdon kasvatuksen puute on meidän ajallamme niin silmiinpistävä. Meillä ei ole selvää siveellistä ihannetta, ja sen tähden me kuljemme epävarmoina kuin meren aalloilla.

Mistä saamme siveellisen ihanteen? Me saamme sen mestari-ihanteesta. Mutta koska selvää kuvaa ei voi saada ylimalkaisesti, meidän täytyy ottaa joku mestari ohjaajaksemme, esikuvaksemme. Mikä on luonnollisempaa täällä länsimailla kuin että otamme Jeesus Kristuksen esikuvaksi siveellisessä suhteessa, ohjaajaksemme ja opettajaksemme. Meidän aikamme, huolimatta siitä, että se sanoo itseään kristityksi, ei kuitenkaan todella tunne Jeesus Kristuksen henkeä ja oppia. Se on sen melkein unohtanut, sivuuttanut. Sillä on tosin Uusi Testamentti, mutta sitä ei lueta avoimin silmin, siten että siitä todella otettaisiin oppia ja saataisiin valoa. Joku harva voi sen tehdä ja saada lohdutusta ja valoa elämäänsä, mutta niin sanoaksemme virallisesti emme ole syventyneet Jeesus Kristuksen opin henkeen, vaan olemme tyytyneet pitämään siveellisen elämän oppaana Vanhaa Testamenttia, Mooseksen ohjeita. Sentähden on aivan välttämätöntä, jos tahdomme kasvatuksen tulevan uudistetuksi, että se saa uuden päämäärän. Kun syvennymme Jeesus Kristuksen elämään esikuvana ja hänen siveellisiin neuvoihinsa, huomaamme, että ne Uudessa Testamentissa ovat aivan selvät ja hahmoittelevat meille ihanneihmisen ääriiviivat.

Jos tahdomme luoda itsellemme siveellisen ihmisihanteen, johon kasvatuksen tulee pyrkiä, meidän on laadittava se Jeesus Kristuksen käskyjen mukaan. Jeesus Kristus on vuorisarnassa antanut meille viisi selvää käskyä. Se, että ne ovat hänen käskyjään ja uusia, näkyy evankeliumin tekstissä siitä, että hän aloittaa kunkin: „Te olette kuulleet sanottavat vanhoille – –, mutta minä sanon teille – –”. Hän siis ensin toistaa Mooseksen käskyn, mutta kumoaa sen sitten omalla käskyllään. Tätä meidän teologiamme ei ole huomannut, vaan pitää edelleenkin kiinni Mooseksen käskyistä.

Kun silmäilemme Jeesuksen käskyjä, huomaamme, kuinka ne jakautuvat kahtia: kolme ensimmäistä koskee ihmistä yksilönä ja kaksi viimeistä yhteiselämää. Ensimmäinen käsky on: älä suutu. Se merkitsee: ole nöyrä sydämässäsi. Sillä jos me olemme nöyrät sydämässämme, me olemme sydämässämme suuttumatta. Sivistyneet ihmiset eivät näytä suuttumustaan, mutta pääasia ei ole se, vaan se, ettei sydämessään suutu. Minkä vuoksi me suutimme? Sydämen ylpeyden. Jos meidän sydämemme on nöyrä, jos se ei ole mikään tuomari mielestään, jos se on kaikkien palvelija, jos se on, kuten apostoli Paavali sanoo: „Minä olen ensimmäinen syntisistä”, – niin se mieluummin katselee omaa pahuuttaan ja huonouttaan, omaa pienuuttaan ja vähäpätöisyyttään kuin toisten. „Kuinka näet rikan, joka on veljesi silmässä, mutta et näe malkaa omassa silmässäsi?” – Kun meidän sydämemme tällä tavalla on nöyrä, niin silloin se ei suutu. Tätä Jeesus on tarkoittanut ensimmäisellä käskyllä.

Toisessa käskyssä Jeesus tahtoo sanoa: „Olkoot teidän ajatuksenne puhtaat. Mitä siitä, jos te koetatte olla ulkonaisesti mallikelpoisia, jos olette kuin valkoiseksi kalkitut haudat. Teidän ajatustenne tulee olla puhtaat. Teidän ajatuksenne ei saa viihtyä missään epäpuhtaassa, itsekkäässä. Jos teidän ajatuksenne ovat puhtaat, seuraa itsestään, että teot ovat puhtaat.” – Toinen käsky koskee täten hyvin tärkeää asiaa, mutta luulen, etteivät ihmiset sitä vielä paljon ymmärrä. Ajatuksillamme, mielikuvituksellamme me joko lisäämme tai vähennämme ihmiskunnan epäpuhtautta ja saastaisuutta. Jos meidän ajatuksemme ovat puhtaat, silloin myös meidän tekomme ovat puhtaat, ja silloin autamme koko ihmiskuntaa. Jeesus Kristuksen kannalta on parempi tehdä syntiä teoissa kuin ajatuksissa. – Kun siis tahdomme kasvattaa itseämme ja toisia, meidän täytyy aloittaa ajatuksista.

Kolmas käsky kuuluu: ole totuudenmukainen sanoissasi, sisäisesti ja ulkonaisesti. Ihmisen tulee olla tietenkäin ensin rehellinen itseään kohtaan, vasta sitten hän voi oppia rehelliseksi toisia kohtaan. Tämä kolmas käsky viittaa samalla siihen vanhaan ritari- ja aatelisihanteeseen, että oli oltava sanoissaan luotettava. Jeesus Kristuksen kannalta on aivan kuin leikittelyä, kun menemme oikeuteen ja vannomme valoja, että puhumme totta. Se on häpeällistä, ja se osoittaa, kuinka vähän me ihmiset uskomme rehelliseen puheeseen,

kuinka paljon epäilemme toisia valheellisuudesta ja kavaluudesta. Sentähden Jeesus sanoo: „Älkää vannoko, vaan teidän puheenne olkoon totuudenmukainen.” Se oli myös ritarin ihanne, hänen ei tarvinnut käyttää valoja, hän sanoi yksinkertaisesti tekevänsä niin ja niin, jos Jumala sallii, ja silloin toinen tiesi, että ritari piti sanansa. Sellaisiksi pitää ihmisiä kasvattaa ja kehittää. – Nykyään melkein pä ihailaan ihmisiä, jotka nokkelasti selviävät kaikista tilanteista ja pääsevät eteenpäin kaikenlaisten valheiden avulla. Se on aivan päinvastaista, mitä Jeesus Kristus meille opetti. Ja syvimmissä sydämissään jokainen tuntee kunnioittavansa enemmän yksinkertaista ihmistä, olkoon hän kuinka tyhmä tahansa, joka on luotettava, kuin jotakin etevää petkuttajaa, vaikka tämä olisi kuinka nerokas tahansa. – Jeesuksen kolmas käsky antaa siis meille aivan selvän ihanteen mittapuun, millaiseksi meidän on käsitettävä ja ymmärrettävä täydellinen ihminen.

Täydellinen ihminen on siis sydämessään nöyrä, ajatuksissaan puhdas, epäitsekäs, ja sanassaan luotettava.

Vuorisaarnassa on vielä kaksi käskyä, jotka koskevat lähinnä ulkonaista elämää.

Jeesus sanoo neljännessä käskyssään: „Te olette kuulleet sanottavan vanhoille: silmä silmästä ja hammas hampaasta, mutta minä sanon teille: älkää olko pahaa vastaan: jos joku lyö sinua oikealle poskelle, niin käännä hänelle vasenkin.” – Mitä tämä tarkoittaa? Mehän olemme niin kasvaneet kiinni oikeuden käsitteeseen, että suorastaan sanomme, ettei ihmisten kanssa voi tulla toimeen muuten, kuin siten, että noudatetaan oikeutta ja vaaditaan oikeutta. Meillä on kaikenlaisia laitoksia, jotka valvovat, että kaikki käy oikein – ja kuitenkin suurin osa käy väärin. – Jeesus sanoo: „Älkää olko pahaa vastaan.” Meidän mielestämme tuntuu se merkilliseltä heikkoudelta ja saamattomuudelta. – Eräs pieni poika kysyi isältään: „Mitä minä sitten teen, jos hän lyö toisellekin poskelle?” Isä sanoi: „Täytyy sitten kääntää selkensä.” – Me tulemme mielestämme silloin aivan saamattomiksi olennoiksi ja ulkokultaisiksi jesuiitoiksi, jotka ovat täynnä kirousta sisässään. Sitäkö Jeesus tarkoitti? – Ei suinkaan, vaan sitä, että olisimme voimakkaampia kuin ennen. Jos käsitämme oikein hänen sanansa, niin näemme, kuinka hän luotti ihmiseen niin paljon, että uskoi hänen voivan olla niin voimakkaan, että hän nousee kaiken pahan yläpuolelle, ettei hän tunne sitä. Siis se on oikeastaan mitä suurinta ylpeyttä, itsetietoisuutta, voimaa, joka käsitetään väärin jonkinlaiseksi alhaiseksi nöyryydeksi. Jeesuksen käskyyn sisältyy uusi suhtautuminen sekä pahaan yleensä että niihin ihmisiin, jotka ovat pahoja. Ainoastaan siten, ettemme tahdo nähdä mitään pahaa, vaan nousemme sen yläpuolelle, saamme pahan pois maailmasta. Jos aina vaadimme kosta, emme pääse pahasta. Siitä pääsemme vain siten, että syntyy uusia ihmisiä, ritareita, jotka eivät tunnusta pahaa.

Tämä on merkillinen ja suuri salaisuus, ja sentähden sillä on niin ihmeellinen osa kaikessa kasvatuksessa. Sitä täytyy opettaa esimerkein ja sanoin, että se imeytyy vereen. Ainoastaan silloin, kun uusi käsitys ihmisihanteesta syöpyy vereen, syntyy uudenlaisia ihmisiä. Utta ei synny niin kauan, kun ihanne tulee ulkoapäin, kun meidän aina pitää sitä muistuttaa itsellemme. Mutta kun se syöpyy vereen, on uusi syntynyt.

Viides käsky on: Rakastakaa kaikkia, ei ainoastaan niitä, jotka teitä rakastavat; älkää rakastako ainoastaan omia kansalaisia, vaan vieraitakin. Tämä on uusi ihmisihanne, joka ei tunnusta mitään eroavaisuuksia, ei mitään esteitä, jotka aiheutuvat eri rodusta, uskontunnustuksista y.m. Se sanoo: tuon kaiken yläpuolella on ihmisyyys. – Teosofinen liike synnytti ensin Teosofisen Seuran, ja sitten sen yhteydessä on syntynyt muita seuroja, jotka ovat omaksuneet teosofisen hengenvuodatuksen periaatteet, ja nämä seurat ovat hyväksyneet ensimmäisenä pykälänään ihmisten yleisen veljeyden tunnustamisen. Teosofisten seurojen edessä oli käytännöllinen tehtävä: koettakaa oppia tunnustamaan ihmisiksi kaikki, niin että käytännössä olette ystäviä, veljiä. Ja meidän aikanamme tämä ajatus on yhä enemmän alkanut syöpyä ihmisiin. Tämä totuus tunnustetaan nykyään kaikkialla. Se on myös kuuluva uuden kasvatuksen ihanteeseen. Kaikkia ihmisiä on rakastettava, niinkuin Jeesus sanoo. Meidän tulee olla niin voimakkaita olentoja, että osaamme nousta pahan yläpuolelle ja rakastaa kaikkia.

Kun tämä ihanne, mihin suuntaan kasvatus on suunnattava, on tullut meille selväksi, toisena kysymyksenä astuu eteemme: minkälaisia ovat ne lapset, joita meidän tulee kasvattaa? Onko heidän kaikkien sielunsa, niinkuin ennen uskottiin, „tabula rasa”, kirjoittamattomia tauluja, tyhjiä valkoisia lehtiä, ovatko siis kaikki ihmiset samanlaisia? Meidän kokemuksemme on aina todistanut, etteivät ihmislapset ole samanlaisia. Sentähden, kuten jo aikaisemmin huomautin, kuuluu uuteen kasvatusjärjestelmään välttämättä myös ihmislasten käsittäminen jälleensyntyviksi olennoiksi. Me emme voi uskoa mihinkään ihanteeseen, päämäärän saavuttamiseen, ellemmme usko olevamme kuolemattomia henkiolentoja, jotka synnymme jälleen tänne maailmaan, joilla on tilaisuus kehittyä. Jos meille olisi annettu vain tämä yksi elämä, ei olisi paljon mahdollisuuksia saavuttaa ihannetta; silloin meille aina jäisi käsittämättömäksi salaisuudeksi, minkätähden Buddha, Jeesus, Zarathustra ja muut suuret olennot ovat olleet poikkeuksia. Jos emme usko jälleensyntymiseen siinä tavallisessa teosofisessa merkityksessä, että tulemme syntymään yhä uudelleen tälle samalle tähdelle, niin voimme ehkä uskoa, että ihminen on kuolematon henkiolento, joka liitelee tähdeltä toiselle. Silloin voimme ajatella, että Buddha, Jeesus ja muut ovat tulleet eri tähdiltä kuin me, ja meistäkin toiset ovat tulleet huonommilta tähdiltä kuin toiset. Jos uskomme ensin niin paljon, että ihminen on ennen ollut olemassa, silloin ei ole askel pitkä siihen varsinaiseen jälleensyntymisuskoon, jonka mukaan me olemme sellaisia henkiolentoja, jotka olemme saaneet tämän tähden kehittyäksemme. Ja kun emme ole vielä kehittyneet kovin kauas eläinkunnasta, niin me ja tämä meidän Tellus-planeettamme olemme sellaisia kuin olemme. Ja jos uskomme kehitykseen, niinkuin kaikki jo uskovat, silloin ovat kaikki mahdollisuudet olemassa. Kun me ihmiset kehitymme, edistymme, silloin meidän maapallomme, kotimme, johon aina tulemme, vähitellen muuttuu. Silloin voimme ymmärtää, että kaikkien uskontojen kertomukset paratiisista eivät ainoastaan viittaa menneisyyteen, josta meillä ei ole mitään varmaa muistoa ja tietoa, vaan myös tulevaisuuteen. Tämä maapallo on meidän koulunamme, työkenttänämme, ja se merkitsee, että me voimme tehdä tästä paratiisin, kun olemme kasvattaneet itseämme ja toisia.

VII

Lasten samankaltaisuus

Teosofisesti katsoen kasvatuksen ihanne on oleva täydellinen ihminen, mestari-ihanne, sellaisena, kuin se ilmenee esimerkiksi Jeesus Kristuksessa, ja sellaisena, kuin hän neuvoissaan ja ohjeissaan määrittelee. Tällä tavalla tulee kasvatuksen päämääräksi ja ihanteeksi uusi ihminen, uusi hengen ylimys. Niinkuin keskiajalla ritareita kasvatettiin eri tavalla, mikä sai aikaan erikoisia ylimystyyppejä, samoin on nyt uuden kasvatuksen saatava aikaan uusia ylimystyyppejä, mutta ei tuossa ulkonaisessa merkityksessä, vaan uudenlaisia hengen ylimyksiä, jotka lähenevät mestari-ihannetta. Ja kun uusi kasvatus, jolla on tällainen uusi ihanne, on toiminut joitakuita miespolvia, niin on luotu uusi ylimystö.

Mutta lasten kasvatuksen ja yleensä kasvatuksen yhteydessä on toinen tärkeä kysymys: minkälainen on se aineisto, jota on kasvatettava, minkälaisia ovat lapset? Kun teemme tämän kysymyksen, meidän täytyy siihen vastata kahdelta eri näkökannalta. Toiselta puolen meidän tulee ajatella, missä suhteessa lapset ovat samanlaisia, ja missä erilaisia. Meidän täytyy siis ensin saada yleiskäsitys lapsen mysteeriosta, ja toiseksi meidän täytyy jakaa lapset erilaisiin luokkiin.

Olemme jo ennen puhuneet siitä, että teosofiselta kannalta, toisin sanoen totuuden tiedon kannalta, me ihmiset olemme jälleensyntyviä olentoja. Lapset ovat siis sieluja, jotka tulevat meidän luoksemme henkimaailmasta, mutta ovat ennen olleet täällä maan päällä ja ovat siis tavallaan yhtä vanhoja olentoja kuin mekin. Tässä elämien kiertokulussa jokainen saamme yhä uudelleen käydä lävitse fyysisen elämän eri vaiheet. Lapsi on siis sielu, joka tulee meidän luoksemme ja jolla on mukanaan oma erikoisuutensa, mikä erottaa hänet muista. Ja juuri siksi, että jokainen lapsi käy läpi samat elämänvaiheet, kaikki lapset ovat toistensa kaltaisia. Ja tämä yhdenkaltaisuus näyttäytyy paljon muussakin kuin vain siinä, että synnymme tänne alastomina, kuten sanotaan. Jokaisen kasvattajan on sen vuoksi hyvin tärkeää tietää, millainen lapsi on. Hänen pitäisi syventyä lapsen ruumiin ja sielun sekä niiden kehityksen perinpohjaiseen ymmärtämiseen. Sillä jos hän ei tunne niitä perustuksia, joiden mukaan meidän ruumiimme ja sielunelämämme kehittyi tässä näkyvässä maailmassa, hän tekee pahoja erehdyksiä.

Kun me synnymme tänne, niin me kaikki olemme eräässä suhteessa yhdenlaisia, — ei ainoastaan siinä, että me saamme fyysisen ruumiin, — vaan siinä hyvin merkillisessä, salaperäisessä mielessä, että me olemme henkiolentoja ja erittäin lähellä hengen sisintä salaisuutta. Juuri syntyessämme ja ensi aikoina tässä maailmassa jokainen meistä on hyvin lähellä mystillistä, kosmillista Kristusta, Jumalan Poikaa. Me kaikki tiedämme teosofisesta kirjallisuudesta, niinkuin jo aikaisemmin olen tuonut esille, että meissä on sisäinen henki, Kristus meissä, Jumalan Poika. Useimmat ihmiset eivät tunne Jumalan Poikaa itsessään. Hyvin harva uskaltaa sanoa: „Minä olen Jumalan Poika.” Harva on niin paljon henkisesti kokenut, että tietää sen. Useimmat elävät kristustajunnan ulkopuolella, eivät ole sitä kokeneet kuin hyvin harvoin ja ohimennen. Mutta silloin kun synnymme tänne, meidän minätajuntamme on aivan lähellä Kristusta. Sentähden ei ole väärin sanoa, että joka kerta, kun lapsi syntyy, Kristus syntyy maailmaan. Enkeli, kristusolento todella syntyy maailmaan. Ja jos ei niin olisi, ei meillä olisi mitään toivoa hyvän suhteen, sen suhteen, että lasta voitaisi kasvattaa hyvään päin, tai että ihminen voisi itseään kasvattaa hyvässä. Ellei meissä olisi jumalallista tajuntaa, joka on ihmiskunnan ja maailman takana, me emme voisi kasvaa oman persoonallisen itsemme yläpuolelle. Kristus on meissä kaikissa, ja se on aivan käsin kosketettavana silloin, kun lapsi syntyy maailmaan. Tämä on sääntö. Poikkeuksena ovat ainoastaan sellaiset lapset, jotka syntyvät tänne ilman minää. Nehän eivät tietenkään ole ihmisiä, vaan onnettomia olentoja, idiootteja, eläimellisiä olentoja, joilla on ihmisruumiista ja

sen kokoonpanosta riippuva harhaminä. Heidän sielunsa on vetäytynyt kokonaan pois tai pysyttelee kaukana ruumiista. Ne ovat niitä poikkeuksia, joita meidän täytyy myöntää olevan. Aina on kaikella hyvällä varjopuolensa, aina on epäonnistumia luonnossa. Sellainen olento ei siis olekaan mikään ihminen, ja sen seikan pitäisi meitä lohduttaa.

Ihminen, jolla on minus ja järki, ajatuskyky, on ennen syntymistään ja vähän sen jälkeen kristusolento, enkeli, ja sentähden kaikki mahdollinen hyvä piilee hänessä. Hänen karmansa odottaa aivan kuin siinä kynnyksellä ja valtaa hänet myöhemmin, mutta sisinnä piilee enkeli. Erinomaisen tärkeä vaihe ihmislapsen elämässä on ensimmäinen sikiövaihe äidin kohdussa, sillä jo silloin yhdistävät hienot langat tuon pienen ruumiillisen embryon, sikiöaiheen, jälleensyntyvään henkeen, ja jo silloin on olemassa vuorovaikutus henkiminän ja embryon välillä. Tämä suhde on hienon hieno ja hyvin tärkeä, mutta hyvin vähän siihen on kiinnitetty huomiota tässä meidän kulttuurissamme.

Vanhassa roomalais-kreikkalaisessa kulttuurissa ymmärrettiin, että tämä ihmislapsen sikiötila oli erittäin tärkeä, ja sentähden pidettiin äidistä erikoista huolta. Minkä luulette olleen syynä siihen, että kreikkalainen rotu oli fyysillisesti niin sopusuhtainen ja kaunis? – Huomatkaa, etteivät kreikkalaiset kuvanveistäjät olisi osanneet luoda noita jumal'kuviaan, elleivät he olisi nähneet ympärillään niiden kaltaisia esikuvia. Mutta se, että he saattoivat nähdä kauneutta ympärillään, johtui siitä, että äitiä erikoisesti varjeltiin silloin, kun hän kantoi lasta. Hänet ympäröitiin silloin kauniilla kuvapatsailla; hän sai lukea ainoastaan ylevistä ja kauniista asioista; häntä kohdeltiin erikoisen ystävällisesti ja hellävaroen. Kreikkalaiset naiset asuivat vähän erillään kodissa, omalla puolellaan. – Kreikkalaiset ajattelivat etupäässä ruumiillista kauneutta, ja sitä varten he pitivät huolta äidistä, ja siksi heidän rotunsa pysyi kauniina.

Jos tahdomme luoda uuden kulttuurin, meidän täytyy aloittaa siitä ajasta, jolloin lapsi on aivan välittömästi yhdistynyt äitiinsä. Meidän täytyy ymmärtää, että äidin silloin tulee olla aivan erikoisessa ympäristössä ja erikoisen huolenpidon alaisena. Hän ei saa nähdä mitään rumaa ja epämiellyttävää, ja häntä ei saa pelottaa. – Olette ehkä kuulleet kansan kertovan, että jos äiti raskaana ollessaan säikähtää jotakin, tuo asia, kuva, voi heijastua ja painautua lapseen. Tunnetaan hyvin paljon lääkärienkin piireissä tapauksia, jolloin lapsella on ollut merkillisiä syntymämerkkejä. – Eräällä nuorella neidillä oli niskassaan aivan kuin kehittynyt toukka kaikkine eri väreineen. Kun lääkäri sanoi ottavansa sen pois, tuo neiti sanoi, ettei sitä voinut leikata, sillä se oli syntymämerkki, joka johtui siitä, että äiti oli pelästynyt tuollaista toukkaa. – Olette varmaan kuulleet tällaisista tapauksista. Sitä on pidetty sivistyneiden kesken taikauskona, mutta en luule, että lääkärit enää ovat niin jyrkällä kannalla. He eivät vain voi ymmärtää, kuinka on mahdollista, että jos äiti näkee jotain, se voisi vaikuttaa lapseen, sillä mitään hermoyhteyttä ei ole äidin ja sikiön välillä. Selitys on se, että lapsella on jälleensyntyvä minus, joka on lähellä äidin minuutta ja joka on liittynyt siihen sikiön kautta. Äidin ja jälleensyntyvän ihmissielun välillä tapahtuu yhtämittäinen telepaattinen, suggestiivinen vuorovaikutus, mikä vuorostaan heijastuu sikiöön. Sikiö puolestaan on niin lähellä niitä rakentajia, jotka muovailevat ja kehittävät sitä, että kun siihen tulee vaikutus, niin nuo rakentajat ilman muuta ottavat vastaan sen. Okkultisesti tämä on vallan hyvin ymmärrettävissä.

Sentähden on erittäin tärkeää, että äidin mieleen ei tänä kriittisenä aikana tule mitään vastenmielisiä, rumia kuvia tai ajatuksia, jotka voisivat vaikuttaa pahasti tuohon sikiöön. On erittäin tärkeää, että äidin mieli on rauhallinen, iloinen ja sanokaamme kääntynyt yleviin asioihin päin, sillä juuri näinä yhdeksänä kuukautena lasketaan perustus tulevalle lapselle. Koko hänen ulkonainen, sielullis-fyysillinen persoonallisuutensa saa leimansa tuona aikana. Jos vanhemmat ottaisivat huomioon tämän seikan, niin isäkin pitäisi äitiä erikoisen pyhänä olentona. Tietenkin lankeaa osaksi kuin luonnostaan, että jokainen isä tuntee pyhää kunnioitusta tulevaa äitiä kohtaan. Siitä onkin syntynyt madonnanpalvelus. Mutta kuinka usein se myös unohtuu! Mies ei jaksaa pysyä aina siinä tunnelmassa, ellei hän ymmärrä sitä. Yht'äkkiä hän muistaakin, että vaimo on hänen rakastajattarensa, tai hänen riitakumppaninsa . . . Miehen pitäisi, jos hän tahtois olla luomassa ihannelasta, hellävaroen, erityisellä kunnioituksella ja rakkaudella kohdella vaimoan, niin kauan kuin tämä on tuossa tilassa.

Kun lapsi syntyy maailmaan, alkaa ensimmäinen fyysillisen elämän vaihe. Tämä ensimmäinen vaihe kestää noin seitsemän vuotta. Tämä vuosimäärä ei ole ehdottoman sitova, ei sama kaikissa tapauksissa. Se voi hieman vaihdella. On myös sanottu, että tämä ensimmäinen vaihe kestää siihen saakka, kun lapsi saa omat hampaat. Silloin hänen fyysillinen ruumiinsa on tullut niin sanoaksemme omaksi itsekseen, on pantu alulle fyysillisen ruumiin itsenäisyys ja vapaus. Keskiajalla poikalapsi, joka aiottiin kasvattaa ritariksi, sai viettää ensimmäiset seitsemän vuottansa omassa kodissaan äitinsä luona. Ja tästä seikasta jo huomaamme, että ritarikasvatuksen pohjana oli todella salaista tietoa. Se, mikä on silmiinpistävää tänä lapsen elämän ensimmäisen vaiheen aikana, jolloin fyysillinen ruumis muovautuu ja lopulta saa omat hampaat, on se seikka, että lapsi on vielä silloin erittäin läheisessä suhteessa äitiinsä. Lääkärit sanovat, että lapselle on vaistomaista juosta äidin syliin, aivan kuin se tahtoisi pyrkiä takaisin siihen kohtuun, jonka se on jättänyt. Lapsi on avuton ilman äitiä; pienet lapset itkevät, jos ne ovat erossa äidistä. Tänä aikana, jolloin lapsi on läheisesti liittynyt äitiin, lapsen sielunelämä on kokonaan riippuvainen aisteista. Lapsi ei osaa ajatella. Sen vuoksi on hyvin väärin koettaa herättää lapsessa jonkinlaista ajatuskykyä. Lapsi tulee vain pikkuvanhaksi. On varottava, ettei lapsi kypsy liian aikaisin. Hänen ajatuselämänsä ei saa vielä silloin herätä; sen tulee olla vain aistein havaitsemista. Se on lapsen tapa oppia, ja lasten kasvatuksessa se on otettava huomioon. Se merkitsee, että tämän ensimmäisen vaiheen aikana lapsi ei osaa muuta kuin matkia. Se oppii puhumaan juuri kuulemalla; sille ei voi selittää kielioppia. Samoin on kaikilla aloilla. Ehdottoman tärkeää on siis huolehtia siitä, mitä lapsi silloin näkee ja kuulee ympärillään. Keskiajan ritarit tahtoivat, että poika vietti ensimmäiset seitsemän vuottaan äitinsä luona, sillä äiti oli se, joka heidän käsityksensä mukaan näytti kauneinta esimerkkiä, puhui kauneimmalla äänellä, käyttäytyi kauneimmin, siveellisimmin, herttaisimmin. Lapsi ei saanut havaita mitään epäsointua, ristiriitaisuutta.

Jos tahdomme kasvattaa uuden ihmissuvun, myös meidän täytyy ottaa nuo seikat huomioon. Pieninä lapset ovat ainoastaan matkijoita. Kaikki, mitä he näkevät ja kuulevat, painuu itsestään heidän mieleensä, ja se tulee itsestään esiin myöhemmin. Lasten ei siis pitäisi nähdä mitään pahaa, rumaa, epäsiiveellistä. Jos tahdomme kasvattaa ihannelapsen, silloin meidän täytyy olla varovaisempia juuri tuon ensimmäisen vaiheen aikana. Silloin isän ja äidin täytyisi muistaa, että he ja heidän yhteinen kotinsa on olemassa tuota lasta varten, eikä lapsi heitä varten, heidän ilonaan ja leikkikalunaan, joka usein välinpitämättömästi jätetään palvelijoiden huostaan. Lapsi on kallisarvoinen helmi, merkillinen kalleus, jota pitää suurella viisaudella ja rakkaudella kohdella ja kasvattaa. Lapsen ei pidä lainkaan joutua tekemisiin maailman kanssa. Sitä ei pidä vielä panna kouluun. Voimmehan ajatella, että hän voisi olla jossakin leikkikoulussa, kuten nykyään on tapana, mutta mikään sellainen koulu ei saa tulla kysymykseen, missä järkeä ja ajatusta vaivataan. Vasta tämän ensimmäisen vaiheen loputtua, opetus alkaa jossakin merkityksessä.

Tämä toinen vaihe kestää myös seitsemän vuotta, siis 14:n ikävuoteen. Sillä tavalla laskivat vanhat ritarit. Seitsenvuotiaana poika vietiin jonkun toisen ritarin kotiin, jossa hänestä tuli paashi. Siellä hän sai oppia hienoja tapoja, siellä hän tuli jonkinlaiseksi palvelijaksi, joka auttoi ritaria kotona ja oli mukana hänen kanssaan eri tilaisuuksissa, kuten aikaisemmin on ollut puhe. – Tämäkään vaihe ei aina ole täsmälleen seitsemän vuoden pituinen. On myös sanottu, että se kestää siihen saakka, kunnes lapsi tulee sukupuolisesti kypsäksi. Sukupuolikypsyys Euroopassa sattuu tavallisesti n. 14:n vuoden iässä, joskus varhemmin, joskus myöhemmin. Sehän on yksilöllinen asia. Ja tänä aikana, jolloin lapsi vähitellen kehittyy sukupuoliolennoksi, tulee kysymykseen toisenlainen kasvatustapa kuin ensimmäisen vaiheen aikana. Mitä hänen nyt pitää oppia? Hänen pitää oppia, aivan kuin ritariaikana, käytöstä, hänen pitää oppia näkemään ihanne. Voisimme sanoa, että lapsen pitää oppia ymmärtämään niin sanoaksemme ihannetta ulkoapäin. Niinkuin paashi sai nähdä uljaita ritareita, sai palvella ritaria, joka osasi käyttäytyä erinomaisen ylevästi, hienosti, samoin lapsen on nyt opittava näkemään sitä ihannetta, johon päin on pyrittävä. Silloin nuori paashi ihastui ritariin, joka muodostui hänelle sankariksi, jonka kaltaiseksi hän tahtoi tulla. Juuri tämän esikuvan näkeminen ainakin mielikuvituksessa on tärkeä. Onhan tämä tietenkin ymmärretty sangen suurella määrällä, mutta siitä johtuvia kaikkia johtopäätöksiä ei ole otettu huomioon. Tässä toisessa vaiheessa lapsen täytyy oppia näkemään se ihmisihanne, jonka itsellemme asetamme, ymmärtämään Jeesus Kristusta ja kaikkia historian yleviä ja jaloja

ihmisiä. Tämä toinen vaihe on siten lapsen elämässä kuin historian opetuksen vaihe. Tuona aikana lapsen mieleen painautuu seuraamisen halu. Tietenkään hänen ei pidä saada nähdä ympäristössäänkään liian paljon poikkeuksia noista ihanteista. On päinvastoin välttämätöntä, että lapsi tällä iällä näkee ympäristössäänkin ihmisiä, jotka yrittävät seurata ja toteuttaa ihannetta. Jokainen meistä muistaa, kuinka koulua käydessämme näimme opettajissa ihanteen. Lapsi ei osaa ajatella, että opettajat ovat ainoastaan oppineita olentoja, jotka opettavat häntä kirjoittamaan, lukemaan, j.n.e., vaan hän tuntee koko sielullaan, että he ovat merkittäviä olentoja, melkein sellaisia kuin hänen isänsä ja äitinsä, ehkä vielä viisaampia ja parempia. Lapsi on luonnostaan taipuvainen sankarinpalvontaan. Kaikista ikävimpiä huomioita on sitten lapselle, jos hän huomaa, ettei hänen rakastamansa opettaja vastaakaan sitä ihannekuvaa, minkä hän muuten opetuksen ja kasvatuksen nojalla saa hyvästä ihmisestä. Se on suuri pettymys, ja se jättää hyvin huonon siemenen lapsen sieluun.

Tämän toisen vaiheen aikana, jolloin tunne-elämä herää lapsessa, hänen pitäisi nähdä sopusointuisia ihmisiä ja oloja, jotta hänestä tulisi ihminen todellisessa merkityksessä; hänen pitäisi nähdä harmoniaa, ympärillään, nähdä, että vanhemmat ihmiset koettavat toteuttaa korkeita päämääriä maailmassa. Kaikista vaikeimpia pettymyksiä vähän myöhemmin on lapselle – etenkin, jos hän on ihanteellinen luonnostaan – huomata, että ihmiset eivät harrastakaan aatteellisia asioita. Lapsi ei voi käsittää, että pyritään hankkimaan rahaa, kunniaa ja valtaa maailmassa. Hän ei ymmärrä mitään muuta kuin hyvyttä, oikeutta, totuutta –, kaikkia aatteellisia arvoja. Tällä ajalla lapsen järki ei saa vielä herätä. Ennen 14:tä ikävuottansa, siis ennen sukupuolikypsyyttä, lapsi ei ole itsenäinen, muista erillään oleva ihminen. Hän on kuin joukkosieluun kuuluva, henkisesti toiseen maailmaan kuuluva, ja siksi hänen sielunsa on aatteellisille vaikutuksille altis – ja ainoastaan niille. Hänen sisin sielunsa ei voi riemuita muista kuin niistä elämänarvoista, joille vanhemmat ihmiset panevat ehkä hyvin vähän arvoa. Me aikaihmiset olemme tottuneet aivan toisella tavalla arvostelemaan asioita. Me voimme arvostella kaikkia elämänarvoja rahan kannalta kuten amerikkalaiset: „Se ja se ihminen on miljoonan tai kymmenen miljoonan dollarin arvoinen”. Sehän on aivan hullunkurinen mittakaava, perin materialistinen arvostelutapa, joka johtuu siitä, että me olemme muodostaneet elämän maan päällä jonkinlaiseksi kilpajuoksuksi. Itse elämä on aivan toista. Ja jokainen lapsi, joka on tullut henkimaailmasta, tietää sisimmässään, mikä elämä on, tietää, että elämän arvo on esim. totuuden puhumisessa, että hän on arvoton, jos hän valehtelee. Ja surkeaa on, jos lapsi on pakotettu valehtelemaan, sillä lapsi ei luonnostaan sitä tekisi, ellei hän näkisi ympäristössään, että vanhemmat ihmisetkin tekevät niin pelastaakseen itsensä jostakin kiusallisesta tilanteesta. Jos lasta kasvatetaan oikein, hän on niin lähellä Kristusta, että Kristuksen kaikki neuvotkin ovat hänelle perin luonnollisia. Sentähden tässä toisessa vaiheessa, jolloin lapsi niin sanoaksemme seuraa esimerkkiä ja etsii sankareita, toivoo näkevänsä ihanteellisen ihmisen, jota voisi palvoa ja seurata, olisi todella tärkeää, että me vanhemmat ihmiset osaisimme oikealla tavalla olla heille esikuvana.

Ottakaamme esimerkki, millä tavalla lapselle olisi opetettava esimerkiksi uskontoa. Jokainen tietää, että juuri tänä aikana, jolloin lapsen mielikuvituselämä herää ja on voimakas ja jolloin mielikuvituksen pitää saada ravintoa ja tulla muovailuksi, lapselle ei voi teroittaa aatteellisia totuuksia aatteellisesti, filosofisesti. Meillä on kyllä usein tapana opettaa lapsia koettamalla selittää heille, minkätähden jokin asia on juuri niin ja niin. Sitä lapsi ei vielä kaipaa; joissakin tapauksissa saattaa sattua, että lapsi itse kysyy jotakin, mutta tavallisesti lapsi ei kaipaa matemaattista selitystä, vaan näkemystä, tietoa. Hän uskoo ilman muuta, mitä hänen opettajansa sanoo. Kun opettaja osaa esittää asian kuvan tai vertauksen muodossa, silloin lapsi uskoo, ja hänen sieluunsa uppoutuu määrätty elämänymmärrys ja maailmankatsomus. Jos me lapsen ollessa tässä toisessa vaiheessa olemme hengessämme materialisteja ja ajatteleme, että henkimaailmaa ei ole, että ihminen ei elä kuoleman jälkeen, ettei mitään näkymättömiä olentoja ole, niin se vaikuttaa lapsen mielikuvitukseen, vaikka koettaisimmekin antaa hänelle tilaisuuden oppia joitakin uskonnollisia asioita esimerkiksi koulussa, jossa hän voi tulla peloitelluksi ikuisella kadotuksella ja kuulla, että ihmisellä on sielu, joka herätetään viimeisenä tuomiopäivänä j.n.e. Epäily hiipii salakavalasti lapsen sieluun jopa joidenkin yksityisten sanojen johdosta, joita vanhemmat sattuvat lausumaan; ja lapsi joutuu suureen sielulliseen

ristiriitaan myöhemmin. Ennen maailmassa ei oltu, materialisteja, vaan uskottiin, että ihminen nukkuu haudassa, kunnes viimeisenä päivänä herätetään. Se tuntui luonnolliselta, ja jokainen uskoi siihen.

On erittäin tärkeää, että vanhemmat ovat totuudellisia totuudenetsijöitä, jotka eivät rajoita totuuden etsimistään materialistisiin johtopäätöksiin, vaan tuntevat kunnioitusta kaikkea tietoa kohtaan. Ja erinomaisen tärkeää olisi, että vanhemmat olisivat täysin vakuuttuneita siitä, että ihminen on henkiolento, jälleensyntyvä olento j.n.e. Kaikista niistä lapsen kasvattajien pitäisi olla selvillä, silloin heidän ei tarvitsisi perustella mitään vielä tuon toisen vaiheen aikana. He voisivat kertoa lapselle kuin satuna uskonnollisia totuuksia, joita tämä silloin ilman muuta ymmärtää. Kun lapselle puhuu luonnonhengistä ja enkeleistä ja siitä, että ihmisellä on näkymätön ruumis ja että hän voi vaeltaa näkymättömässä maailmassa, lapsi ymmärtää sen, jos hänen järkeään ei ole pilattu. – Tämä toinen vaihe on samalla myös muistin kehittymisen aikaa. Tänä aikana lapset oppivat mielellään ulkoa kaikenlaisia asioita. Sentähden on tärkeää, että kaikki se, mitä lapselle opetamme, todella on henkevä, jaloa ja totta.

Vasta sitten, kun lapsi sukupuolikypsyyden saavutettuaan astuu kolmanteen kehitysvaiheeseen, hänessä luonnon mukaisesti kehitty järki, ajatus, itsenäinen arvostelukyky. – On hyvin ikävä huomata, kuinka pienetkin lapset osaavat lausua sangen purevia arvosteluja. Vanhemmat ihmiset voivat kyllä nauttia siitä, että lapset ovat heidän mielestään niin viisaita, mutta jos kuuntelemme tarkasti, mitä ääni meidän sisässämme sanoo, niin huomaamme, että kauhistumme ja pelästymme: „Osaatko sinä jo arvostella? – Sinä et siis ole nähnyt ympäristössäsi ainoastaan hyvää, totuutta, sopusointua, vaan myös valhetta, riitaa, rumuutta, koska osaat tuolla tavalla arvostella.” – Me ymmärrämme heti, että lapsi ei ole saanut mitään ihanteellista kasvatusta. – Lapsen ei pidä arvostella mitään, ennenkuin hänestä tulee ajatteleva olento. Ja järki ei ala toimia itsenäisesti, ennenkuin ihminen on tullut sukupuolisesti kypsäksi olennoksi. Silloin hän on kutsuttu arvostelemaan, tulemaan henkisesti täysi-ikäiseksi.

Tavallisesti sanotaan, että tämä kolmas kehitysvaihe kestää seitsemän vuotta, siis 14:nneistä 21:nneen ikävuoteen. Ja yleensä sanotaankin, että ihminen on täysi-ikäinen täytettyään 21 vuotta. Kahdeskymmenesensimmäinen vuosi on tietenkin jonkinlainen keskiarvo, joka ei suinkaan ole ehdoton. Ja itseasiassa me teemme minusta suuren vääryyden, jos pidämme kiinni ainoastaan tuosta lain kirjaimesta ja sanomme, ettei ihminen voi olla täysi-ikäinen, ennenkuin on täyttänyt 21 vuotta. Se ei riipu ruumiillisesta iästä, vaan siitä, koska ihminen on tullut itsenäisesti ajattelevaksi, arvosteleväksi, totuutta etsiväksi olennoksi. Hän on tullut silloin täysi-ikäiseksi, kun hän ei enää usko mitään umpimähkään, kun hän itse ajattelee, tahtoo punnita ja pohtia asioita, kun hän etsii totuutta. Silloin hänestä on tullut henkisesti itsenäinen olento. – Oikeastaan voisimme sanoa, etteivät kaikki ihmiset tässä merkityksessä ole tulleet täysi-ikäiseksi myöhemminkään. Jos ihminen ei arvostele kaikkia asioita ja etsi totuutta, hän ei ole täysi-ikäinen henkisesti, vaan jonkin verran alaikäinen. Jos hän valitsee jonkin uskonnon, lahkoon, maailmankatsomuksen aivan arvostelematta, hän ei suinkaan uskonnollisesti katsoen ole täysi-ikäinen, vaikka hän fyysillisesti katsoen olisikin sitä esimerkiksi siinä suhteessa, että itse ansaitsee toimeentulonsa.

Tänä aikana, 14-21, eli sukupuolikypsyydestä henkiseen täysi-ikäisyyteen, ihmisen tulisi olla tutkija, etsijä ajattelija. Silloin on laskettava perusta koko tulevalle elämälle. Senjälkeen on käytävä käsiksi itse elämään, mutta liian varhain sitä ei pitäisi tehdä.

Olemme edellä tarkastelleet lasten yhdenkaltaisuutta ja sitä, missä kasvatuksen pitäisi noudattaa yhdenkaltaisia periaatteita. Seuraavassa siirrymme toiseen kysymykseen: missä suhteessa lapset ovat erilaisia? Silloin on huomattava, että se erikaltaisuus, jota ajattelen, ei koske heidän erilaisia lahjojaan, jossa suhteessa lapset paljonkin eroavat toisistaan, vaan erästä toista erilaisuutta, jota emme ole ollenkaan osanneet ottaa huomioon. Se on lasten erikaltaisuus sukupuoliolentoina, se on se erikaltaisuus, joka alkaa tulla näkyviin 7-14 vuosien välillä ja varmistuu sitten 21:nneen vuoteen päästyä. Tämä sangen merkillinen erikaltaisuus ansaitsee huomiota ja siitä seuraavassa.

VIII

Lasten erilaisuus

Ryhtykäämme nyt tarkastelemaan lasten erilaisia luonteita, ja silloin etupäässä lasten sukupuolista luonnetta ja heidän sukupuolista kehitystään ja kasvatustaan. Tämä kysymys käy käytännöllisesti ymmärrettäväksi vasta silloin, kun teoreettiset perusteet ovat selvinä, toisin sanoen, kun olemme ensin selvästi käsittäneet eräät sukupuolielämän mysteerioiden puolet, joista jo edellä on ollut puhe, mutta joitakin kohtia täytyisi vielä täydentää. Aloitan sen vuoksi mainitsemalla muutamia okkultisia tosiseikkoja, jotka ovat hyvät pitää mielessä, ennenkuin voimme tehdä johtopäätöksiä lasten suhteen. Esitykseni tulee ehkä vähän hajanaiseksi, koska minun pitää aivan kuin luetella niitä.

Tätä ennen tekisi mieleni vastata pariin kysymykseen, jotka minulle on tehty näiden esitelmien johdosta. Toinen koskee pieniä lapsia ja heidän arvostelujaan. Viime kerralla mainitsin, että on ikävä tosiseikka, jos pienet lapset lausuvat arvosteluja, sillä siitä näkyy, että he ovat ajatelleet arvostelevasti. Minä en sillä tarkoittanut ollenkaan sitä, mitä ranskalaiset sanovat „l'enfant terrible”, peloittavia, kauheita lapsia. Tarkoitin sen olevan ikävää, että huomaa lasten ajatelleen rumaan suuntaan. Ne ovat onneksi harvinaisia tapauksia, mutta olen havainnut muutamia sellaisia, joissa selvästi on tullut ilmi, että lapsi on lausunut kyynillisen arvostelun. Mutta tuo „l'enfant terrible”-käsite on sitä, että lapset pieninä ollessaan ovat erinomaisia havaintojen tekijöitä, ja kun he lausuvat karvaita totuuksia, se on vain havaintojen ilmi tuomista, mikä meistä voi olla kuin arvostelu. Mutta se ei ole sitä lasten kannalta, sillä he lausuvat vain totuuden. Mutta kun he lausuvat sen sopimattomaan aikaan, se saattaa saada aikaan pienen skandaalin, hävästysjutun. Mutta sehän vain muistuttaa meille, ettei lasten kuullen pidä tehdä eikä puhua mitään, joka ei ole totta, oikein, kaunista ja puhdasta. Jos tahdomme kasvattaa lapsia oikein, meidän täytyy olla heidän ensimmäisinä ikävuosinaan erinomaisen varovaisia, sillä heidän havaintokykynsä pieninä on paljon suurempi kuin myöhemmin. Harvoilla vanhoilla ihmisillä on niin hyvää havaintokykyä kuin lapsilla.

Toinen kysymys on intiimi, arkaluontoinen laadultaan. Se on fysiologinen kysymys, mutta samalla okkultinen. Kysyttiin: milloin taivaassa oleva sielu liittyy syntyvään ruumiiseen? Liittyykö se silloin, kun isä ja äiti yhtyvät ruumiillisesti, vai silloin, kun lapsi syntyy maailmaan?

Sikiäminen ei tapahdu sillä hetkellä, jolloin isä ja äiti yhtyvät, sillä kestää vielä jonkin aikaa — lääkärit kai sanovat toista tuntia —, ennenkuin sikiäminen tapahtuu äidin sisällä, ennenkuin muna ja siemensolu yhtyvät. Mutta silloinkaan ei ole vielä varmaa, että siitä tulee embryo eli alkio, sillä kestää vielä vuorokausia, ennenkuin tämä solu jakautuu useampiin soluihin, niin että alkio muodostuu, ja ennenkuin alkio kulkeutuu emään ja siinä saavuttaa tyssijan. Vasta silloin voi olla varma, että uusi ihminen syntyy. Voi niinkin tapahtua, että tämä ensimmäinen alkio ei saakaan tyssijaa emässä, mutta jos se siihen pysähtyy, silloin se emän eli kohdun seinämässä alkaa kasvaa. Jotkut salatieteilijät arvelevat, että voi kestää kolmekin viikkoa, ennenkuin tämä alkio on saavuttanut varman tyssijan, mutta lääkärit puhuvat neljästä vuorokaudesta. — Kestää siis jonkin aikaa, ennenkuin alkio on muodostunut.

Nyt on huomattava, että jälleensyntyvän ihmissielun yhtyminen alkioon tapahtuu vasta tässä emässä silloin, kun alkio on saanut varman sijan. Se tapahtuu seuraavalla tavalla. Näyttää siltä, niinkuin taivas laskeutuisi maan päälle, niinkuin taivaan kupu tai katto, tai niinkuin jonkinlainen kello, laskeutuisi henkimaailmassa tuon alkion ylle aivan kuin siunaten sitä. Samalla se tahtoo sen ympäröidä, ja tuo kello laskeutuu alas ja sillä tavalla muodostaa muna- eli auramuodostuman tämän alkion ympärille. Se on aivan

hienossa, näkymättömässä yhteydessä alkion kanssa ja äidin vuorovaikutuksen alainen. – Kun siis alkio ei vielä ole saanut pysyvää tyyssijaa emässä, jälleensyntyvä sielu ei ole liittynyt syntyvään ruumiiseen.

Kun sanoin, että puhuisin lasten erilaisesta luonteesta, mainitsin samalla, että koetan luokitella lapset. Heitä on silloin kaksi suurta luokkaa ja yksi paljon pienempi. Niitä voisimme nimittää vaikka aktiivis-positiivis-maskuliiniseksi ja passiivis-negatiivis-feminiiniseksi sekä kristus-neutraaliksi. Tämä viimeinen ryhmä on pieni, enemmistö kuuluu kahteen ensimmäiseen. Tällöin on puhe sieluista, sillä ne ovat joko aktiivis-positiivis-maskuliinisia tai passiivis-negatiivis-feminiinisiä. Tämä jako ei koske fyysillistä ruumista, sillä aktiivis-positiivis-maskuliininen sielu voi asua joko miehen tai naisen ruumiissa; se on sisäinen asia. Mehän huomaamme, kuinka toinen lapsi on kovin miehekäs, toimiva, itsenäinen, puuhaava, levoton. Aina sen pitää jotakin tehdä, tutkia kaikkea, rikkoa, panna kokoon j.n.e. Toinen lapsi – tavallisesti se on tytön ruumiissa – on hiljainen, tottelevainen, nöyrä, alistuvainen ja hauska leikkikumppani tuolle virkeämmälle. Tuo aktiivinen ja vilkas lapsi ei sitä vastoin mielellään tottele, vaan tahtoo tehdä kaiken oman päänsä mukaan. Sellainen useimmiten kyllä on pojan ruumiissa.

Mistä nämä asiat oikein johtuvat? Päästäksemme selvyteen, meidän täytyy luoda silmäys muutamiin sukupuolimysteerioiden seikkoihin. Mistä nämä kaksi sukupuolta on johtunut; mikä on ollut siihen syynä? Ensimmäinen vastaus tietenkin on, että voisimme lisääntyä maailmassa. Aivan oikein, mutta miksei yhtä hyvin voisi ajatella, että ihmiset olisivat kaksineuvoisia, jolloin jokainen voisi synnyttää yksinään. Meillähän on kasvimaailmassa tästä esimerkkejä. Kaikki kasvit eivät ole yksineuvoisia, vaan on paljon kasveja, jotka ovat kaksineuvoisia, niin että ne yksin voivat synnyttää jälkeläisiä. Salatieteellinen tutkimus on opettanut, että ihmiskunta oli ennen kaksineuvoinen, niin ettei tarvittu miehiä ja naisia eri yksilöinä sukua jatkamaan, vaan kaikki ihmiset saattoivat synnyttää, olla isiä ja äitiä. Niinhän kerrotaan kaikkien suurten uskontojen traditioissakin. Platon esimerkiksi kertoo, kuinka ihmiset alussa olivat kaksineuvoisia.

Kun otamme huomioon, että ihmiskunta on voinut olla kaksineuvoinen, että jokainen yksilö on saattanut olla sekä isänä että äitinä, niin syystä voimme kysyä, minkätähden ihmiset ovat nyt jakautuneet kahteen sukupuoleen. Silloin salatiede vastaa: siihen aikaan, jolloin ihmiskunta oli kaksineuvoinen, se oli myös älytön ja ilman puhekykyä, toisin sanoen sillä ei ollut järkeä, ajatuksia eikä ajatuksen ilmaisuvälineitä. – Meidän aiheeseemme ei nyt kuulu ryhtyä kuvaamaan ihmiskuntaa silloin, kun se oli kaksineuvoinen. – Jokaisen yksilön tarkoituksena on päästä selvään tietoon koko olemassaolosta, luonnon ja kosmoksen kauneudesta ja ihmeellisyydestä, ihmisestä ja hänen kyvyistään. Hänelle täytyy ensiksikin syntyä sellaiset aistit, että hän voi tehdä havaintoja maailmasta ja itsestään, ja sitten toiseksi järki, joka osaa järjestää havaintoja ja tehdä niistä kokonaiskuvan. Järjen kehitys oli siis välttämätön.

Miten luonto on menetellyt saadakseen ihmisessä kehittymään tämän kyvyn tehdä objektiivisia havaintoja, tehdä itsensä toiseksi, kuin koko ympärillä oleva maailma? Luonto on menetellyt niin, että se antoi tuon elämänvoiman, mikä oli ihmiskunnassa, jokaisessa yksilössä olemisen ja toimimisen voimana, jakautua ja suuntautua kahteen suuntaan. Jotta emme filosofoisi liian paljon, sanokaamme: tämä elämänvoima, sellaisena kuin se on nykyään meidän ruumiissamme, on jakautunut kahteen virtaan, joista toinen ilmenee sukupuolivoimana, ja toinen virta vielä kahtia jakautuneena, ajatuksena ja puheena. Elämänvoima on kulkiessaan ruumiissa ylöspäin osaksi muodostanut aivot, ja osaksi kurkkutorven ja ne elimet, jotka tekevät puhumisen mahdolliseksi. Mutta sillä ei olisi riittänyt voimaa jakautua kahtia myös sukupuolisesti; sentähden se yksilöissä on ollut pakotettu kulkemaan vain yhteen, joko miehelliseen tai naiselliseen suuntaan. Kun ihmiset olivat kaksineuvoisia, molemmat sukupuolet olivat samassa yksilössä, mutta kun elämänvoima jakautui, toisissa yksilöissä kehittyi maskuliinisuus voimakkaammaksi, toisissa feminiinisyys. Me olemme nyt jaetut kahteen sukupuoleen, joten sukua jatkamaan tarvitaan kahden sukupuolen yhtyminen. – Samalla me huomaamme, että tämän elämänvoiman toinen puoli, joka nousee ylöspäin, on sekä maskuliininen että feminiininen, sekä aktiivinen että passiivinen, sekä positiivinen että negatiivinen. Meillä kaikilla on aivot, puhekyky ja kurkku. Jokainen ihminen, samalla, kun hän fyysisesti on yhtä sukupuolta, on sisäisesti, ajatus- ja puhekyvyn kannalta kaksisukuinen, sillä ajatuskyky meissä on

positiivinen eli maskuliininen, aktiivinen voima, puhekyky sen sijaan feminiininen, passiivinen, negatiivinen voima. Nämä molemmat voimat ovat meissä jokaisessa.

Tästä okkultisesta tosiseikasta me silloin voimme saada erinomaisen suuren, merkillisen opetuksen. Mitä näet merkitsee, että meidän aivomme ovat tavallaan maskuliiniset ja puhekykymme feminiininen? Se merkitsee, että tässä näkyvässä maailmassa ei ole tarkoitus, että aivot toimisivat yksinään ja puhekyky yksinään, vaan tarkoitus on, että nämä molemmat liittyisivät yhteen ja sillä tavalla synnyttäisivät. Siten ihminen, joka ainoastaan mielikuvituksessaan fantasioi, menettelee väärin, sillä hänen pitäisi, jos hän tahtoo olla kokonainen ihminen, kiteyttää ajatuksensa niin teräväksi, että hän osaisi ilmaista ne sanoin. Kun ne kiteytyvät puheeksi, sen täytyy olla tekoa. Kaikki viisaat ovat meitä varoittaneet sellaisesta haaveilusta, joka ei mihinkään vie. „Jos te haaveillette, te kivitätte tien helvettiin”, he ovat sanoneet. Ajatuksen tarkoituksena on johtaa toimintaan. Ajatus ei saa olla hedelmätön. Sen täytyy synnyttää joko taiteessa, puheessa tai teoissa. Toiselta puolen taas, jos käytämme kieltämme ilman ajatusta, puhumme joutavia, valheita, silloin me teemme yhtä väärin, sillä me käytämme silloin ainoastaan jonkinlaista voimaa, joka on itsessään hedelmätön, ellei se ole tullut hedelmälliseksi ajatuksesta. Ja jos oikein ankarasti tahtoisimme arvostella näitä asioita, niin sanoisimme, että jokainen ihminen, joka ajattelee ja haaveilee turhia toteuttamatta sitä elämässään, ja jokainen ihminen, joka käyttää kieltään ilman tarkoitusta ei voi synnyttää sillä mitään hyvää; nämä molemmat ovat verrattavissa sellaisiin ihmisiin, jotka tuhlaavat sukupuolivoimaa yksinään, sen synnyttämättä kolmatta.

Me huomaamme tästä, kuinka luonto, jolla on ainoastaan yksi elämänvoima, on uskonut suuren voiman meidän käsiimme, ja kuinka se siis luottaa meihin, että osaamme henkiolentoina käyttää tätä elämänvoimaa järkevällä tavalla.

Sitten on vielä eräs toinen kysymys. Mistä ovat syntyneet erilaiset luonteet, miten ovat syntyneet nuo aktiiviset, toimivat kulttuuriolennot ja mistä nuo uskovat, hiljaiset olennot? Mikä on siinä takana?

Vanhassa Testamentissa, Mooseksen kirjassa, heti ensimmäisissä luvuissa, Aadam ja Eevan jälkeen kerrotaan, kuinka heistä syntyi kaksi poikaa, Kain ja Aabel. Kainista kerrotaan, että hän teki kasveja uhrin Herralle ja Aabelista taas, että hän oli lammaspaimen ja uhrasi lampaan Herralle. Sitten kerrotaan, että Kain tuli kateelliseksi ja tappoi veljensä Aabelin. Oletteko ajatelleet tuota seikkaa, että Kain uhrasi kasveja ja Aabel lampaan? – Teosofinen ajattelija, joka ei pidä lihaa ihanteellisimpana ravintona, ehkä voisi tuntea mielenkiintoa Kainia kohtaan, koska hän oli hieno mies, joka ei tahtonut tappaa eläimiä. – Mooseksen kirjassa kerrotaan sitten edelleen, että Kain muutti vieraalle maalle, ja Aabelia, joka oli kuollut, edusti sitten Seth. On kuin kaksi sukuluetteloa, Kainin ja Sethin jälkeläiset. Ja me voimme tehdä sen havainnon, että Kainin jälkeläiset olivat teollisuusihmisiä ja taiteilijoita, esimerkiksi Tubal Kain, joka oli merkillinen seppä ja Jubal, joka oli taitava huilunsoittaja, kun sen sijaan Sethin jälkeläiset olivat maanviljelijöitä ja lampaanhoitajia. Kainin jälkeläiset olivat siis kulttuuri-ihmisiä, jotka toimivat, jotka tahtovat luoda, saada uutta aikaan. Sethin jälkeläiset eivät Jumalaan luottaen mitään tutkistele eivätkä kysy, vaan viljelevät maata ja pitävät yllä sitä, mikä on.

Mooseksen kirjasta luemme myös, että Kain valitti Herralle: „Kun minä nyt pakenen, niin olen sellainen olento, että kuka tahansa voi minut tappaa.” Herra sanoi: „Ei sinua saa tappaa; sinun surmaamisestasi koituu ankara rangaistus aina seitsemänteen polveen asti.” Nämä ovat merkillisiä asioita. Kain ei tahtonut viljellä maata. Hän oli aktiivinen ja positiivinen luonne; hän tuntee kuin sisässään: „Minussa on Kainin merkki; minut leimataan turhaksi olennoiksi; olen sellainen ihminen, että muut ajavat minua takaa.” Mutta Herra lohduttaa: „Vaikka he niin tekevätkin, yritä sinä vain; heille tulee siitä paha karma, jos he niin tekevät.”

Kun katselemme ihmisiä ympärillämme, niin huomaamme, että heitä on kahdenlaisia luonteita. Toiset ovat niitä hyviä, hiljaisia luonteita, jotka pitävät maailmaa pystyssä. Naiset ovat paljon sitä puolta edustaneet,

mutta paljon on täytynyt olla myös sellaisia miehiä. Toiset ovat Kain-luonteita, jotka vievät maailmaa eteenpäin; ja ellei heitä olisi, maailma pysyisi kyllä pystyssä, mutta jäisi siihen samaan kohtaan. Mistä tämä on johtunut?

Kerron teille erään kabbalistisen legendan, tai oikeastaan kaksikin. Ne koskevat Aadamia ja Eevaa ja kuuluvat näin:

Ennenkuin Adam tunsi Eevan, hänellä oli kanssakäymistä Lilit-nimisen naisen kanssa, joka oli erittäin viehättävä nainen. Tämä Lilit oli Aadamin vaimo ennen Eevaa. Mutta mitä Adam ja Lilit yhdessä synnyttivät? He synnyttivät pahoja henkiä, eivät ihmisiä. Tämä Lilit oli salaperäinen henkiolento.

Toinen legenda kuuluu: Eevalla, ennenkuin hänestä tuli Aadamin vaimo, oli myös seikkailunsa. Hänellä oli jonkinlainen henkiolento, enkeli, nimeltä Samael, miehenä. Ja mikä oli seurauksena? Eeva synnytti Kainin, joka siis oli Eevan ja Samaelin lapsi. Sitten vasta, kun Adam ja Eeva oppivat tuntemaan toisensa, heistä syntyi Aabel. Aabel oli siten inhimillisen isän ja inhimillisen äidin säännönmukainen lapsi, jota vastoin Kain oli Eevan ja enkelin lapsi.

Mitä nämä legendat sisältävät? Ne puhuvat ensiksikin niistä ajoista, jolloin ihmiset eivät vielä olleet jakautuneet kahteen sukupuoleen, vaan olivat vielä kaksineuvoisia. Muta samalla nämä legendat viittaavat siihen aikaan, jolloin tämä kaksineuvoisuus jo alkoi horjahdella toiselle tai toiselle puolelle, sillä tuo jakautuminen ei tapahtunut yhtäkkiä, vaan hyvin pitkän ajan kuluessa, jolloin toisissa yksilöissä pääsi etualalle toinen, toisissa toinen sukupuoli. Adam-nimellä on tässä kuvattu niitä ihmisiä, joissa miehinen sukupuoli pääsi etualalle, joissa se vähitellen kehittyi naisellisen kustannuksella. Näin on meissä jokaisessa tänä päivänä toinen sukupuoli surkastunut. Eeva kuvaa niitä yksilöitä, joissa naissukupuoli pääsi etualalle miehisen kustannuksella. Miten tämä kävi päinsä? Se ei tietenkään voinut käydä päinsä ainoastaan jonkinlaisena fyysisenä tapahtumana, vaan se tapahtui jollakin tavalla juuri mielikuvituksessa; siinä täytyi ihmisen tunteet ja ajatukset olla mukana. Kun siis Adamista sanotaan, että hän oli naimisissa Lilitin kanssa, niin se merkitsee, että ennenkuin hänestä oli tullut kokonaan miehellinen olento, niin hän mielikuvituksessaan, siis toisin sanoen sisäisillä, astraalisilla silmillään otti vastaan vaikutusta henkimaailman naisvoimien puolelta. Lilit edustaa henkimaailman naisvoimia, ja Adam astraalisilla silmillään katselee ja ihailee sitä muotoa, joka edustaa naissukupuolta. Näin hänessä itsessään sitten fyysisesti, fysiologisesti kehittyi miessukupuoli. Tämä on juuri syntiinlankeemus, sillä seurauksena on, että Adam tällä sisäisellä näkemyksellään, ajatuksellaan, mielikuvituksellaan luo jälkeläisiä henkimaailmaan, pahoja henkiolentoja, jotka ovat omiansa kiusaamaan sukupuolisesti.

Adam ei ole siis yksi ainoa olento, vaan kaikki ne ihmiset, jotka kehittävät itsessään miessukupuolta. Ihminen sukupuolikehityksessään tulee aina elämässään aikaan, jolloin hän kuvittelee jotakin; se on Aadamin ja Lilitin yhteistoiminnan jatkamista, josta kaikki viisaat neuvovat meitä luopumaan, ja josta Jeesuskin sanoo: „Älä katso naista himoitaksesi; älä ole ajatuksissasi epäpuhdas”. Se oli Aadamin syntiinlankeemus. Ja hän ei voinut synnyttää muuta, kuin tuollaisia ajatuskuvia, joita kaikki luonnonvoimat voivat käyttää hyväkseen.

Eevasta kerrotaan, että hän, eli siis kaikki ne ihmiset, jotka kehittivät itsessään naissukupuolta, ottivat todellisempaa vaikutusta vastaan henkimaailmasta. Kerrotaan, että eräs enkeliolento, Samael – legendassa ehkä leimataan hänet vähän pahaksi – lähestyi Eevaa ja synnytti hänen kanssaan. Tähän sisältyy sellainen mysteerio, että vaikkakin tänäpäivänä tuskin mikään enkeliolento voisi synnyttää naisen kanssa ruumiillista olentoa maailmaan, se oli vanhoina aikoina mahdollista. Sillä tavalla nämä ensimmäiset kaksineuvoiset ihmiset syntiinlankeemuksen tapahtuessa, joka oli pitkä historia, synnyttivät alussa tällaisia poikkeusolentoja, ennenkuin varsinainen ihmiskunta syntyi. Varsinainen ihmiskunta on tuo rauhallinen, ihana joukko, joka kauniisti täyttää velvollisuutensa, tekee työtä tämän maan päällä kapinoimatta, kuten maanviljelijät y.m. He ovat sitä oikeata ihmiskuntaa, joka on aivan fyysisesti syntynyt tämän maan päälle kahdesta ihmisestä. –

Ne ihmiset, jotka erottuvat tästä joukosta, ovat syntyperältään hieman toisenlaisia, salaperäisiä; heidän minuutensa on vähän pitemmälle kehittynyt. Nämä kainluonteet, joita on paljon meidän ihmiskunnassamme, erottuvat suuresta ihmispaljoudesta sisäisen levottomuutensa puolesta. Heillä ei ole rauhaa. On aivan kuin he olisivat kirottuja maan päällä. Heidän täytyy etsiä sitä kaikkea, joka toisille on jo aivan kuin luontoa. Heidän täytyy keksiä paljon keinoja sen saavuttamiseksi. Ja kuitenkin, vaikka he ovat kirottuja, he kantavat sisässään siunauksen, sillä he auttavat toisia ihmisiä.

IX

Kolme sukupuolta

Edellä puhuimme kahden kabbalistisen legendan valossa syntiinlankeemuksesta ja sukupuolielämän kehityksestä tuon lankeemuksen yhteydessä. Niinpä muistatte, mitä voimme sanoa miehiseksi, aktiiviseksi, positiiviseksi ominaisuudeksi ihmissielussa. Se oli hyvin paljon yhteydessä juuri niiden mysteerien kanssa, jotka syntiinlankeemuksen yhteydessä tapahtuivat ennen sitä, kuin Aadam ja Eeva vielä tunsivat toisiaan. Muistanette, että kabbalistinen legenda kertoo, kuinka Aadam oli yhteydessä Lilit-nimisen naisen kanssa, ja kuinka tästä heidän yhtymisestään syntyi ainoastaan elementaaleja, ajatusmuotoja ja henkiolentoja, ei varsinaisia fyysillisiä ihmisiä. Eeva piti yhteyttä niin ikään henkimaailman kanssa, ja eräs henkiolento, Samael, synnytti yhdessä hänen kanssaan ihmisen, Kainin, josta Mooseksen kirja kertoo. Eevasta ja Aadamista syntyi sitten Abel.

Kain oli tuon merkillisen alkuperänsä vuoksi saanut positiivis-aktiivis-maskuliinisen luonteen, joka aina tahtoo toimia, keksiä, on aina tyytymätön: vie ihmiskuntaa eteenpäin. Abel, joka oli syntynyt kahdesta ihmisestä, oli lempeä, passiivis-negatiivis-feminiininen luonne. Hänestä ja hänen nuoremmasta veljestään, Seth'istä, johon hänen sielunsa ikään kuin periytyi, on kotoisin se suuri osa ihmiskuntaa, joka on alistuvainen mieleltään, tyytyväinen, joka ylläpitää olevia oloja.

Nämä eroavaisuudet on pidettävä mielessä, sillä ne kuvaavat itse asiassa selvästi sukupuolien eroavaisuutta. Silloin ei ole sekoitettava tätä sielullista sukupuolitaustaa fyysilliseen sukupuolisuuteen, sillä fyysillinen sukupuoliero on toinen asia. Sielullinen on riippumaton fyysillisestä, sillä sekä miehiä että naisia voi olla sielullisesti Abel-luonteita, maailmaa pystyssä pitäviä luonteita, samoin kuin Kainin tapaisia luonteita on riippumatta fyysillisestä sukupuolesta. Me puhuimme myös, että Abel-luonteet ovat tavallisesti maanviljelijöitä, ja Kain-ihmiset kulttuuri-ihmisiä, jotka perustavat tehtaita, keksivät kaikkea ja vievät eteenpäin älyllistä sivistystä.

Nämä ovat kuitenkin yhteydessä ihmisten sisäisessä olemuksessa alkuperäisten, mystillisten sukupuolivoimien kanssa. Ja se on tärkeä seikka. Tuokin kohta vanhassa kabbalistisessa legendassa, ettei Aadam voinut Lilitin kanssa synnyttää muuta kuin henkiolentoja, ajatuskuvia, pahoja henkiä, on myöskin itse asiassa kuvaavaa miehelliselle luonteelle, sillä jos me tarkastamme vielä tänä päivänä puhtaasti miehellisiä luonteita, mikäli sellaisia tapaamme, niin huomaamme, etteivät ne saa yksin, vaikka niiden mielikuvitus voi olla voimakas, mitään aikaan fyysillisesti. Heidän mielikuvituksensa voi olla lennokas; he voivat haaveilla kaikenlaista, mutta kun he ovat ainoastaan miehiä, he eivät saata toteuttaa haaveitaan. He eivät yksinään saa aikaan muita kuin demooneja tai parhaassa tapauksessa hyviä enkeleitä, mutta ei mitään tässä fyysillisessä maailmassa. – Mitä he kaipaavat? Tavallisesti sanotaan, että mies aina tarvitsee naista, joka häntä innostaa, joka antaa hänelle kyvyn toteuttaa. Mutta kun tarkemmin, psykologisesti, tutkimme tätä seikkaa, havaitsemme, ettei mies naista sellaisenaan kaipaa, vaan hän kaipaa sitä uskoa, jota nainen voi antaa, uskoa omaan itseensä. Mies ei osaa luoda näkymättömien olentojen kanssa, vaan hän kaipaa sellaista ihmistä tai ihmisiä, jotka uskovat häneen ja hänen työhönsä. Silloin vasta hän voi antaa itseään sillä tavalla, että syntyy jotakin fyysillistä. Tämä on syvä psykologinen, miehellinen ominaisuus. Naiset ovat käytännöllisempiä tässä maailmassa, miehet ovat epäkäytännöllisiä. Tietenkin kun tuo väite käsitetään hieman karkeasti, se ei ole totta, sillä miehet ovat monta kertaa hyvin käytännöllisiä, naiset taas eivät sitä aina ole.

Mikä totuus on tässä takana? Se on se, että nainen on okkultisesti lähempänä elämän ilmennystä „maajaa”, ainetta. Hän on se, joka synnyttää, jatkaa ihmiskuntaa, saa fyysisesti ihmisen aikaan. Hän on sillä tavalla lähempänä aineellista, ilmenevää todellisuutta, joten hän on käytännöllisempi ja tulee yksin paremmin toimeen kuin mies. Tämä on meidän aikanamme tullut ilmi erikoisesti naisasioliikkeessä. Nainen voi yksin perustaa erinomaisen harmoonisen kodin, sillä hän on paljon kätevämpi kuin mies. Muuan nainen sanoi kerran pilkallisesti: „Me tulemme hyvin toimeen ilman miehiä; meidän ei tarvitse polttaa sikaaria hermoja lepuuttaaksemme, ei loikoa sohvalla keskellä päivää, sillä me nukumme yöllä. Tulemme erinomaisesti toimeen yksinkin”. Ja eräs toinen nainen, jonka mies oli kuollut, sanoi, kun kysyin häneltä, onko hänen nyt ikävä olla: „Kyllä minä miehestäni pidin, mutta parempi minun on nyt olla. Nyt ei ole ketään, joka aina heittää joka paikkaan sikaarin tuhkaa ja jolle aina on tuhat turhaa palvelusta tehtävää. Nyt saan elää vapaana poikani kanssa ja kasvattaa häntä, niinkuin tahdon, ja pitää kotini puhtaana ja siistinä.” Hän oli rakastanut miestänsä, ja kuitenkin hänen arvostelunsa oli tällainen. Tästä voisi olla miehille paljonkin oppimista.

Tällä tavalla on siis kyllä perää tuossa lausunnossa, että nainen on käytännöllisempi. Mutta muistakoon hän, että hän on myös lähempänä mammonaa kuin mies. Nainen ymmärtää rahan arvon paremmin kuin mies. Hän ymmärtää paremmin, että kodissa täytyy olla rahoja; että miehen täytyy ansaita ja tuoda kotiin jotakin. Tämä luonteiden erilaisuus saa usein avioliitossa aikaan disharmoniaa, epäsointua.

Mutta kun nyt siirrymme ajattelemaan lapsia, silloin meidän on tietysti heti muistettava, että lapset alussa, ainakin niiden pitäisi olla seitsemän vuotta, mutta tietysti neljätoistakin vuotta, ovat kerrassaan ulkopuolella kaikkea sukupuolisuutta. Jos lapset ovat terveitä, eivätkä ole perineet mitään sukupuolitauteja, he eivät ymmärrä kiinnittää minkäänlaista huomiota sukupuoleensa ensimmäisinä seitsemänä vuotena; vasta seitsemän ja neljäntoista vuoden välillä, jolloin tunne-elämä heissä alkaa liikkua, heissä herää uteliaisuus. Silloin he tahtovat tietää; he ihmettelevät, että on poikia ja tyttöjä; he kysyvät, millä tavalla ihminen on tullut maailmaan jne. Silloin luonnostaan herää tuollaisia kysymyksiä. Jollei niitä kysymyksiä silloin tyydytetä oikealla tavalla ja oikeassa ympäristössä, niin lapset itsessään, oman sisäisen pakkonsa ajamina etsivät vastauksia muualta; jolleivät he kotona ja koulussa saa niitä tietää, he saavat ne tietää kaduilla ja takapihoilla, jolloin heidän mielikuvituksensa helposti joutuu väärille urille.

Mutta meidän on pidettävä mielessä, että lapset lapsina ovat kaiken sukupuolisuuden ulkopuolella. Sentähden voimme ymmärtää sen merkillisen, suurenmoisen, okkultisen, ihmiskunnalta hyvin suuressa määrin salattuna olevan tosiseikan, että on olemassa kolme sukupuolta, kolme sukupuolisuuden ilmennystä. Aivan niinkuin on olemassa perheessä äiti, isä ja lapsi – muutenhan ei mitään perhettä olisi olemassa-, niin on myöskin näissä kolmessa olennossa tullut ilmi, saanut fyysisen ilmauksensa se totuus, että on olemassa kolme sukupuolta eli sukupuolivoiman kolme ilmennystä. Sukupuolivoimalla, metafysisesti katsoen, on elämän luova voima. Miehinen ja naisellinen ovat vain kaksi napaa, jotka selvimmän eroavat toisistaan, mutta niiden välillä, niitä yhdistävänä voimana ja todellisuutena, kolmantena, on se neutraalinen, riippumaton sukupuoli, joka on peitossa, salassa ja joka ilmenee lapsessa, ja jota siis voimme nimittää lapseksi, se sukupuolivoima, joka ei ole miehellinen eikä naisellinen, vaan molempia, mutta silloin salaisuutena niiden takana. Miehinen sukupuoli on siis toisella puolen, naisellinen toisella, keskellä on lapsi, Kristus. Se on Kristuksen sukupuoli, joka on kolmas, ilmenemätön, ja joka ei ilmene muulloin, kuin lapsessa silloin, kun hän on viaton, luonnollinen, tietämätön kaikesta sukupuolisuudesta. Tämä lapsen, Kristuksen sukupuoli on kätkössä vielä, tai ilmenee vielä hyvin harvoissa.

Kun muistelemme oman lapsuuttamme ja katselemme ja tutkimme lapsia, sellaisina kuin he nykyään ovat meidän edessämme, niin huomaamme kyllä heissä jo aikaisin verraten selviä erilaisen sielullisen sukupuolisuuden oireita. Fyysisestihän lapsi on tietenkin poika tai tyttö, mutta voimme huomata, kuinka toinen lapsi – tavallisesti poika – on sielullisesti Kainin jälkeläinen, toinen taas – ja useimmiten tyttö – on Aabelin eli Seth'in jälkeläinen. Kolmannessa voi joskus huomata Kristus-piirteitä; sellainen lapsi ei ole Kain eikä Aabel, vaan mysteeri.

Tämä on erittäin tärkeä tietää nykyään, sentähden, että tällä vuosisadalla näkyy syntyvän ja tulevan syntymään sängen useita sellaisia ihmisiä, joissa mystillinen Kristus elää, joissa siis jo lapsena saattaa manifestoitua, ilmetä Kristuksen sukupuoli.

Sellainen lapsi, joka sielullisesti on Kainin jälkeläinen, on erittäin toiminnanhaluinen, hyvin itsepäinen ja itsenäinen, hyvin kekseliäs, leikeissä se, joka johtaa; hän ei mielellään tottele vanhempiaan, vaan on helposti uppiniskainen. Tuo kulttuuriolento, miehinen, positiivinen sielu, on sellainen lapsi, jota täytyy erikoisella ymmärtämyksellä kohdella ja kasvattaa. Sellaista lasta ei isän eikä äidin pidä estää toimimasta eikä liaksi ohjata. Täytyy alistua siihen, että hän on lapsi, joka välttämättömyyden pakosta pitää melua ja touhua. Jos tällaisia lapsia pakottaa seisomaan kynttilöinä tai istumaan hiljaa tuolilla, jos heitä kodissa ja koulussa aina kielletään ja rangaistaan, niin niistä, olivatpa ne tyttöjä ja poikia, tulee silloin noita Aadam-olentoja, jotka ihastuvat Lilitiin, eivätkä saa mitään aikaan. Heidän toiminnanhaluaan ei saa ehkäistä. Sitä voi jonkin verran ohjata, jos huomaa, että se käy liian alasrepiväksi. Heille on hyvä hankkia sellaisia leikkikaluja, joita ei saa rikki, vaan joista voi rakentaa jotakin. Minun lapsuudessani oli kivipulikoita, jotka olivat aivan säännöllisiä, huolellisesti tehtyjä, ja sen parempia leikkikaluja ei voi keksiä toiminnanhaluisille lapsille. Niiden pulikoiden mukana seurasi malleja, joiden mukaan voi rakentaa, mutta itse voi keksiä uusia malleja miten paljon halusi. Yleensä sellainen työ, jossa jotakin saadaan aikaan, mutta joka samalla on huvittavaa, on erittäin sopivaa heille. Silloin heistä tulee olentoja, jotka tahtovat luoda ja keksiä.

Aabel-Seth-luonteisia lapsia, hiljaisia, uskovia, luotettavia, hyvin esimerkkiä noudattavia, täytyy tietenkin kasvattaa toisella tavalla. Heitä voi isä ja äiti kehottaa enemmän toimimaan. Tällaiset lapset tahtovat mielellään kuulla satuja. Heidän mielikuvituksensa saa silloin toimia ja tehdä työtä. Heille ei ole niin vaarallista saada mielikuvia. Päinvastoin täytyy huolehtia siitä, että heidän mielikuvituksensa täyttyy kauniilla kuvilla. Nämä lapset ovat useimmiten tyttöjä, ja heille on tärkeää, että heidän ajatusmaailmansa täyttyy ylevillä, kauniilla mielikuvilla. Heidän mielikuvituksensa on itsestään jonkin verran hidas. Kun heille antaa mielikuvia, on tietysti varottava, ettei heidän mielikuvituksensa pääse kulkemaan väärään suuntaan. – Noiden Kain-luonteiden mielikuvitus voi lentää sekä hyvään että pahaan, vieläpä likaiseenkin suuntaan, mutta se ei ole niin vaarallista, jos vain pidetään huolta siitä, että he ovat alituudessa toiminnassa, sillä silloin ei mielikuvitus helposti itsestään mene mihinkään pahaan. Jos tuollainen Kain-luonne näyttää oireita esimerkiksi valehtelemiseen tai varastamiseen – sellainen voi olla hyvin mahdollista, sillä hän innostuu helposti kaikkeen –, silloin on tavallista, että sekä vanhemmat että opettajat koulussa pelästyvät ja kauhistuvat. Opettajat voivat häntä rangaista ja erottaa hänet koulusta, ja kodissa isä voi puhua karkeita sanoja ja uhata, että hänestä tulee huono ja kelvoton ihminen. Se on pahinta, mitä voi tehdä, sillä tuo valehtelemis- ja varastamishalu ei ole itse ihmisessä, ei sisäisessä minuudessa, ei lapsen sielussa, vaan ajatusmaailmassa. Ne ovat niitä Aadamin ja Lilitin jälkeläisiä, niitä pahoja henkiä, joita meidän ilmapiirimme on täynnä syntyinlankeemuksen jälkeen, niitä, jotka helposti pääsevät toiminnanhaluisiin sieluihin. Sellaisia mielikuvia liikkuu tässä meidän ilmapiirissämme, ja me vanhemmat ihmiset olemme suureksi osaksi syyllisiä siihen, että niitä liikkuu. Lapsihan ei ole täysin vastuunalainen teoistaan, mutta tuollaiset oireet ovat vaarallisia, niin että jos ne saavat kehittyä, lapsesta tulee varas ja petturi, mutta hän voi helposti niistä päästä, jos hänelle osoitetaan erikoista luottamusta. Sellaiselle lapselle, josta tiedetään, että hän varastaa rahaa käyttääkseen sitä elokuviin tai makeisiin, täytyy tilaisuuden sattuessa osoittaa erikoisen suurta luottamusta. Äiti voi esimerkiksi antaa hänelle rahasumman ja sanoa: „Mene ja toimita tämä asia, minulla ei ole tällä hetkellä ketään muuta kuin sinä, johon voin luottaa.” Mutta tämä ei saa olla mitään teatteria, vaan sen pitää olla sydämestä lähtenyttä luottamusta. Sellaiset luonteet pelastaa ainoastaan luottamus, usko siihen, että juuri he ovat vastaavassa suhteessa hyviä. Jos me alamme epäillä ihmistä, joka on epäiltävä, silloin hän itsekin kadottaa luottamuksen itseensä, ja hänestä tulee todella petturi, epäluotettava olento. Jos minä luotan sellaiseen ihmiseen, niin se aluksi voi ilmetä sillä tavalla, ettei hän mitenkään voisi pettää minua, tai hän tahtoo, ettei se, joka luottaa häneen, saisi tietää hänen lankeemustaan. Hänessä alkaa kehittyä siveellinen voima, kun hän huomaa, että on joku, joka uskoo häneen. Mutta voi, jos kiinnitämme kiven lapsen kaulaan, jos annamme hänen huomata, että me olemme paljon parempia kuin hän! Jos hän saa tietää, että hän on mahdottoman huono, silloin hän on mennyttä. – Ja tämä pitää paikkansa aikaihmissiinkin nähden.

Minun mielestäni ei koskaan haihdu tuo vanha kertomus, jonka luin, kun olin vasta 12-vuotias, ja jonka tekin kaikki tuntenette. Se kertomus on Viktor Hugon kirjassa „Kurjat”. Siinä kerrotaan kaleerivangista, joka illalla tuli vanhan piispan, tuon todellisen kristityn luo. Piispa saa tietää, mikä mies hän on; vanki ei sitä peitäkään, mutta piispa antaa hänen silti jäädä luoksensa yöksi. Huoneessa, missä vanki nukkuu, on muun muassa kaksi komeaa, hopeista kynttilänjalkaa. Vanki taistelee itsensä kanssa, mutta vanha kiusaus voittaa: aamulla varhain, ennenkuin kukaan talossa on herännyt, hän pistää kynttilänjalat pussiinsa ja lähtee. Hänet otetaan kiinni, ja poliisit tuovat hänet piispan luo, kun huomaavat hänellä nuo kynttilänjalat. Ankarina lainvalvojat sanovat: „Tässä tuomme tämän kaleerivangin, joka taas lankesi ja varasti Teiltä nämä hopeat.” Silloin piispa, sen sijaan, että olisi iloinnut saadessaan hopeansa takaisin ja nähdessään syyllisen joutuvan lainmukaiseen rangaistukseen, sanookin: „Kuinka niin? Minähän eilen illalla annoin ne hänelle, joten ne ovat hänen omaisuuttaan.” Poliisit lähtevät häpeissään pois, mutta vangissa on samalla syntynyt uusi ihminen, sillä hän huomaa: „Tuossa on ihminen maan päällä! Eivät siis kaikki vain aja rikollisia takaa, vaan on niitäkin, jotka voivat antaa anteeksi sellaiselle, joka väärin tekee.” Ja tuosta vangista tuli sitten kristusihminen. Niin paljon saattoi tuon piispan todellinen rakkaus saada aikaan.

Tämä oli vain kertomus, mutta todellisessa elämässä on samanlaisia tapauksia. Jollen muista väärin, niin tuo kuuluisa hindulainen kristitty, Sadhu Sundar Sing, kertoo todellisesta elämästä vastaavanlaisen tapauksen. Kerran eräs hindulainen kristitty oli rukoilemassa polvillaan huoneessa erään arkun päällä. Sillä aikaa tuli muutamia varkaita hänen taloonsa ja varastivat kaiken arvokkaan. Joko he eivät huomanneet rukoilevaa miestä tai sitten luulivat, ettei hän huomannut heitä. Rukoileva mies oli kyllä huomannut heidät, mutta hän muisteli Jeesus Kristusta, kuinka Hänen koko oppinsa on siinä, että rakastamme, annamme anteeksi. Silloin hän nousi ja avasi arkkunsa, jonka päällä hän oli ollut polvillaan, otti kaikki rahat, mitä siellä oli ja juoksi ulos miesten jäljessä ja huusi heille: „Odottakaa, tässä on teille vielä! Olisitte sanoneet minulle, että olette avun tarpeessa, niin olisin antanut teille kaikki, jota vastoin nyt jätitte paljon rahaa.” Varkaat pysähtyivät hämillään, mutta kun he huomasivat, että mies oli aseeton, he palasivat hänen luokseen, ja hän antoi heille rahat ja sanoi: „Kyllä minä aina tulen toimeen, mutta kun te olette tarpeessa, ottakaa nämä.” Silloin nuo hindulaiset varkaat joutuivat ihmeisiinsä ja sanoivat: „Mikä sinä olet? Oletko sinä jumala, kun tällä tavalla olet hyvä meille, jotka olemme rosvoja ja varkaita?” Kristityn piti selostaa heille omaa uskoaan. Ja heistäkin tuli kristittyjä.

Näillä kertomuksilla olen halunnut painostaa sitä, että meidän täytyy juuri lapsia kasvattaessamme asettua rakkauden, ymmärtämyksen ja luottamuksen kannalle. Jos osaamme sen tehdä, silloin me vapautamme lapsemme kaikista pahoista taipumuksista. Niin suuri vaikutus on tällaisella kasvatuksella. Jos itse olemme vapaat jostakin viasta, niin me voimme vapauttaa lapsemmekin siitä. Mutta jos emme ole vapaat jostakin synnistä, niin silloin isänä ja äitinä huomaamme, että nyt on todellinen elämä edessä, nyt meidän on joko jatkettava omaa tietämme, jolloin lapsesta tulee vielä pahempi kuin meistä, tai sitten tehtävä täyskäännös ja tultava hyväksi, jolloin lapsemme varmasti muuttuu.

Nuo naisellisemmat, Aabel-Seth-luonteet eivät omasta aloitteestaan helposti kehity pahaan suuntaan. Kun heidän mielikuvituksensa täyttyy kauniilla mielikuvilla, heidän mieleensä ei tule, että voi tehdä paha. Mutta he ovat heikot toisessa suhteessa. He ovat alttiimmat viettelykselle, kun se tulee toisen sukupuolen muodossa. Tyttöjä, jotka ovat tämän luonteisia, on helppo vietellä, ja sitä helpompi, mitä puhtaampia ja viattomampia he ovat. Jollei tuollaisen tytön mielikuvitus ole täynnä kaikenlaisia ihania, kauniita kuvia, joita hänelle on kasvatuksen välityksellä annettu, hän on ainakin itsekseen unelmoinut jostakin ihanasta nuorukaisesta. Hän on silloin hyvin altis samaistamaan tuon oman mielikuvansa sen nuorukaisen kanssa, joka tulee hänen luokseen rakkauden sanat huulillaan. Tyttö on silloin hyvin altis ottamaan vastaan rakkautta ja lempeä, eikä osaa erottaa, onko siinä todellista rakkautta, vai onko se epäluotettavaa. Hän tekee tuosta nuorukaisesta unelmiensa sankarin.

Sentähden on välttämätöntä nähdä Seth-luonteita, samalla, kun heidän mielikuvituksensa täytyy kauniilla mielikuvilla, koettaa kasvattaa itsenäisiksi ja ajatteleviksi olennoiksi. Välttämätöntä on tietenkin, että kaikkikin lapset saavat tietää aikanaan sukupuolielämän, syntymisen ja sikiämisen mysteereistä. — Olkoon tässä ohimennen sanottu, että aivan pienille lapsille täytyy ensin kertoa, että he ovat tulleet taivaasta. Jos lapsi sitten edelleen kysyy: „Miten minä sitten tulin maailmaan, löydettiinkö minut kaivosta?” — niin äiti voi vastata silloin: „Eihän sinua toki kaivosta löydetty; sinä olit äidin sydämessä; äiti sai antaa sinulle ruumiin.” Sen lähemmin ei juuri huoli selittää. Sitten kun lapsi tulee 10-12 vuotiaaksi, jolloin hän tahtoo tarkemmin tietää juuri syntymisestä ja sukupuolielämästä, hänelle täytyy sanoa totuus, mutta ei silloinkaan pidä mennä liian tarkasti yksityisseikkoihin, ettei lapsen mielikuvitus kiinny suorastaan fysiologisiin seikkoihin. Jollei lapsi ole saanut jo muualta näistä asioista huonoa opetusta, niin opetuksen täytyy olla hieman ylimalkainen, hämärä, vaikka samalla rehellinen ja tosi.

Mutta sitten on olemassa vielä niitä harvinaisia luonteita, joissa pilkistää näkyviin Kristus-sukupuoli. Minkälaisia lapsia he ovat? He ovat useimmiten miettiväisiä ja hiljaisia, mutta voivat samalla olla toiminnanhaluisia, sillä heissä voi olla näkyvissä sekä Aabel- että Kain-luonteet. He voivat yhtä innokkaasti ottaa osaa pojille sopiviin töihin ja leikkeihin kuin semmoisiinkin, jotka enemmän kuuluvat tytöille. He ovat sielullisesti sukupuolivoiman ulkopuolella. Mikä heissä pistää silmään, on heidän suuri puhtaudenvaatimuksensa, joka ei toisilla lapsilla esiinny niin selvänä. Puhtautta rakastaa tuollainen Kristus-lapsi aivan itsestään ja luonnostaan. Hän pelkää tässä näkyvässäkin maailmassa kaikkea likaista, rumaa, epäsointua. Hän on erikoisen herkkä, ja häntä täytyy kasvattaa erittäin ymmärtäväisesti. Hänen sukupuolisuutensa on niin kaukana, että hän säilyy lapsena ja sukupuolesta tietämättömänä merkillisen kauan. Hän voi olla yli kahdenkymmenen vuoden, ennenkuin hän tietää mitään omasta sukupuolivoimastaan. Hän ei näe muuta kuin ihmisiä ympärillään. Hän voi kyllä teoreettisesti olla selvillä kahdesta sukupuolesta, mutta sellaiset heikkoudet ovat hänelle tuntematon ala; hän ei ymmärrä mitään sellaista. Hän on merkillisen puhdas olento. Tämä puoli on helposti näkyvissä, jos hän on saanut kasvaa hyvissä oloissa. Mutta jos hän ei ole saanut kasvaa suotuisassa ympäristössä, jos hän on saanut nähdä liian varhain ja paljon epäedullista, hänessä on huomattavissa toinen puoli, ja se on, että sukupuolisuus on häntä paljon lähempänä kuin noita toisia lapsia. Hän voi silloin olla paljon voimakkaampi tunteissaan kuin nuo toiset lapset, aivan peloittavan voimakas. Hän voi helposti kaivata fyysillistä ja aistillista ilmausta tunteilleen. Hän voi olla paljon hellempi kuin muut lapset, ja hän ei silloin tee erikoista eroa sukupuolien välillä: hän voi olla yhtä hellä omaa kuin toistakin sukupuolta kohtaan. Ja me tiedämme, että jos näitä ihmeellisiä luonteita ei ymmärretä, hellävaroen kohdella elämässä, niin he lankeavat usein aivan erikoiseen aistillisuuteen. Me olemme ihmiskunnassa pitkin matkaa nähneet, että luonto valmistaa mahdollisuutta tällaiselle kolmannelle sukupuolelle, joka on lapsi. Mutta jos maailma ei osaa kohdella heitä oikein, heistä tulee usein rikollisia ihmisiä, vaikka monet heistä ovat jääneet salaperäisiksi olennoiksi. Heistä voi epäsuotuisissa oloissa tulla olentoja, jotka tekevät, niinkuin sanomme, kaikenlaisia siveellisyysrikkoksia. Heistä tulee usein sellaisia, jotka rakastavat sukupuolisesti omaa sukupuoltaan. Ja me olemme tyhmyydessämme ja väärässä käsityksessämme kaikesta siitä, mitä ihmiselämä on, laatineet lakeja, että ne ihmiset, jotka tahtovat sukupuolisesti lähestyä omaa sukupuoltaan, ovat rikollisia olentoja. Me olemme heitä polttaneet, niinkuin keskiajalla, me olemme heitä vainonneet kaikenlaisilla rangaistuksilla ja yhä vainoamme. Sen sijaan, että olisimme kasvattaneet heistä sitä uutta, mikä tuleva on, olemme sortaneet heitä ja saaneet aikaan irvikuvia. Ja niitä on syntynyt sentähden, että me emme ole antaneet heidän kasvaa vapaudessa, jota vaadimme toisille ihmisille. Kun keskiajalla Hollannissa ja Belgiassa kuin tarttuvana tautina alkoi levitä huhu ja luulo, että ne ja ne ihmiset olivat rikollisia sukupuolisesti, niin kaksikymmentätuhatta ihmistä poltettiin roviolla, niiden joukossa 14-vuotiaita lapsia. Ei ollut edes mitään todistuksia useimmissa tapauksissa, sanottiin vain, että he rakastavat omaa sukupuoltaan. Ja me tiedämme, että yhä vielä on eri maiden laeissa pykälä, joiden nojalla tuomitaan sellaisia ihmisiä. Nykyaikana lääketiede on huomannut ja tullut siihen, että ne ovat sairaalloisia ilmiöitä. Se tuntuu sairaalloiselta, kun ihmiskunta on jaettu kahteen sukupuoleen, mutta kun uusi aika tulee, silloin ymmärretään näitäkin ihmisiä.

Luonto valmistaa ja aikoo luoda tämän kolmannen, lapsen sukupuolen, joka itse asiassa on vapaa kaikesta sukupuolisuudesta. Sentähden tulevaisuudessa ihmiset tulevat ymmärtämään tällaisia lapsia. Ja meidän täytyy nyt jo alkaa ymmärtää, mihin uomaan näiden lasten energia on johdettava. He ovat niitä ihmisiä, jotka ennemmin ja paremmin kuin muut ymmärtävät rakkautta kaikkia kohtaan. Sentähden on heitä opetettaessa ja kasvatettaessa erikoisesti pidettävä silmällä sitä, ettei heissä pääse syntymään epäuskoa, epäluottamusta siihen, että ihminen voi tulla täydelliseksi ja oppia rakastamaan kaikkia. On vaarallista, jos heissä syntyy sellainen kyynillinen epäluulo, ettei ihminen voi tulla täydelliseksi olennoiksi. Heidän siveellinen voimansa on juuri heidän rakkaudessaan, juuri siinä, että he voivat rakastaa koko maailmaa. He voivat tietenkin olla hyviä ystäviä joidenkin tiettyjen henkilöiden kanssa samalla, kun he rakastavat kaikkia. Silloin, kun he ovat saaneet kiinni omasta itsestään ja ovat voineet kasvaa vapaudessa, he ovat vapaat sukupuolisuudesta. Heitä täytyy opettaa rakastamaan sillä rakkaudella, joka ei vaadi sukupuolirakkautta. Se on heidän eteensä asetettava ihanne.

Tavallisia lapsia on opetettava uskomaan sukupuolirakkauteen, sen kauneuteen ja ylevyyteen. Kain-luonnetta on opetettava ymmärtämään, että on olemassa prinsessa, jota hän on rakastava ylinnä kaiken – ja samoin Aabel-luonnetta uskomaan satuprinssiin. Sillä mihin meidän on tultava? Siihen, että tulemme siveellisesti vapaiksi olennoiksi, että ymmärrämme, mitä rakkaus on. Rakkaus on epätsekäs. Ja jos saamme ihmisten, lasten mieleen painetuksi, että rakkaus on kaikkein korkein ja merkittävin voima ja kyky, että se on kuin Jumala meissä, silloin kaksi ihmistä, kun he menevät naimisiin, ei aseta vaatimuksia muille kuin itselleen. Kun saamme ihmiset ymmärtämään, että rakkaus on epätsekäs, pyhä, silloin meidän ei tarvitse millään epähienolla tavalla rajoittaa kenenkään vapautta, silloin kunnioitamme lapsia ja nuoria. Voimme täydellä luottamuksella antaa heidän elää vapaudessa, jos olemme kasvattaneet heidät ymmärtämään, että toisten onnen ajattelemisen on suurin moraalinen saavutus.

Kristus ja kasvatus

Kasvatuksen merkityksestä on oltu ja ehkä jonkin verran vieläkin ollaan eri mieltä. Jotkut ovat uskoneet kasvatuksen voimaan, mutta jotkut ovat pessimistisesti olleet vakuuttuneita siitä, että kasvatus itse asiassa saa sängen vähän aikaan. Pitkin keskiaikaa elämää synkistytti – osittain vieläkin synkistytää – käsitys perisynnistä, jonka mukaan ihminen oli auttamattoman huono, ja sentähden saattaa kasvatuksen teho usein olla hyvin pieni. Kaikki ihmiset olivat tämän perisynnin opin kannalta siksi huonoja olentoja, ettei ollut toivoa siitä, että ihmiset todellisesti olisivat voineet tulla hyviksi tai täydellisiksi, kaukana siitä. Ihminen sai olla onnellinen, jos hän edes vähän kykeni voittamaan pahoja taipumuksiaan.

Pitkin keskiaikaa käsitettiin kasvatuksen tarkoituksiksi oikeastaan ajaa ihmisestä ulos paha henki. Mitään hyvää ei ihmisessä ollut, mutta sen sijaan oli pahaa hänessä varmasti, ja se oli selkäsaunalla, kovalla kurilla ajettava hänestä ulos. Sentähden huomaamme, kuinka kasvatuksessa aivan viime vuosisataan saakka sekä kotona että koulussa käytettiin ankaria rangaistustoimenpiteitä. Mutta ihmiskunta ei ole siitä suurestikaan parantunut. Ja meidän aikanamme on yhä enemmän tultu huomaamaan, että paha ei voiteta pahalla; on huomattu, että Jeesus Kristus on viitannut aivan toiseen menetelmään. Hänhän sanoo, kuten muuten Buddhakin, että paha lopullisesti voitetaan ainoastaan hyvällä ja rakkaudella. Sentähden on viime aikoina hyljätty sekä koulussa että kotona liian ankarat toimenpiteet ja on koetettu, mikäli mahdollista, käyttää rakkauteen, hyvyteen perustuvia kasvatustapojen menetelmiä. On myös tieteellisesti tarkemmin tutkittu perisyntikysymystä ja huomattu, että vaikka ei oteta lukuun niitä metafysisillisiä näkökohtia, mitkä perisyntiin sisältyvät, niin on kyllä olemassa aivan tieteellisesti todistettu n.s. perinnöllisyyden laki, josta johtuu, että ihmisisyydessä kulkee perintönä kaikki ne ominaisuudet, mitkä se on itselleen hankkinut. Ja eri suvut voidaan tuntea tietyistä ominaisuuksista, sillä lapset perivät vanhempiensa ja esivanhempiansa ominaisuuksia. Jos lapsella on taipumuksia esimerkiksi matematiikkaan tai musiikkiin, sanotaankin yleisesti, että hän on perinyt ne äidiltään, isältään tai isovanhemmiltaan. Voimmekin selvästi havaita, kuinka erilaiset ominaisuudet kulkevat polvesta polveen. Ja vielä, kun on tutkittu tätä perinnöllisyyslakia, on huomattu, ettei se vaikuta aivan yksivivaisesti yhdestä polvesta toiseen, vaan siten, että ominaisuudet siirtyvät sukupolven tai parin yli.

On tehty paljon kokeita sekä kasveilla että eläimillä ja opittu näkemään, kuinka perinnöllisyyden laki vaikuttaa. Jos isässä ja äidissä – jos niitä nimityksiä käytämme –, samat ominaisuudet ovat voimakkaina, ne kulkevat silloin perintönä entistäkin voimakkaampina lapsiin. Ja jos isässä ja äidissä kaksi erilaista ominaisuutta on voimakkaana, niin voimakkaampi niistä voittaa, ja heikompi jää salaiseksi ja ilmenee jossakin seuraavassa polvessa. On tehty havaintoja esim. silmien värien, ruskean ja sinisen, suhteen. Jos isällä ja äidillä on eriväriset silmät, niin ruskea, joka on voimakkaampi, ilmenee lapsessa, ja sininen on salaisena. Jos perheessä on useampia lapsia, niin joillakin voi olla siniset silmät, sillä sininen on voinut olla salassa sillä vanhemmista, jolla on ruskeat silmät. Tämä perinnöllisyyden laki on hyvin monimutkainen. Sentähden täytyisi tietää kaikki eri tekijät voidakseen päätellä, millä tavalla eri ominaisuudet ilmenevät seuraavassa polvessa.

Tämä perinnöllisyyden laki, jonka tieteellinen tutkimus on huomannut oikeaksi, vastaa tavallaan tuota vanhaa käsitystä perisynnistä. Ja se on myös aiheuttanut sen, että jotkut ihmiset ovat asettuneet epäilevälle kannalle kasvatuksen suhteen. On sanottu: „Mitäpä kasvatus voi tehdä, jos perinnölliset taipumukset ovat sellaiset ja sellaiset? Jos jollakin on huonoja taipumuksia, niin kuinka olisi mahdollista niistä päästä?“ – Ellemme saisi vastausta kokemuksesta, joutuisimmekin ymmälle. Kun on tutkittu rikollisia lapsia, on

huomattu, että rikolliset taipumukset ovat tulleet ilmi lapsissa ja nuorissa ihmisissä, ei ainoastaan sen nojalla, että heillä on pahoja perinnöllisiä taipumuksia, vaan vielä suuremmassa määrin silloin, kun heidän ympäristönsä on ollut epäedullinen. Puolet kaikista rikollisista on kasvanut lapsuutensa huonoissa oloissa. Vaikka heidän kodissaan ei olisikaan hyväksytty varkautta tai muuta paha sellaisenaan, niin nämä rikolliset ihmiset ovat pääasiassa kaupungeissa kasvaneita, missä kodilla on paljon pienempi merkitys kuin maalaisoloissa. Kaupungeissa lapset pääsevät siksi paljon ulos kadulle ja joutuvat huonoon ympäristöön, huonoon toveripiiriin, mikä vaikuttaa epäedullisesti heidän kasvatukseensa. – Toiselta puolen on myös nähty, että hyvässäkin kodissa voi syntyä lapsi, jolla on rikollisia taipumuksia ja josta tulee pahantekijä, kun taas huonosta kodista voi tulla yksilö, joka hämmästyttää maailmaa suurilla teoillaan ja lahjoillaan. Tällaiset tapaukset ovat hieman vaikeammat selittää tieteellisesti.

Se seikka, että koti on köyhä tai rikas, ei sittenkään merkitse niin paljon, kuin monet voivat luulla. Päinvastoin ovat kasvatustieteilijät ja ne, jotka ovat seuranneet rikollisten ihmisten kehitystä, tehneet sen havainnon, että köyhä koti voi olla pedagogisessa suhteessa paljon edullisempi kuin rikas. Jos rikkaassa kodissa ei ole siveellistä voimaa annettavana lapselle, jos siellä ei osata kasvattaa lasta itsenäiseksi olenoksi, niin hänestä voi tulla heikko persoonallisuus, joka ei osaa suhtautua oikealla tavalla elämään, jota vastoin köyhässä kodissa lapsi on voinut saavuttaa siveellisen itsenäisyyden: hänessä on kehittynyt kyky tehdä päätöksiä, määrätä teoistaan. Jos lapsi on pienestä pitäen tottunut olemaan avuksi kodissa, se on hyvin suuri asia. Mutta jos koti on niin köyhä, että aina vallitsee puute, että joka ikinen päivä kysytään katkerasti, mistä saadaan leipää, silloin se kyllä vaikuttaa epäedullisesti lapseen. Sellaisissa kodeissa lapsissakin kehittyä katkeruus, ja heistä tulee anarkisteja ja muita yhteiskunnan hylkiöitä.

Kun me, jotka olemme teosofisia tutkijoita, jotka olemme omaksuneet teosofian elämänymmärryksen, ajattemme kasvatuksen vaikutusta, niin voimme saada ratkaisun jälleensyntymisasteesta. Meidän ei tarvitse kysyä, millä tavalla perinnöllisyys- ja kasvatuskysymys on ratkaistava, sillä tuo oppi ratkaisee sen. Me tiedämme, että ihminen kyllä perii esivanhemmiltaan ominaisuuksia, jotka muodostavat hänen persoonallisuutensa, mutta tuo persoonallisuus ei ole hänelle vieras, vaan vastaa hänen omaa karmaansa, minkä hän itse on itselleen elämien vieressä hankkinut. Ja sentähden perinnöllisyydessä ei ole mitään vääryyttä, niinkuin helposti voimme ajatella. Ihminenhan voi näet helposti kysyä, minkä tähden hän on saanut niin paljon huonoja ominaisuuksia. Hän ei ole mielestään vastuussa niistä. Mutta ihminen inhimillisenä minuutena on vastuussa omasta persoonallisuudestaan, sillä se, mikä meissä on perinnöllistä, ei ole meille vierasta. Se on jollakin tavalla tullut yhdeksi meidän persoonallisuutemme kanssa, ja se sulautuminen olisi mahdoton, elleimme uskoisi karmaan ja jälleensyntymiseen.

Me olemme sitä, mitä olemme, ja olemme siitä vastuussa. Tämä voisi kuulostaa toiselta puolen hieman fatalistiselta; voisi tuntua, että ihminen on toivoton vaeltaja, joka saa syntyä kuoleman porttien kautta alati uudelleen elämään, sillä eteneminen täällä on äärimmäisen hidasta. Tällainen toivoton näkökanta on itämailla, varsinkin kansan keskuudessa, vallalla. Buddha puhui siitä, kuinka koko olemassaolo on raskas, kuinka se on kulkemista syntymisestä syntymiseen, kuinka se on raskaan taakan kantamista siihen saakka, kunnes ihminen päättää pelastua kaikesta. Ja esimerkiksi Intiassa, missä hinduismi ja sitä ennen veeda-uskonto ovat puhuneet jälleensyntymisestä, se on vaikuttanut ihmisiin siten, että he ovat vain alistuneet kohtaloonsa ja ovat meidän kannaltamme katsoen aloitekyvyttömiä, vailla uskoa tähän elämään ja sen tehtävään. Intialaiset tuntuvatkin monen mielestä kovin saamattomilta.

Jos niin olisi, että pelkkä usko jälleensyntymiseen ja karmaan voisi saada aikaan fatalismia ja saamattomuutta, niin se riippuu siitä, että on unohdettu se puoli asiasta, joka on yhteydessä kasvatuksen kanssa, se nimittäin, että ihminen ei ole ainoastaan tämä persoonallisuus, joka syntyy ja kuolee, vaan ennen kaikkea ikuinen, jumalallinen henkiolento, korkeampi minä, henkinen Itse, joka syntyy jälleen ja yhä uudelleen pukeutuu uusiin persoonallisuuksiin. Ihminen on sisimmässään jumalallinen henkiolento, joka tahtoo hyvää, tahtoo nousta ja kehittyä; hän on enkeli, joka pyrkii Jumalan luo, joka tahtoo elää Jumalan valopiirissä.

Sentähden ihminen joka kerta, kun hän syntyy maailmaan, tulee tänne kuin pyhiinvaeltaja, joka kysyy: „Onko maailma nyt sellainen, että minuakin ymmärretään, minullekin annetaan mahdollisuus elää, että se auttaa minua hyvässä, vai onko se vielä niin pimeä, että joudun kuin vankikoppiin, jossa en näe mitään, ja jossa täytyy seiniä pitkin hapuillen etsiä ulospääsyä?” Näin kysyy meidän henkiolentomme. Vaikka me pieninä lapsina tänne tullessamme olemme fyysisesti katsoen avuttomia, niin olemme kuitenkin jumalallisia henkiolentoja, vanhoja, kokeneita sieluja. Jos meidät voitaisiin ottaa vastaan tähän maailmaan kokeneina sieluina, jos meille voitaisiin valmistaa sellainen koti ja kasvatus, jotka auttaisivat meitä henkiolentoina pääsemään selville tästä elämästä, niin silloin tämä elämä tulisi valoisaksi. Silloin se ei olisi kuin kuritushuone tai ikävä koulu, johon lapset pakotetaan menemään. Se olisi silloin ihana koulu, joka tarjoaisi siksi paljon kaikkea hyvää, että sinne olisi hauska mennä.

Sentähden meidän täytyy ymmärtää, että kasvatus on kaikista tärkein tekijä ihmiselämässä. Se on niin tärkeää siksi, että sen avulla me voimme vedota ihmisen sisimpään minään, kutsua sen persoonallisuuden avuksi. Jos kasvatus on väärä, se voi pelottaa pois ihmisen korkeamman minän. Kasvatus on täten merkillinen taikasauva, joka on annettu ihmisten käsiin, mutta jota sangen vähäisessä määrin osataan käyttää. Hyvin vähän ymmärrämme kasvatuksen kaikkia mahdollisuuksia, emmekä pääsekkään niitä ymmärtämään, ennenkuin leviää laajemmalle se elämänymmärrys, että ihminen on ikuinen henkiolento, hyvä enkeli, joka syntyy tänne yhä uudestaan kokeakseen tätä elämää, oppiakseen, kehittyäkseen ja käyttääkseen niitä luonnonvoimia, joiden yhteyteen hän joutuu tässä aineen maailmassa. Sitä varten me tänne synnymme, ja sen opettaminen on oleva ihmiskuntamme tulevaisuuden tehtävä.

Se kristustajunta, joka on meidän ihmiskuntamme sisällä ja takana, näkymättömissä maailmoissa, auttavana voimana, aivan kuin vanhempana ystävänä ja veljenä hoivaa, pitää huolta meidän korkeimmista minuuksistamme, niinkuin on hyvin monilla tahoilla teroitettu ja kuten mekin olemme monta kertaa puhuneet. Me elämme nyt sellaisessa ajassa, että tämä mystillinen Kristus, elävä Kristus-olento, Jeesus Kristus, pyrkii yhä lähemmäksi ihmiskuntaa. Meidän älyllinen kehityksemme on tullut siihen kohtaan, että voimme jo ymmärtää enemmän kuin ennen näitä elämän sisäisiä asioita. Aina on ollut ihmisiä, jotka ovat ymmärtäneet ja tietäneet, mutta Jeesus Kristuksen esiintymisestä lähtien ja varsinkin nyt, kun älyllinen kehitys on saavuttanut suuremman mitan, suuret joukot voivat ottaa vastaan sen merkillisen tiedon, että on olemassa mystillinen Kristus meidän kaikkien takana, joka voi syntyä meissä kaikissa. Meidän korkeammat minuutemme ovat kuin Hänen sylissään, ja ne voivat niin avautua, että ne voivat ottaa vastaan mystillisen Kristuksen. Ja elleivät ne ota vastaan mystillistä Kristusta, Jumalan omaa voimaa, joka on ihmiskuntamme salaisessa sydänkammiossa, ne eivät voi voittaa kaikkia vastuksia ja esteitä.

Kristikunnassakin on yhä uudelleen, – joskaan ei kaikkein pimeimmällä keskiajalla julkisesti –, varsinkin sen jälkeen, kun siirryttiin uuteen aikaan, tehty yrityksiä laajemmassa mitassa levittää tietoa elämän salaisimmista puolista. Tällainen yritys oli esimerkiksi viime vuosisadan loppupuolella teosofinen liike, jonka Madame Blavatsky pani alulle. Se oli tätä Kristuksen tulemista, jota voimme sanoa toiseksi tulemiseksi. Tässä liikkeessä Kristus lähestyi ihmiskuntaa. – Tämä teosofian sanoma kasvattaa meitä ajattelemaan filosofisesti elämää ja kuolemaa ja ymmärtämään niitä elämän salattuja puolia, joista edelläkin on ollut puhetta. Ja siten se valmistaa meitä, jotka sitä sanomaa kuuntelemme, ottamaan vastaan Kristuksen omassa hengessämme. Kristus on tuleva jokaisen yksilön luo; kukaan ei voi toista pelastaa. Sellaista vapahtajaa ei ole, joka voisi vetää meidät ikuiseen elämään ja autuuteen. Mutta sinne on olemassa tie, joka jokaisen täytyy kulkea. Ja se kulkeminen on sitä, että kukin omassa sisäisessä minässään ottaa vastaan Kristuksen. Silloin hän itse tulee olemaan itselleen tie – ja sittenkin se on Kristus, joka on hänelle tie, totuus ja elämä.

Mutta Kristuksen tuleminen tapahtuu myös joukkomielessä. Ennen kaikkea sen jälkeen, kun Jeesus Natsarealainen yhtyi täydellisesti mystilliseen Kristukseen, on tämä mystillinen vaikutus ja paine ollut tuntuva. Se ei tietenkään voi kestää yhtämittaa, sillä kaikkihan luonnossa ja elämässä tapahtuu aaltomaisesti: toisinaan vaikutus on voimakkaampi, toisinaan heikompi. Varsinkin sydäntalven ja joulun aikaan tällä

pohjoisella pallonpuoliskolla mystillinen Kristus Jeesus Kristuksen vaikutuksesta painautuu hieman lähemmäksi ihmiskuntaa. Ja se tuntuu ja näkyy ja kuuluu niille, jotka ovat herkkiä tällaista vaikutusta vastaanottamaan, niinkuin taivaallinen maailma laskeutuisi lähemmäs ihmiskuntaa ja niinkuin kuuluisi enkelien laulu: „Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto”. Tämä laulu kuuluu taivaassa, henkimaailmassa erikoisemmin juuri joulun aikaan. Siten kerran vuodessa mystillinen Kristus Jeesus Kristuksen toimesta lähestyy ihmiskuntaa. Mutta tuo paine on niin heikko, että hyvin harvat ihmiset tuntevat sen selvästi. Useimmille se tuntuu siltä, että sydän heltyy, ja että ihminen on valmis osoittamaan hyvyttä, veljeyttä toisia kohtaan.

Nämä ovat joka vuosi uudistuvia ilmiöitä, jotka sittenkin ovat vaatimattomia ja haihtuvia, jota vastoin, kun mystillinen Kristus joka vuosisadan lopulla lähestyy maailmaa, niin se tapahtuu suuremmalla voimalla. Millä tavalla silloin tämä Kristuksen tuleminen ilmenee? Se ilmenee suurena levottomuutena. Itse tuo vuodatus kestää ainoastaan tietyn ajan vuosisadan loppupuolella, kuten viime vuosisadalla vuosina 1875-1898. Sen jälkeen on taas kuin hiljainen aika. Tuo vuodatus tapahtuu usealla tavalla. Tavallisesti on yksi keskushenkilö, joka kokoaa sen itseensä – kuten Madame Blavatsky – ja levittää sen sitten ulos maailmaan. Henkisellä alalla on silloin yleensä paljon virkeyttä. Mutta sitten, jonkin aikaa sen perästä alkaa levottomuuden aika. Tällä vuosisadalla se tuli ilmi maailmansodassa ja edellisellä Napoleonin sodissa ja vallankumouksissa. Nyt vuoden 1925:n jälkeen ovat nuo ulkonaiset levottomuudet saavuttaneet huippunsa ja tyhjentäneet itsensä; sotia voi kyllä olla vielä itämailla ja muuallakin, mutta Euroopassa ne ovat tavallaan savuttaneet huippukohtansa. Nyt on alkanut sielullisen paineen ja puristuksen aika; nyt useimmat ihmiset tulevat sielussaan levottomiksi ja ovat sitä jo olleet useita vuosia. Nuoretkin ihmiset alkavat nähdä näkyjä ja kaivata totuutta elämäänsä.

Kristuksen toinen tuleminen teosofisen liikkeen muodossa oli niin voimakas ja harvinainen tapaus – ensimmäinen laatuaan kristikunnan historiassa –, että sen vaikutukset näkyvät sekä nuorissa että vanhoissa hyvin voimakkaana totuuteen pyrkimisen kaipuuna, elämän ymmärtämisen ikävöimisellä. Ja vastaisina vuosina se on tuleva hyvin paljon ilmi juuri nuorissa, niin että he suurella innolla alkavat kaivata totuutta, oikeutta ja puhtautta. Ihmiset eivät enää vastaisuudessa nuorinakaan tule tyytymään ainostaan nautintoihin ja iloihin, mikä maailmansodan aikana ja sen vaikutuksesta on kohonnut huippuunsa. Tulee olemaan yhä useampia yksilöitä, jotka kaipaavat todellista elämää, Jumalaa, ei mitään sokeaa uskoa johonkin pilventakaiseen potentaattiin, hirmuhallitsijaan. Pienet lapset ja nuoret tulevat asettamaan meidät vanhemmat koetukselle kysyessään: „Ettekö ole pyhiä ja puhtaita, ettekö tahdo totuutta, Jumalaa, ylinnä kaiken?” – Me emme ole oikeastaan ikävöineet Jumalaa niin suurella voimalla, kuin olisimme voineet. Tämä Jumalan ikävöiminen ei suinkaan saa merkitä, että meistä tulee ihmisiä, jotka tuomitsevat muita; lapsia ja nuoria ei sellainen rauhoita, sillä he kaipaavat todellista elämänymmärrystä. – Sentähden meitä kaikkia tullaan kuin ravistamaan sielullisesti, panemaan kuin koetukselle: onko teissä kultaa, vai onko teidän sielunne paljasta kuonaa? Siihen saamme varustautua tällä neljänneksellä, joka nyt on alkanut. Saamme varustautua siihen, että hirveitä romahduksia tulee tapahtumaan, että kirkot ja lahkot ja erilaiset elämänymmärrykset, joilla ei ole mitään todellista takana, kaatuvat. Meidän ei tarvitse ajatella, että kivistä rakennetut temppelit romahtavat, mutta ihmisten sieluissa, käsityksessä, tulee kaikki sellainen kaatumaan, jossa ei ole oikeaa ja todellista pohjaa. Siihen aikaan olemme nyt astuneet.

Sentähden on tärkeää meidän jokaisen ymmärtää, että Kristus on nyt hyvin lähellä jokaista ihmisieluä. Jos jokainen osaisimme kohota omaan henkiseen, korkeampaan minäämme, jos uskoisimme, että meissä on korkeampi minä, joka tahtoo hyvää, ja joka on jälleensyntyvä olento, ja jos sitten, kun siihen pääsemme, osaamme sen avata Kristukselle ottamalla siihen vastaan Jeesus Kristuksen, silloin olemme pelastettuja, olemme saavuttaneet sen, mitä varten olemme tänne tulleet. Kun Kristus tulee meihin, kun otamme Kristuksen vastaan henkimaailmassa, silloin ei ole enää hätää, silloin Kristus on meissä ja meidän puolellamme ja auttaa meitä kaikessa. Se on hyvin ihmeellinen mysteeri, eikä kuitenkaan niin ihmeellinen, kun sen kokee. Kun Kristus on ihmisessä, silloin hänellä ei ole hätää mammonan ja perkeleen suhteen; niillä ei ole silloin valtaa häneen. Hän ei ole silti täydellinen olento, mutta paha ei enää koskaan voi saada

niin suurta valtaa hänessä, että hän hukkuisi; hän ei voi enää kuolla. Hän voi kyllä langeta itsekkyyteen, mutta nousee siitä pian.

Silloin me kysymme itseltämme: millä tavalla voisimme edistää tätä Kristuksen työtä ihmiskunnassa, millä tavalla poistaa esteet ja vastukset sen tieltä. Sillä eikö se ole ihanin tehtävämme, kuten evankeliumeissa Johannes Kastaja huusi: „Valmistakaa tietä Herralle! Tasoittakaa Herralle tämä erämaa, että Hän voisi siihen tulla!” – Samalla tavalla henkimaailman puolelta huudetaan nytkin ihmiskunnalle: „Ettekö tahtoisivat tasoittaa tietä Herralle?” Tietenkin me tahtoisimme. Sehän on ihmisen, totuuden etsijän, mystikon, teosofin toivo, että hän voisi olla joksikin hyödyksi maailmassa.

Silloin me luonnollisesti ymmärrämme, että juuri kasvatus on eräs merkillinen keino, jolla me voimme auttaa Kristuksen työtä. Tehän tunnette kaikki Madame Blavatskyn „Teosofian avaimen”, joka kirjoitettiin viime vuosisadalla. Siinä hän puhuu muun muassa kasvatuksesta, mutta vaikka sen tunnette, niin luen siitä muutamia kohtia. Olosuhteethan eivät enää ole aivan samanlaiset kuin silloin. Olemme jo ymmärtäneet paljon siitä mitä hän sanoi. Näin hän kirjoittaa kasvatuksesta:

„Mikä on nykyaikaisen kasvatuksen oikea tarkoitus?” Onko se sielun viljelemistä ja kehittämistä oikeaan suuntaan; opetetaanko osatonta ja onnetonta kansaa rohkein mielin kantamaan (karman heille antamaa) elämän taakkaa: karkaiseeko kasvatus heidän tahtonsa: terottaako se heissä lähimmäisen rakkautta ja keskinäisen riippuvaisuuden ja veljeyden tunnetta; kasvattaako ja muovaileeko se täten heidän luonnettaan käytännöllistä elämää varten? Ei hiukkaakaan. Ja kuitenkin nämä ovat kieltämättä kaiken todellisen kasvatuksen tehtäviä. Kukaan ei sitä kiellä; kaikki kasvatustieteilijämme myöntävät sen ja puhuvat isosti kyllä siitä asiasta. Mutta mitä käytännöllistä tulosta on heidän toimistaan? Jokainen nuorukainen ja koulupoika, niin, jokainen nuoremasta opettajapolvesta voi vastata: „Nykyaikaisen kasvatuksen tarkoitus on saada oppilaat läpäisemään tutkinnoissa”. Tämä järjestelmä ei kehitä oikeata kilpailua, vaan synnyttää ja levittää nuorissa kateutta, melkeimpä vihaa toistaan kohtaan, ja harjoittaa heitä siten sellaista elämää varten, joka tulee olemaan täynnä julmaa itsekkäisyyttä ja taistelua kunnia- ja palkkoista ja palkoista eikä kauniita tunteita.

Ja mitä ovat nämä tutkinnot – nykyisen koulunuorison kauhistus? Ne ovat suorastaan luokittamistapa, jonka kautta kouluopetuksenne tulokset merkitään tauluihin. Toisin sanoen ne ovat nykyaikaisen tieteellisen menettelytavan sovittamista käytännössä siihen „järjellä varustettuun eläinlajiin”, jota sanotaan ihmiseksi. Nyt opettaa tiede, että järki on tulos aivoainesten konemaisesta vuorovaikutuksesta; sentähden on aivan johdonmukaista, että nykyaikainen kasvatus on melkein täydelleen konemaista – jonkinlainen itsestään käypä kone, jolla järkeä valmistetaan kilottain. Pienikin kokemus tutkinnoista riittää osoittamaan, että niiden aikaansaama sivistys on ainoastaan fyysisen muistin harjoittamista, ja ennemmin tai myöhemmin tulevat kaikki koulunne vaipumaan tälle kannalle. Mitä tulee ajattelu- ja järkivoiman totiseen ja terveeseen viljelemiseen, niin se on aivan mahdotonta, kun kaikkea on arvosteltava sen mukaan, mitä tuloksia kilpatutkinnot osoittavat. Toiselta puolen koulukasvatus on erinomaisen tärkeä luonteen luomiseksi varsinkin siveellisessä suhteessa. Mutta alusta loppuun asti perustuu nykyaikainen järjestelmä n.s. tieteellisille ilmestyksille: „taistelulle olemassaolosta” ja „kelvollisten voitolle pääsemiseen”. Koko hänen varhaisemman elämänsä aikana tyrkytetään joka ihmiseen tätä oppia käytännöllisten esimerkkien ja kokemusten samoin kuin suoranaisen opetuksen kautta, kunnes on mahdotonta hänen mielestään repiä pois sitä aatetta, että „minä”, alempi, persoonallinen, eläimellinen minä, on kaikkityyni elämässä. Tässä on syvä lähde kaiken myöhemmän elämän kurjuuden, rikoksen ja sydämettömän itsekkäisyyden, jonka te tunnustatte yhtä hyvin kuin minä. Itsekkäisyys, niinkuin kerta toisensa jälkeen olen sanonut, on ihmiskunnan kirous ja tämän elämän kaikkien pahojen ja rikosten hedelmällinen synnyttäjä; ja teidän koulunne ovat juuri itsekkyyden taimilavoja.

Jos meillä olisi rahoja, perustaisimme kouluja, joista lähtisi jotakin muuta kuin lukevia ja kirjottavia nälkähäkeläitä. Lapsille opetettaisiin ennen kaikkea itseensä luottamista, rakkautta kaikkia kohtaan, epäitsekkäisyyttä, keskinäistä suvaitsevaisuutta ja kaikkein eniten opetettaisiin heitä itse ajattelemaan ja

arvostelemaan asioita. Me supistaisimme puhtaasti koneellisen muistityön niin vähäksi kuin suinkin ja uhraisimme ajan sisempien aistimien, kykyjen ja uinuvien lahjojen kehittämiseen ja harjoittamiseen. Me pyrkisimme kohtelevaan jokaista lasta yksilönä ja kasvattamaan sitä niin, että sen voimat pääsisivät mitä sopusuhtaisimmin ja tasapuolisimmin kehittymään ja niin, että sen erityiset taipumukset saisivat luonnollisen harjoituksen. Päämääränämme olisi luoda vapaita miehiä ja naisia, vapaita älyllisesti, vapaita siveellisesti, ennakkoluulottomia kaikissa suhteissa ja ennen kaikkea muuta epäitsekkeitä. Ja uskon, että paljon tästä, jollei kaikkea, voitaisiin saavuttaa soveliaan ja todellisen teosofisen kasvatuksen kautta.”

Nämähän ovat sanoja, jotka koskevat koko ihmiskuntaa ja kaikkia. Ja meidän täytyy tunnustaa, että meidän aikanamme on paljon ymmärretty niitä suuntaviivoja, joista Madame Blavatsky puhuu. Meidän täytyy ilolla mainita, että eri teosofiset seurukset ovat perustaneet kouluja ja kasvatuslaitoksia, joissa näitä aatteita on koettu toteuttaa. Amerikassa, Point Lomassa on Mrs. Tingley'n koulu, jossa lapsia kasvatetaan pienestä pitäen ja jossa heitä kasvatetaan oikeiden periaatteiden mukaan. Ja Euroopassa on samanlaisia kouluja: Saksassa, Stuttgartissa on „Waldorfschule”-niminen koulu jossa uusia näköaloja silmällä pitäen on koettu lapsia kasvattaa. Ja väitetään että näissä kouluissa on saavutettu ihmeellisiä tuloksia, niissä on kasvanut onnellisia, vapaita ihmisiä. Ja viime vuosina olemme saaneet lukea siitä, että Teosofisen Seuran taholta suunnitellaan uutta, kansainvälistä yliopistoa, jossa koetettaisiin kasvattaa teosofishenkisiä opettajia. Tämäkin tuuma on erittäin kiintoisa ja hyvin lupaava. Minä iloitsen sitä enemmän siitä, sillä nuoruudessani, kun opiskelin Helsingin yliopistossa, kaipasin hengessäni sellaista yliopistoa, jossa ei aikaa tuhlataisi toisarvoisiin asioihin, jossa ei luettaisi tavattomia määriä turhanpäiväisiä kirjoja, vaan jossa todella tutkittaisiin jotakin. Minä sain kuulla silloin, että Pariisissa muutamat okkultistit, joiden johtajana oli tohtori Papus, olivat perustaneet akatemian, jossa annettiin m.m. kabbalan arvosanoja. Tämä tri Papus oli myös kabbalan tohtori. Minä olisin lähtenyt sinne, ellen olisi sattunut kirjoittamaan Teosofisen Seuran johtohenkilöille ja kysymään heiltä tuosta yliopistosta. Silloin sain sen vastauksen, että miksei mieluummin mennä tunnettuun yliopistoon, kaikkihan nauravat noille ranskalaisille okkultisteille. Ja kun olin nuori, en osannut arvostella asiaa paremmin, enkä siis mennyt sinne. Mutta nyt iloitsen hengessäni, kun tällaiset ajatukset okkultisen yliopiston tarpeellisuudesta ovat kehittyneet ja saaneet elävän muodon hyvin monen teosofin tajunnassa.

Eräänä erittäin tärkeänä työnä, mitä voimme tehdä Kristuksen työtä auttaaksemme ja viedäksemme sitä eteenpäin maailmassa, pidän sitä, että perustetaan sinne tänne, eri puolille maailmaa, sellaisia hieman salaperäisiä seuroja, joissa ihmisiä opetetaan aluksi kehittämään itseään seremonioiden ja juhlamenojen avulla ja sitten myös opitaan käyttämään maagillisia seremonioita hyvien asioiden tukemiseksi, toisin sanoen siis seuroja, joissa jumalanpalvelusmenojen välityksellä lähestytään Kristusta. Nämä n.s. jumalanpalvelusmenot sellaisina, kuin ne nyt ovat, ovat kadottaneet maagillisuutensa. Olisi siis tärkeää, että kaikkialla maailmassa heräisi innostus ja luottamus seremonialliseen työhön, siihen, että seremonioiden avulla voidaan lähestyä Kristusta, koska ne ovat omiansa puhdistamaan meidän ruumistamme. Me kaikki tiedämme kokemuksesta, että kun olemme läsnä jossakin ylevässä juhlallisuudessa, niin se vaikuttaa puhdistavasti meidän sisempiin käyttövälineisiimme. Se jättää aina jälkiä, vaikka unohtaisimme sen. Mutta jos tuollainen värähtely voisi uudistua aina jonkin ajan kuluttua, silloin se taas elävöityisi sielussa, ja ihminen alkaisi yhä enemmän elää ylevissä ja puhtaissa tunnelmissa.